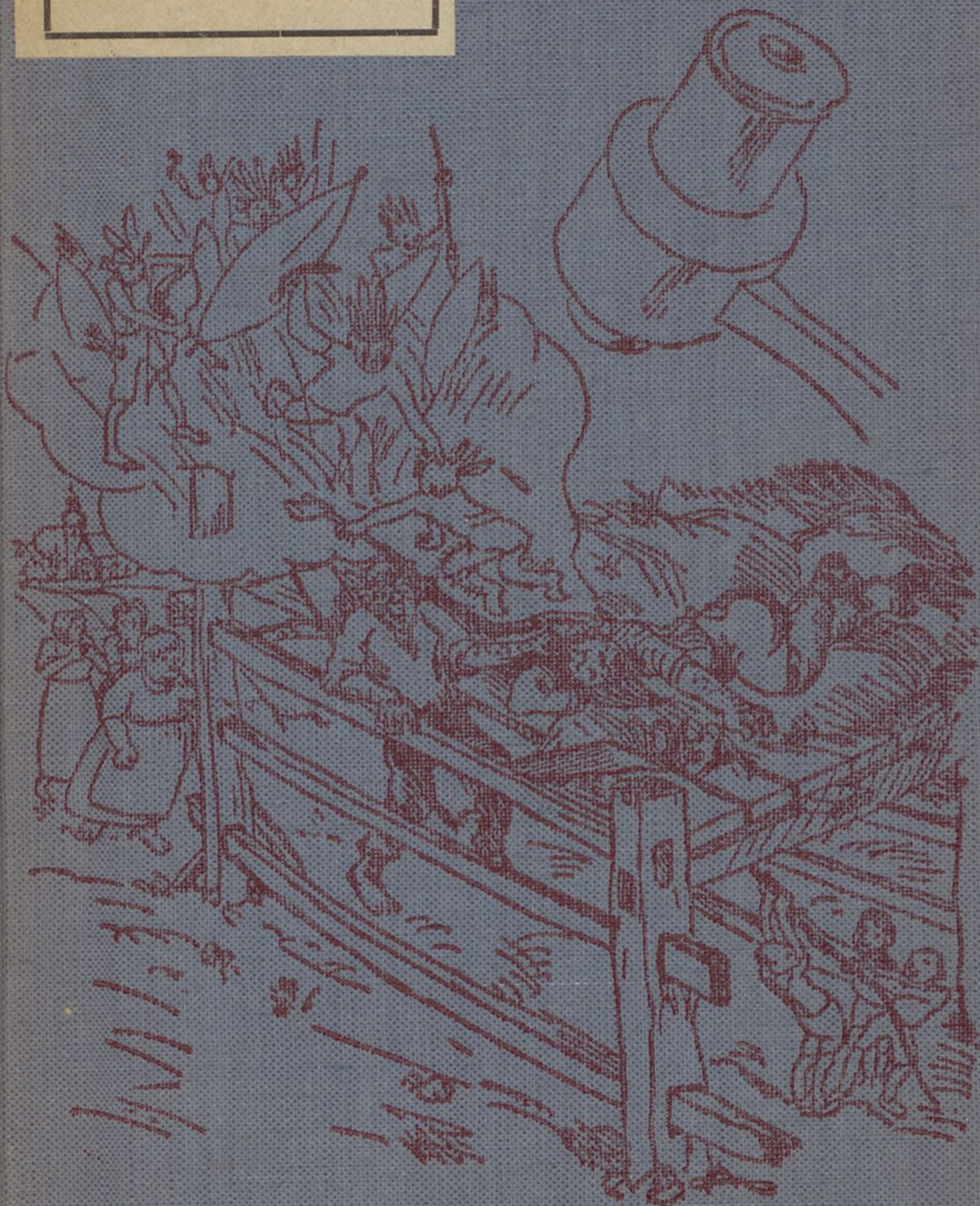

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

66944

Velikona:

Enagledam

POD
DROBNOGLEDOM

SPISAL
NARTE VELIKONJA

LJUBLJANA
NAKLADA PRI »NOVI ZALOŽBI« V LJUBLJANI

66944

66944

1561/11042/1951

Tiskala Zadružna tiskarna (Maks Blejec) v Ljubljani

Posvečam

*te burke, čenče in norčije
smehu
primarija dr. Antona Breclja
in navidezni brezskrbnosti
kliničnega asistenta dr. Hilariona Ortynskega.*

*Če bi tega smeha in te „brezskrbnosti“ ne biló,
bi marsičesa od tega ne biló,
ker bi mene ne biló.*

*Zato pišite
ves smeh svoj in svojo nevoljo,
vso svojo jezo in veselje svoje
na račun teh dveh gospodov.*

Stanujeta tam in tam.

Ljubljana, v avgustu 1941-XIX.

Pisatelj

Najlepša kavarna

Motite se; ne mislim nobene v našem stolnem mestu. Kaj imajo opraviti te kavarne z mojo mladostjo? Nič. Tam sem igral tarok, tam kibiciral pri šahu, res, tam smo — oh, moj Bog, kaj vse smo tam doživeli, toda. Ne, zdaj mislim kavarno v podeželskem mestecu, kavarno, ki ima v isti sobi dve pokriti mizi in dve nepokriti in je od teh dveh ena že vegasta in rdeče umazane barve in popisana s tintnikom, druga blazno modre zmazane barve, tudi popisana s tintnikom. Poznajo se ji tudi madeži od likerjev in vtiski žebljev, ker je po njej še pred tednom skakal v škornjih Lukačev Janez, da so ga zaradi tega zaprli v zaporu preko ceste.

V tej kavarni je kuhinja in kasa in plačilni v eni osebi. Jaz sem sam in se stiskam v kot prav zadaj. Da Vam še nisem povedal, kako se pišem? Oprostite! Pišem pa se Gregor Omahen.

Tisto o Janezu mi je ona pripovedovala. Kuhinja, kasa, plačilni v eni osebi: brhko dekle! Vprašala me je, ali sem bil kdaj mlad in ali razumem moškega. Bom kmalu upokojen, višji uradnik in sem še danes samec. Takšen bom ostal in pišem se Gregor Omahen, če dovolite! In bom ostal samec. Dà, ostal!

Kriva je ta kavarna. Tako, zdaj sem povedal in zdaj je povedano. Dà, kriva je ta kavarna! Odgovoril sem, da sem bil mlad in da razumem moškega in da ima Janez prav, če divja v škornjih po mizi. Dà, tudi to sem dejal.

»Potem ga bom morala vzeti! Ne pomaga nič, potem ga bom pa res morala vzeti!«

»Če ga nimate radi —.«

»O, pa še kako — toda saj ne razumete. Še eden hodi za menojo. In ko skoči Janez na mizo, oni uide, ker se boji škandala. Da bi ga šef zaradi slabe družbe slabo ocenil in kaj jaz vem. Janez pa se ne boji ne biričev ne vruga in na mizo! No, pogledajte! Trije so mizo držali, da se ni zlomila.«

Kako me globoko pretresajo te besede.

»Res ne razumem!« sem potrdil in pri srcu mi je bilo tako svečano trpko in svetlo bridko. Že deset let hodim v ta kraj na dopust. Lep je kraj, pa ne zaradi kraja, ne zaradi te kavarne s štirimi mizami. Ena je že od davna, ta v kotu, pri kateri vedno sedim. In na robu ima še danes vtisnjen dan, mesec in znano leto.

Na dopust hodim v juliju. Nasproti kavarne je notarjev vrt in na njem cveto vrtnice in zeleni pet drogov fižola, dva šopa potonk in prav tako gleda skozi okno deklica. Samo ta je kratko ostrižena, ona, ki je tistikrat slonela, je imela dolge kite.

Bil sem sedmošolec in sem bil pri teti na počitnicah v sosednji vasi. In je bila ona tudi iz sosednje

vasi in — oprostite, ne morem opisati! Zjutraj sem šel na izprehod do njene hiše, opoldne sem šel na izprehod mimo njene hiše in zvečer me je teta prosila, naj grem z njo na izprehod mimo njene hiše. Nič drugega! Nihče ni vedel, samo ona je vedela; po navadi je nekaj delala pred hišo in sem jo pozdravil. Nič drugega! Ne, oprostite, jaz ne morem pisati podrobnosti. Srce me boli in v desnem ušesu mi šumi. Zdravnik pravi, da šumi kap.

»Dober dan, gospodična Nada!«

To pozdravljanje je trajalo mesec dni. Potem sem šel domov in se vrnil čez teden dni. In na postaji je izstopila tudi ona. Pogledala me je, jaz sem pozdravil. Prišla je k meni in prožila roko. Dejal sem:

»Dober dan, gospodična Nada!«

In je tudi ona rekla dober dan in vprašala, kam grem. Povedal sem ji in je še ona povedala in sem jaz dejal, da imava isto pot. Dobro uro po lepi cesti.

»Dà, dobro uro! Prijetna pot. Kako zdaj vse vonja po travnikih!«

In sva šla. Skočil sem bil na njeno levo stran in kjer je bila cesta blatna ali lužnata, sem ostal zad in je ona šla naprej.

»O, kakšen pozoren kavalir!« je dejala.

Pred mestom je dejala, da je še tešč. Zgodaj da je vstala in da ni pustila buditi tete. Da bi šla v kavarno, pa še nikoli ni bila in bi ljudje rekli,

da hodi po kavarnah sama. »To ste srečni; fantom je to lahko!«

Razumel sem in povabil; ponudil sem ji, da jo spremljam, ker da sem tudi jaz še tešč. Oči so se ji zaiskrile od veselja. O, te oči! Ne, oprostite, prav nič ne morem naprej opisovati. Te oči! Te oči! —

»Ne veste, kako si želim kavarne. Da vsaj vidim, kakšno je notri!«

»V tej kavarni še nisem bil!« sem dejal. Da bi jo tudi jaz rad videl.

V žepu sem otipal rokavico in sem jo prav neopaženo izvlekel. Kakor bi ne vedel, da jo držim, sem vrtel levico. Ona je rokavico videla in tako sem videl, da je bilo vse prav imenitno.

Kavarna je bila prazna. Sedla sva k mizi v kot. Takrat je bilo v kavarni pet miz. (Peto je zlomil Pavel, ko je skočil na njo, si mislim.) Na notarjevem oknu je slonela deklica s kitami, na vrtu je bilo pet zelenih fižolovih natičij, dva šopa potonk in vrtnice so cvetele.

»Prosim!« In sva vstopila.

Tista deklica s kitami je sedaj obsežna gospa; živi spodaj v mlinu in je prašna od nog do pristriženih las. Na njenem mestu gleda sedaj druga deklica, ki nima več kit, pa bo kljub temu nekoč obsežna gospa, če ne bo učiteljica v hribih.

Midva sva sedla k mizi v kot. K nama je pristopila debela kuhinja in blagajna in plačilni in donašalec, a vse v eni sami osebi: domača gospodinja, ki

se je v ozkem zagrnjenem prostoru pravkar še glasno pogajala za četrť masla z bledikasto potovko.

»Dve kavi z žemljami!« sem naročil. Mislim, da je imel Napoleon pri Marengu isti poudarek.

Da mora kavo še zmleti in skuhati in mleko zavreti in po žemlje poslati. Ali bova čakala? Dà. Hitro sem odgovoril in sem videl, kako so se zaiskrile oči moje spremljevalke. Najbrž je to videla tudi kuhinja. Kajti tam se je začelo divje delo. Šumot in hreščanje starega mlinčka in ropotanje drvi. Morala je še cepiti trske. Slišal se je potem ropot pokrova na loncu, v katerem je vreła voda, začvrčalo je mleko po štedilniku. Vmes pa sta se pogajali kuhinja in potovka za četrť kile masla.

Toda vse to sem slišal samo na pol. Meni se zdi, da ima moderni »jazz« izvor v tem ropotu. Jaz sem gledal samo tiste oči. Iskrile so se in vsa je bila razvnetá.

»Kako je krasno!«

Dà, res tistikrat se mi je zdelo, da je bilo zrcalo bolj čisto in pa peta miza je še bila v sobi.

»Res lepo!« sem odgovoril.

Kaj vse sva si povedala. Sedela sva in govorila in sem ji povedal, da bom drugo leto maturiral in da pojdem v semenišče. Ona se je žalostno nasmehnila in dejala, da ne verjame. In sem vzdihnil, da je itak vseeno. Pa je vprašala, zakaj vseeno? Ali nimam nobenega dekleta? In sem rekel, da ne. Pa so se ji oči spet zaiskrile in tudi ustne so ji rahlo

zadrhte. Oprostite, jaz ne morem tega opisati! Res, ne morem: srce me boli. In sem na videz nehote ujel njeno roko na mizi in jo vprašal, če je že zaročena. Da ne. No, kaj pa prstan na roki? Da je darilo za birmo. Potem je rahlo umaknila roko pod mizo. Jaz tudi. In sta se roki našli pod mizo in se igrali s prsti. Čutil sem rahel pritisk njene roke in me je prešinilo kakor iskra.

»Čudno!« je ona vzdihnila.

»Čudno!« sem dejal jaz ter ji pogledal v oči. Kuhinja je ropotala in s potovko se še nista pogodili za četrto masla.

»Lepo!« je ona dejala.

»Res lepo!« sem potrdil in krepko stisnil njeno roko. Kaj je bilo v tisti roki? Še danes čutim v dlani vseh njenih pet trepetajočih prstov kakor pet mladih jerebic. In ker ni umaknila roke, temveč prijela mojo ter si jo naglo in krčevito pritisnila na prsi, me je obšla divja sladkost in omočična drznost. Nagnil sem se bliže in naglo pritisnil svoje ustnice na njene. Kakor bi bil poljubil dvoje trdih češenj! Prvič v življenju. Sem čutil, kako sem res zardel. »Ali si kaj moja?« sem dahn timer. »Kako te imam rad!«

Prav nič nisem lagat. O, dà, prav nič!

In je dahn timer in rekla: »Tudi jaz te imam rada! In še sam ne veš in že dolgo! Že tri tedne! Ali si to vedel?«

Zdaj razmišljam, kako more mlad zaljubljen

fant dati na tako vprašanje pravilen odgovor. Takrat nisem mislil in sem kar zinil:

»Skoraj da nisem upal!«

»Nà!« je dejala, ter me vroče poljubila. »Kako je to lepo, da nisi! Dà, zdaj sem tvoja!« je ovila roko okoli vratu.

Kuhinja je zaropotala, potovka je privlekla svoj koš in tarnala, da je dala v izgubo. Ali bi ji ne dala šilca brinjevčka? Da ji da. In sta obe vstopili in je kuhinja in donašalec rekel, da bo kava koj. Samo po žemlje še mora. Da pa ni daleč. Kar čez cesto.

Nadi so padle roke z mojega vratu, pogledala je na uro in dejala, da se bo zamudila.

»Bova rekla, da sem prišla z drugim vlakom! Kaj ne?« je predlagala. »Kako je tu lepo!«

»Vse je lepo!« sem potrdil. Tisti hip sem zapažil, da deklica s kitami na oknu na oni strani gleda v naju. Ko jo je zadel moj pogled, se je plašno umaknila, kakor da je kaj ukradla. Stisnila se je za zastor, toda jaz sem vedel, da naju še gleda, kajti šop las je gledal izza zastora, ki se je rahlo gibal.

Medtem so prišle žemlje čez cesto in sva pila kavo. Najboljšo kavo na svetu. Hotela je takoj plačati, a sem plačal jaz. Tudi dve žemlji. Skupaj deset vinarjev. Gospodinja kot plačilni ni maral napitnine.

»Še dobre pol ure posediva!« je dejala, »potem

pojdeva prav počasi po bližnjici čez hrib, da se bova zdela vpehana. Potem bodo mislili, da sva hitela. Pa sreča nas ne nobeden.«

Vidite, to je bila pametna deklica. Na vse je mislila, samo nečesa ni preudarila. In to je bila najina usoda. Za celo življenje. Če bi bila šla takoj!

Deset minut je poteklo.

Po cesti sta pridirjala v blaznem diru dva prazna lojtrnika. Voznika sta pokala z bičem in podkove so kresale ogenj. Pred kavarno sta se ustavila. Kakor vihra sta udrila fanta v kavarno.

»Halo, mati, vsakemu frakelj! Hitro, mati, ali ne veste, da se svet vrti?«

»Moj Bog!« je vzkliknila Nada. »To je pa Pavel!« Stisnila se je plaho k mizi kot čopka. »Pazi, to je Pavel!«

Še preden sem mogel vprašati, kakšen Pavel, je večji fant že zabrusil frakelj po sobi, da se je razletel na tisoč drobcev.

»Kaj ima tak bleđičnik sedeti v kavarni? Na sonce naj gre, da bo zagorel.«

»Oh,« je dejalo dekle. »Pavel, daj no mir in bodi pameten. Na cesti sem ga dobila in tešč je še bil!«

»Tudi če je tešč, nima z našimi dekleti v kavarno! Nima iskati prav nič!«

Že je ves divji lezel na stol in tako bil z nogo po drugem, da so letele iveri po sobi. Gospodinja si je pulila lase.

»Oh, Pavel, daj no!«

»Vse plačam, vse stokrat plačam! In če na mizo skočim in jo vso polomim, jo plačam. Stokrat plačam!«

In je planil še na mizo. Miza se je s hruščem sesula kakor škatljica žveplenk.

»Pavel, daj no mir, če ne! —« je planilo dekle k njemu ter vihtelo pesti. Tisti hip je stopila k meni gospodinja.

»Prosim, pojdite, če ne mi razbije kavarno!«

In mi je stisnila v roko klobuk, ter me tako zakrila, da sem varno ubežal na cesto. Ozrl sem se ter videl ono deklico s kitami sloneti na oknu. Bližnjice nisem poznal in sem šel po cesti. Kmalu sta za menoj pridrdrala voznika in Nada je sedela pri Pavlu. Ko je vozil mimo, je pokal z bičem, toda ona ga je pograbila za lase na čelu, da se je umiril in krotko nasmejal.

»Nada, ti vražji deklič!«

Izvlekel je iz žepa groš ter mi ga vrgel na cesto. »Nà, za kofè, fant! In zapomni si, naša dekleta ne hodijo v kavarno!«

Pa sem videl, da ga je lopnila z roko po ustih. Fant pa se je zasmel na glas in vpil:

»Nada, ti si vražji deklič!«

Vidite, tako se je stvar zgodila. Mene je bilo tako sram in tako sem bil razžaljen, da sem otipal nož v žepu. Velik nož s štiri prste dolgo klino. Tako me je grabilo, da bi bil planil na voz ter ga zabodel. Dà, da bi bil mrtev. Toda zgrozil sem se in

pomislil, da moram drugo leto maturirati in da bi bil zaprt... Kar streslo me je, da bi bila potem Nada izročena takšnemu divjaku. Ni mi prišlo na pamet, da bi bil ta divjak pač takrat že mrtev.

Dober teden sem polegal pri hiši moje tete na trati ter samo strmел v nebo. Kakšne globoke študije in čudna dognanja so mi šla po glavi od neizrekljive bolečine, ki je grizla v srce.

Po treh dneh sem jo srečal. Šla je k žanjicam na polje. Krilo je imela privihano; v nizkih šolnih so tičale njene gole noge, da so se videle še nad kolena. Pa kaj bi pravil mladini, kako je to takrat bilo, ko si sicer izpod krila videl komaj gležnje.

»Veš, zadnjič ni bilo prav, da si ubežal. Jaz Pavla poznam. Umirila bi ga bila in še peljali bi se bili z njim. Zdaj pa je vsega konec. Bezal te bo, kjer te najde. Nič te ne ceni. In, in — ne zameri — tudi jaz ne morem biti tvoja. Rada te imam, res, prav rada, toda saj veš, Pavel nam hišo prekucne. Da me plašnemu škricastemu zajcu ne pusti. Da bi zemljo pregrizel od sramote, če bi vzela takšno — takšno — ne zameri — grižo. In zdaj vedo tudi že doma. Grozno! Pa sem mislila, da bom svojo gospodinjsko šolo kdaj rabila. Da bom mogla pokazati, kako znam streči pri mizi. Saj v kavarni ne znajo niti prav streči. Ali nisi videl, da je šla vodo šele iskat, ko sva izpila kavo? Ta mora že biti prej na pladnju! Daj, pojdi v semenišče in imej novo mašo in povabi naju s Pavlom. O, je že dejal, da ti kupi

oprave za dve sobi, če pojdeš! Jaz bom pa okrasila mizo in stregla. Boš videl. In zmerom bom mislila na kavarno. Kako je krasna, kaj ne? Ali boš tudi ti mislil na kavarno? Daj, misli, ker rada te imam res! Nič ne pomaga. Žalostno. Če pojdeš v lemenat, bom vsaj nekoliko pozabila!«

Ozrla se je, me naglo poljubila in nato stekla po stezi na polje.

Stal sem ves omamljen na cesti ter gledal za njo. O, ti sladki deklič! Smilila se mi je, dà, smilila in sem si takrat odvzel obljubo, izkopal globoko jamico v brežini, urezal križec ter ga položil v grob. Tako sem za večno pokopal svojo ljubezen.

Zdaj sem že star; kmalu grem v pokoj. Vsako leto odkopljem križec ter ga zamenjam z novim. Nihče ne ve za ta moj grob. Nada pa je že umrla: Pavle je divjal s konji; splašili so se in prevrgli voz. Oba sta mrtva. Skupaj ležita in vsako leto položim na njihov grob vrtnico. Debelce vrtnice zadnjih treh let je rastlo na notarjevem vrtu. Nihče ne ve za mojo skrivnost v kavarni. Ne, nihče, samo ona debela gospa spodaj v mlinu. Ta ve. Ona je tista deklica s kitami in mi je pred tremi leti povedala, da je videla mene in Nado v kavarni in da ji je bilo tako hudo, da je jokala. In če bi postala vdova, da me še zdaj vzame. Tako da jo je bolelo srce.

Tako sedim vsak dan popoldne v tisti kavarni. O, to je najlepša kavarna na svetu. V mizo sem

zarezal dan in mesec in leto. Tudi sedaj pride včasih samotni parček. Tistikrat se presedem in gledam samo skozi okno. Slišim sicer rahel šepet za seboj in da bi bila ona dva sama, pošljem, če morem, rdečelično dekle po cigare v spodnjo trafiko, kjer sem jih prej odbral in dejal, da pošljem ponje. Toda iz obnašanja onega dekleta na oknu bi moral sklepati, da ni med onima za menoj nič ljubezni. Kajti tisto dekle zdaj sedi na oknu in binglja v kratkem krilu, ki ji sega komaj nad kolena, z nogami po zidu. In se ne umakne.

Pred nekaj dnevi je prišel spet takšen parček. In je on vprašal, ali se ji kaj blišči in je ona rekla dà in sta spustila zaveso. Tistikrat je ono dekle na oknu meni pokazalo jezik, zabrenknilo s krilom, da sem videl hlačke, zavihtelo se na rokah v veliki krog ter jezno prišlo v kavarno.

»Ali ne bi morda menjali kovača?«

Strupeno je pri tem ošvrknila tisti par v kotu. Menjal sem kovača jaz.

In na vratih mi je spet pokazala jezik.

Ko pojdem v pokoj, kupim ono hišo nasproti in tisto okno zazidam. Sam pa bom sedel v tem svojem kotu. Tudi grob sem si že določil in kupil. Tik pri Nadi in Pavlu. Mislím, da je le zgolj slučaj, da ima tudi ona debela gospa, deklica s kitami, prav tam že kupljen grob.

Tista rdečelična kuhinja in blagajna in donašalec in plačilni v eni sami osebi bo pač morala

vzeti divjega Janeza, ko ga izpuste iz zapora. Sicer bo razbil kavarno.

Dà, dà, ona ga mora vzeti! Kam naj grem v pokoj, če ne bo te kavarne? Dobro, da nisem šel v lemenat. V kavarni ne bi mogel tako sedeti in če bi sedel, bi se mladi ljudje ženirali tudi za mojim hrbtom.

Kresnica

»Stvar je čisto enostavna. Ženski ne smeš povedati resnice in moraš hvaliti vsako njeno dobro in lepo stvar, ki jo je naredila ali kupila ali ki more na kakršen koli način izpričati njen okus!«

Ta nauk je dajal plesni učitelj, ki se na te stvari spozna, svojim učencem prvo uro ali nekaj prej. Med učenci je bil tudi naš dobri Tine Razlag. Tine Razlag je bil sinček edinček in star že devetnajst let in ni več hodil v šolo, ker je imel bogato mamo, ki ga je pripeljala v avtu tik do vrat. »Da se ne pozabiš usekniti!« je zaklicala za njim, »in nikomur nič ne obljubi!«

Oba nauka sta se mu globoko vtisnila v dušo. Bila sta govorjena s poudarkom in razločno in sta nekaj pomenila. Toliko da ni udaril za avtom, da bi vprašal, kaj to vse pomeni.

K tema dvema naukoma je zdaj plesni učitelj Hren dodal še kup novih in se mu je zmedlo:

»Ne pozabi se usekniti ob vsako njeno dobro in lepo stvar in ne obljubi resnice, če ni njen okus. Hvali čisto enostavno!« je verižil in pletel stavke, da ne pozabi. O, to je bil moder fant in odprte glave.

Še se mu je medlo in medlo in motovnilo po glavi in se kresalo v čudnih stavkih. In ko so plesali prvi valček in je z njim plesala Godinova Metka, ki je precej obilna v pasu, jo je vprašal, ali je resnica njen okus.

In dekle se je smejalo in reklo, da ni. Pa ni prav razumelo. Fant je pogrskaval in dejal »Khresnica«.

»Kaj bo to moj okus?« je rekla. »Skriva se samo, zadek ima svetel in le malo časa živi.«

»To je lepo!« je vzkliknil in si ponavljal, da ne pozabi, da ima resnica svetel zadek in se skriva in malo časa živi.

In jo je čez čas vprašal, ali je ta njena bluza lepa. Deklica je zardela in rekla, da so drugi rekli, da je, in da se ji zdi, da je.

Da bi se rad useknil vanjo!

Takrat pa dekle v smeh, da bi skoraj padla na tla, če bi je ne bil pridržal.

»Kako ste zabavni! To mi ugaja. Kako ste domači! Glejte, drugi se drže kakor metlarji, ki so jim metle ostale, pa so jih požrli, da niso plačali voznine. Vi pa tako luškani in domači!«

Fant je ves večer razdiral svoje nazore in dekle se mu je smejalo, da je bila tudi njena mati vsa srečna in zadovoljna.

In ko je spravljala hčerko domov, ji je rekla: »Kdo bi si mislil. Pa so pravili, da je fant neumen!«

»O, kje! Samo duhovit in tako domač!«

Toda ko so se poslavljali na pragu in je gospa že imela na jeziku, da ga povabi, je zinil:

»Ali bi se lahko useknil v vašo bluzo?«

»Kako?« jo je vrglo nazaj.

»Tako, da nič ne obljubim. Mama je rekla, da se lahko useknem, samo nič obljubiti!«

Gospa se ni smejala.

»Dà, to goni že ves večer!« je dejala hčerka, »ampak jaz sem mislila, da je to za šalo!«

»O, ti moj Bog! In s to trapo si plesala ves večer? Vsem ljudem si v zobeh. Pa se še stara boji, da bi kaj obljubil?«

»Saj tudi ne bom, in useknem se lahko sam! Nič se ne držite, gospa, kakor da ste metlo požrli! Nihče ne terja voznine! Kdo pa mara za hkresnico, ki ima svetel zadek in živi nekaj dni.«

Gospa je zakričala, se zavrtela na peti, potegnila hčerko za seboj in zaloputnila z vrati, da so ga udarile v nos.

Fant je začuden stal pred zaprtimi vrati, stal, stal in mislil in se domislil:

»Useknem se pa res lahko!«

In se je useknil in mu je bilo mnogo laže v nosu in je šel domov.

Drugi dan je naletel v parku na otroški voziček, ki ga je peljala gospa Križajeva. Stara gospa, nov voziček in v njem bled otročiček.

Tine je privzdignil klobuk za dva prsta in vprašal:

»To pa je res lepo! Kdo vam je kupil takle voziček? In otročiček, kakor da ga je pek poslal!«

»Ali greš, grdoba!« ga je nahrulila gospa. »Kaj pa misliš? Ali misliš, ker si matere sin, da se smeš norčevati? O, saj vemo! Tudi o hkresnici s svetlim zadkom! Pfej!«

In je res pljunila in mu je pljunila prav na rokav in je rokav obrisal ob njeno bluzo in sta bila bot. Samo ona je še vpila za njim, da so ljudje drveli skupaj.

Je že tako. Kaj je on vedel, da je voziček res nekdo kupil in je otročička res pek poslal njeni najstarejši hčerki Margareti! Če je človek bogat, ni treba, da vse ve.

Tinetu pa pravijo kresnica s svetlim zadkom. Vendar, pravijo, da je izjema, ker bo dolgo živel.

Naša Minka

Naša Minka je dobila od gospodične učiteljice deklamacijo. Vendar enkrat. Mama je bila že vsa divja in iz sebe. Vse so deklamirale pri šolskih slavnostih, sosedova Metka, Kočarjeva Nelka, Baričeva Zorka in druge. Naša Minka, Bog jo razsvetli, pa pravi učiteljica, da nima glavice. Strašno! Ali ne je, ali ne pije, ali ne sesa prstov? Ali ne praska? Pa kako grize! Grize pa še bolje, ko praska.

Tudi zaradi tega ji baže gospodična učiteljica ni hotela dati deklamacije! Toda tu je naša teta Lavra loncu izbila dno. Lonec je pri tej stvari mamina neučakanost in nestrpnost. Teta Lavra je vprašala, zakaj Minka ne deklamira in igra. O, ta nesrečna teta Lavra!

»Zakaj pa Minka nikoli ne deklamira?«

Lepa reč! Zakaj ne deklamira? Dà, prav srčkana reč!

V šoli so pripravljali materinsko slavnost in Minka je pripovedovala o njej mami. Nato je čez pol ure teta Lavra kakor rečeno loncu izbila dno. Mamine nestrpnosti je bilo konec; kotel je prekipel. Kotel je v tem primeru mamina jeza. Kaj kotel! To je gotovo ognjenikovo žrelo, kajti iz mame so bru-

hali žveplo in toča in kamenje in hude besede in skrčene pesti.

Odvezala je predpasnik, vrgla ga v kot, navezala židano ruto in naravnost v šolo pred gospodično.

»Zakaj našo sovražite?« se je postavila pred njo košato in jezno. Prav takšna, kakršna mene tepe. Pa ata tudi! Tepe namreč. Oh, pravim, ubogi ata! Zadnjič so tri dni spali pod stopnicami. Seveda to ne spada sem. Rekli so ubožec, da jim je v sobi prevroče. Nič se niso lagali, saj jaz vse vem! Nekoč, ko še nisem bil velik, sta jih topli kar pred mano; ne, teta Lavra jih je samo držala, mama jih je pa šeskala! Kadar se jaz oženim, bom dal zapisati, da me ne smejo tepsti. — »Dà, zakaj našo sovražite?« je ponovila ter pogledala gospodično, kakor našpičen gad.

Gospodična je bila preplašena ter ostrmela, res ostrmela kakor strnad pred kačo. Še peroti so ji manjkale, da bi omahnila z njimi. Šele čez čas, ko ji je zmanjkalo v pljučih sape, je dihnila. Kaj naj napravi človek, če mu zmanjka sape? Dihne. In je vprašala:

»Ne razumem vas, mati?«

»Jaz nisem nobena mati — jaz sem gospa. Gospa Klevižarjeva, da veste. Imamo obrt in smo pošteno rokodelstvo, ki ima zlato dno in ga Bog živi!«

»Prav, prav, gospa!« se je vdala gospodična.
»Prav! Čisto v redu, toda ne razumem vas!«

»Spet nima nobene deklamacije. Pa sami poslušajte; mene ne bo,« se je obrnila na peti. Toda ni šla. O, premalo veste, če to mislite!

»Počakajte, gospa!« je dejala učiteljica. »Saj bi ji dala, toda bojim se, da ne bo znala. Nekoliko počasna je.« — To je res; zdaj je že tretje leto v prvem razredu. Da se nikamor ne mudi, je rekla mama. — »Bojim se, da se ne bo naučila! Jaz ne bom imela toliko časa zanjo!«

»Jo bomo pa doma naučili. Kar dajte, da bo enkrat te stvari konec!«

In gospodična je obljubila. Mama je prišla domov in krožila po hiši in okoli nje in po dvorišču in okoli njega. Stvar je bila urejena. »Pa smo jo le ugnali!« se je hvalila in ata niso spali pod stopnicami.

Minka je prinesla domov deklamacijo in muka se je začela. Pa smo jo učili. Igrala je oso. Pet jih je nastopilo: muha, komar, čmrlj, metulj in osa. Minka je bila osa. Šest besed bi morala povedati in brenčati. Toda nihče še ni slišal ose govoriti in kako brenčati, tudi ni nihče vedel.

Mama jo je učila besede, stari hlapec Jaka pa je moral brenčati. On da mora najbolj vedeti, ker je bil nekoč pijan zaspal na osirju.

Minka bi morala reči šest besed:

»Že prihajam!« na vprašanje: »Kje si, osa?«

»Pikam,« na vprašanje: »Kaj delaš?«

»V čmrlje gnezdo!« na vprašanje: »Kam pojdeš?«

To je šest besed, če štejete tudi »v« za besedo. Mi smo, da je bilo več slišati. Torej ni veliko. Toda ta vprašanja si niso sledila drugo za drugim, temveč tako vmes med drugimi, kakor je pač takšna igrice. Mama je brala igrice in Minka je morala paziti, kdaj pride na vrsto. Toda to ni šlo. Zmenili sta se, da bo za prvo besedo mama v prvi vrsti pomahala z dežnikom, za drugi stavek kihnila in pri tretjem dvignila robec.

»Torej pazi: dežnik, kihec, robec!«

Minka je vsa načičkana in naličkana, skodrana na valove in zavojčke čakala, da nastopi. Brenčala je imenitno. Vse je prisluhnilo. Kakor bi smrčal star medved. Pri mami je sedel naš župan in smrdel po česnu. Meni je kar sapo jemalo in mami tudi. Nič ni pazila in nezavedno dvignila robec k nosu.

»V čmrljevo gnezdo!« je planilo z odra.

Med mladimi igralkami, to se pravi, med čmrljem, komarjem, metuljem in muho je padla strašna zadrega in zmeda.

Komar in čmrlj sta se zapodila v oso, da jo spravita v red. Mama se je zavedla in naglo odmahala z dežnikom.

»Že prihajam!« se je razlegalo zmagoslavno.

Mama je rdela in gorela v obraz. Vedno bolj je mahala z dežnikom, toda osa se ni dala pregnati z dežnikom. Nekaj hipov je počakala krotko in ponižno, nato je zmajala z glavo ter dejala odločno kakor človek, ki je v pravici:

»Ne, mamica, zdaj moraš kihniti!«

Takšnega uspeha ni imela pri nas še nobena materinska slavnost. Če potrebujete, lahko tudi pri vas poizkusite z našo Minko. Samo če imate lonec z dnom, ne vprašajte naše mame. Ubila bi vam ga, tako ubila, da bi vam ostala samo luknja v dnu. Tudi bi takoj razumeli, zakaj hodijo naš ata, »Kle- vižarjev Pepe«, včasih pod stopnice spat!

Zmrzli deček

K meni prihajajo različni ljudje: dimnikar, mlekarica, pismonoša, birič rubit, krojač terjat še predlanski dolg, brezposelni, ki lahko menja tisočak, torej kratko rečeno ljudje vsake sorte. Zato se marsikoga otresem z ljubeznivo besedo in je deležen mojega ljudomilega ravnanja ter marsikoga potolažim in mu vlijem novega upanja. Dam tudi kakšen pameten svet. Na primer krojaču pravim: »Nikar ne obupajte nad mojim dolgom, saj še jaz ne, ki sem mu bližji!« Pa gre. Koliko je potolažen, ne vem, ker ne čakam odgovora. Odsvetujem mu celo tožiti, ker je itak birič že vse prepečatil in ni prostora za krojača. »Upajte, saj še jaz upam. Optimizem je geslo in če z njim na ustnicah umrem!«

Jaz sem slovenski pisatelj Srečko Potrata. Sreče še nisem srečal, se me zelo izogiblje ali pa jaz nje. Priimek je pa kakor nalašč zame, saj mi je zadnjič celo neki bogat gospod rekel: »Ali ne bo konec te potrate?« Vsi trdiijo, da je mislil mene.

Vidite, tako se mi godi in še živim, junaško živim in skrbi za dolgove prepuščam svojim upnikom.

Toda zadnjič se mi je pripetilo nekaj nepričakovanega. Pred vrati je stal bled, slok deček, ki mu je drgetala brada in je ves trepetal.

»Dovolite,« je dejal in mi ponudil roko, »dovolite! Ali imate sobo zakurjeno?«

Čisto slučajno sem imel sobo zakurjeno. V bližnjem gozdu sem bil odkrehnil nekaj vej in sem zakuril.

»Imam!« sem rekel.

»Čisto prav, zelo lepo. Bom kar sedel!«

In je sedel in uprl vame svoj bolni pogled.

»Gotovo se čudite, dobro vem, da se čudite, toda brez zamere. Kam naj grem v tem mrazu? Vi ste moj oče!«

Popolnoma sem bil onemel. Kaj takšnega pa še ne. Fant je bil star najmanj petnajst let in mi je bil čez glavo, jaz imam pa komaj trideset.

»Dà, vi ste moj oče! Od lanskega božiča. Ali se spominjate svoje črtice ‚Zmrzli deček‘? Jaz sem tisti zmrzli deček Filip. Lani sem bil star štirinajst let, letos jih imam petnajst. Saj dobro veste: tisti dobri ljudje, ki sem jim zmrznil pod oknom, so me našli — v vaši črtici tega ni — ter me nesli v sobo. Vi ste prej napravili piko in končali, slabo končali. Pazite bolj na konec svojih črtic! Niste pomislili, da me lahko najdejo. Zakaj ste me pustili pod oknom! Našli so me. Na to niste pomislili. Da me niso našli, bi bil danes mrtev. Tako pa so me morali najti. Sredi ceste! V sobi sem se otajal in sem

tisti večer ležal v beli postelji in so mi postregli. Tisti večer, dà, toda drugi dan so me dali v bolnišnico in iz bolnišnice na občino in občina je začela iskati, kam sem pristojen. Kaj vem, kam sem pristojen! Dolgo smo iskali. Nobenega papirja nisem imel pri sebi in nič mi niste dali s seboj. Niti tega ne vem, kdo je moja mati in kje sem bil rojen! Kako sploh morete kaj takega napraviti? Za božič pustite zmrzniti pod oknom bogatih ljudi štirinajstletnega dečka. Samo zaradi tistih pet kovačev honorarja. Nič se vam ne smili človeško življenje! Ne poveste, kam je pristojen in kdo mora skrbeti zanj. Ali res mislite, da bogati ljudje kar tako vzamejo dečka za svojega? Posebno pa še, če nima drugega kakor priporočilo slovenskega pisatelja! Saj veste, kako je na občini!

Celo leto so iskali. Celo leto. Kam sem pristojen in kdo je moja mati? Da so mi sicer rešili življenje, toda za svojega me pa ne morejo vzeti! Dali so me občini.

Tisti čas sem bil v oskrbi občine. Bogve kako se mi ni godilo, to vam rečem, ampak živel sem in spoznanj sem si pridobil mnogo. Kradel sem tudi, ker sem bil lačen. In tako sem sunil včeraj v star časopis zavite hlače. Hlače sem oblekel. Kajne, nekoliko široke so, ampak še prilično dobre. Vendar najvažnejše pa je to, da sem našel svoj krstni list. Tu je moj krstni list! Tu je dokaz, da ste moj oče. Nikamor ne grem, in pri vas ostanem; redite me do

polnoletnosti, če ste moj oče. Lepa reč imeti otroke, jih pustiti zmrzniti pod oknom bogatih ljudi in potem pozabiti nanje. Tu je moj krstni list, to je dokaz! Dà, tiskan dokaz!«

In mi je pomolil pod nos star časopis, v katerem sem lani napisal za božič črtico »Zmrzli deček«.

Lepa reč! Meni so vstajali lasje pokonci.

»Ali mi veste povedati, kdo je moja mati in kam sem pristojen? Ali nisem morda sin takega bogataša? Da morda niti vaš nisem in ste me ukradli kakšnemu tujemu bogatemu pisatelju in me pustili zmrzniti na cesti! Vi, človek brez srca! Samo za nekaj kovačev. Tu stoji, da sem imel na sebi srajco iz boljšega blaga in da sem kazal po svoji zunanosti, da sem bil vaje lepših dni. Vse to ste napisali, da bi se ljudem bolj smilil. Najbrž oni moj pravi oče ni napravil takega konca! Ali je bilo to treba? Zdaj pa sem sirota brez staršev in ne vem, kam bi položil glavo, in se nihče zame ne zmeni to zimo. Ali sem jaz kriv? Vsaj zapisali bi bili, kam sem pristojen in kdo mi je mati, vi pa kar zapišete: »Bil je štirinajstleten deček, ki je strmel v okno bogatih ljudi!«

Kam naj grem prihodnji božič? Niti zmrzniti ne morem, ker sem ukradel te hlače in bi me vsak policaj prej spoznal za potepuha. In me še zmrzniti ne bi pustil. Toliko že dam na svoje ime in tudi na vaše, da me ne bodo vlečili po ječah. Jaz hočem od zdaj naprej pošteno živeti, in kdor je kriv, da sem

na svetu, ta naj skrbi zame! Ta soba je dovolj prostorna za oba in kakšen robavs tudi nisem, saj sem po vaših lastnih besedah nežen in zelo rahločuteč deček. Tako ste sami napisali! Samo zrasel sem letos, drugo je pa vse, kakor je bilo.«

Vidite, tako je dejal in sedel na mojo posteljo. In ga nisem mogel odpraviti. Tega sta moje dobro srce in površnost kriva. Vsaj toliko bi bil napisal, da so ga zagrebli, če že nisem navedel, kam je pristojen in kdo mu je mati. V bodoče pa vem: vsakemu svojemu dečku bom v začetku natančno prepisal krstni list in če mogoče, ga oženim in mu dam nevesto z bogato doto.

Če jo zapravi, ne bom jaz kriv.

Toda v bodoče hočem imeti pred zmrzlimi dečki mir! Dà, mir! In tudi pred svojim! Tuhtal sem in tuhtal in nazadnje potuhtal.

»Pokaži, deček, časopis!«

In mi ga je dal.

»Tu beri!« sem uprl prst na zadnjo stran pod črto. »Tu beri, kdo je odgovoren za grehe tega lista. Ali nima odgovornega urednika? On odgovarja zate. Kar k njemu in zahtevaj od njega, da ti da streho in te preredi. On te je vzel za svojega, on naj gleda!...«

Oberoč sem ga prijel in potisnil skozi vrata. Dečko ni šel rad in je nekaj vpil o grdih in neusmiljenih očetih, ki svoje otroke najprej izpostavljajo, da bi zmrznili, in jih potem tajijo in tirajo v

mrazu na cesto. Jaz nisem poslušal. Mislil sem si: »K uredniku tako ne bo prišel, ker ga bo prej stražnik. Na gorkem bo, hlač mu tudi ne morejo vzeti, dokler nima drugih. Preskrbljen bo čez zimo in spomlad, tako ne more iznova zmrzniti.«

Vsak oče preskrbi svoje otroke za zimo kakor pač more, jaz, slovenski pisatelj Srečko Potrata, ne morem drugače, kakor da jih izročim nemili usodi, naj jih redi po svoje.

Cigan Miško

To Vam je bil cigan Miško. Krepak, zagorel, črnolas. Če se je smejal, se mu je zablesketalo v očeh kakor latvica mleka. Pa je tudi njega zadelo. Brez cule in zaboja je prišel; v mestu bi se bil rad izmuzal, toda ga je gospod župan ujel za gosli, ki jih je držal pod pazduho.

»Počakaj, pa da se mi kam ne potepeš. Mater ti zapro!«

Samo to je držalo. Mati pa gosli! Ne, matere mu ne smejo zapreti in gosli ni spustil. In je počakal. Odvedli so ga v vojašnico. Strašno ga je dušilo po temnih, smrdečih stopnicah. Toliko da je lovil sapo. Po zadušnih hodnikih so se prerivali potni in zaprašeni novinci ter čakali na vpis, obleko in prostor. Ko so mu dali obleko in ga je star narednik nekaj nahrulil, da bi ga bil najrajši udaril v obraz, so mu s četo drugih odkazali sobo in posteljo.

»Da bo vse snažno in v redu, sicer —!« je zagrozil kaprol. »Pri nas nismo pujski!« »Oho,« se je ustavil pred Miškom »ali znaš?« in je pokazal na gosli.

»Znam!« je pokimal.

»Pa zaigraj!«

»Se mi ne ljubi!« je Miško otresel z grivo. Strašno se mu je zdelo pusto in zadušno v sobi. Kako naj igra, če je mislil na taborišče in svoj šotor in mater, ki gotovo joka doma!

»Le čakaj, cigan!« je bil užaljen kaprol. »To se ti bo še ljubilo! Ali boš?«

In je besno stisnil pesti.

»Ne bom!« je trmasto odgovoril cigan.

Fantje novinci so se na glas zasmeli. Kdo je vedel, da se kaprolu ne smeš smejati? Doma si se vendar smejal po mili volji in na vsa usta. Smeh pa je kaprola še bolj razjezil.

Planil je nekaj korakov naprej do Miška, pograbil ga za grivo ter ga udaril po licu.

Miško je za hip zamižal, otresel kaprola od sebe in siknil:

»Boj se — jaz sem že nekoga zadavil!«

To je učinkovalo na kaprola kakor mrzel curek. In videč, da se mu še smejejo, je stopil k vratom.

»Vas bom že naučil, sodrga!«

Ko so se zavedeli, da so sami, so se fantje zgrnili okoli Miška.

»Ali si res že nekoga zadavil?«

»Krta!« je odvrnil Miško ter si otiral z roko pot s čela. »Veste, to me je naučil stric. »Fant,« je dejal, »če te kdo napade, mu reci jezno, da si nekoga že zadavil, pa se bo ustrašil. Tega se vsak človek boji, ker mu zmanjka zraka.« — Igral bom, kadar bom sam hotel!«

Kaprol pa svojega poraza ni mogel pozabiti. Tiste dni je podil novince po dvorišču, iskal prahu na čevljih in madežev v obleki, kakor bi bili zlati. Toda Miško se ni vdal. Če je igral in je vstopil kaprol, je takoj položil gosli na polico. Kaprol ga je zmerjal, toda roke ni položil nanj. Bal se je svetle beline ciganovih oči, ki se je ostro zableščala že pri vsaki psovki.

Miško pa je doživljal v vojašnici sama nova čuda. Tu so bila okna s šipami in nekajkrat bi bil kmalu raztreščil šipo z glavo, ko je hotel v naglici pogledati na cesto. Samo pipo je bilo treba odpreti, pa je voda tekla iz zida. In čudo vseh čud je bila luč. Nič prižiganja, nič prilivanja olja ali petroleja. Samo zaobrnil si gumb na steni in že je bleščala. To mu je šlo v možgane. Če bi imeli to doma. V šotoru. Ko je zunaj vihar in dež in se maje svet v tečajih. Ko ne gori nobena sveča in nobena luč. Pa bi stopil Miško in dejal: »Pazite!« In bila bi luč in vse svetlo. In bi spet dejal: »Pazite!« pa bi bila vsepovsod črna tema. In bi rekli: »Miško, ti si čarovnik!«

Dober teden ga je mučila ta misel, povsod je šla za njim. »Miško, ti si čarovnik!« Ni mogel odvrniti pogleda od stikala na steni. In takšno stikalo je bilo tudi na stranišču in na hodniku. Često si ga je ogledal. Videl je vijake in vedel, kako se vijaki odvijajo. In čakal. V srcu mu je zorel trden sklep, da se brez luči ne vrne. Dà, stopil bo v šotor in

dejal: »Pazite, čudo!« In bo čudo. Saj on to dobro ve. Videl je, kako si je kaprol svetil po stopnicah. »Šklemp!« je napravilo in se svetilo in je spet šklemponilo in je bila tema. Gotovo ima takšno reč. Takšna reč je bilo stikalo na steni. O bateriji ni še slišal.

V soboto popoldne pa sta trčila spet s kaprolom na hodniku. Tam je ležal drobec papirja. Miško je dobro videl, da ga je vrgel kaprol na tla.

»Ajde, cigan. Ne meči papirja na tla. Poberi!« je rohnal kaprol.

»Nisem jaz vrgel na tla!« je ogorčeno na ves glas odvrnil Miško. »Vrgel ga je gospod kaprol!«

»Prekleti cigan, poberi papir!«

»Nisem jaz vrgel, vrgel je gospod kaprol in naj ga sam pobere!«

Miško je ves gorel v obraz. Sam je videl, da je kaprol vrgel papir na tla.

»Poberi!« je velel spet.

Miško pa je mirno obrnil hrbet ter stopil v sobo. To je bilo kaprolu preveč. Kakor jastreb je završal za ciganom ter ga od zadaj zbil na tla. Vpil je nad njim ter ga brcal, da je Miško stokal od bolečine ter se mu je temnilo pred očmi.

Ko se je kaprol unesel, je pustil Miška na tleh. Miško se je zavlekel na posteljo in tam strmел v strop. Vsi udje so ga boleli in pod očmi ga je pekla odrtina. Toda še bolj ga je tiščalo v duši. »Če bi ga res zadavil?« se je vpraševal. »Potem te najmanj

zapro!« je slišal strica. »Zapor ni za nas!« In ko je prevrgel vse načrte in prebrskal vse možnosti, je sklenil, da pobegne. Ob prvi priložnosti. In tisto luč ponese s seboj! Zdaj ni nič drugega mislil, kakor kako bi pobegnil in kdaj. Postal je na videz krotak kakor jagnje. Vsak ukaz je izpolnil, četudi se je vse upiralo v njem. Samo da se vsega reši. Nikoli več ga ne bodo videli, zato se ne sme zdaj zaplesti v kakšne težke stvari ali celo zapor. Le igral ni, nalašč je potrgal vse strune, da ni bilo treba igrati kaprolu.

Tako je prišel čas, ko bi smeli že iz vojašnice. Miško se je pripravljaj. Skrbno je ugotavljal po soncu smer za svoj pobeg. In še luč. Dà, luči ne sme pozabiti!

V nedeljo popoldne so smeli iz vojašnice. Miško je naglo odvil stikalo na steni. S silo je odtrgal žico in v roki je čutil skeleč sunek. Toda kaj to! Odvil je še žarnico od luči in jo z goslimi v roki mahnil iz vojašnice.

Vedel je, da mora proti vzhodu. Čez hribe in doline. Vedel je, da se mora skrivati in paziti na cesto. Slekkel je bluzo, snel čepico ter oboje vrgel v grm. Zdaj se je čutil že svobodnejšega.

In tako je šel; šel ves dan, vso noč in se je ob svitu kakor duh splazil v šotor.

»Miško!« je kriknila mati. »Zlato moje srce!«

»Ne bom več tam!« je odločno dejal. »Tepli so me!«

»Moj srebrni sinko! Tepli so te? Jabolko moje zlato, luč mojih oči. Tepli so te?«

»Samo skrij me! Iskali me bodo! In tiho bodi. Molči, mati!«

»Kakor kamen, kakor kamen!«

Zvečer pa je hotel pripraviti materi veselje.

»Glej, mati. Pazi!« In je odprl stikalo. Stikalo je žalostno šklempnilo in drugega nič.

»Kaj imaš, Miško?« ga je vprašala.

»Luč! Luč!«

»Nič ni luči!« je zmajala mati ter stopila bliže z gorečo trsko, da bi videla.

»Vidiš, to je luč. Odpre se, pa gori. Samo tu, tu ne gori. Tam pa odpreš na steni pa gori!«

»Pa so te ogoljufali, jabolko moje zlato!«

»Nisem kupil!«

»Nisi kupil? Samo da nisi kupil!«

»Kako naj kupim?! Hvala Bogu, da nisem kupil. Saj še ukradeno ni nič vredno! V obraz se ti zlaže, da si vrgel papir na tla, in če vzameš luč, ti ne gori!«

Kaprola pa ni nikoli več videl.

Zgodba o radiu

I.

Po čudnih ovinkih smo prišli do treh tisočakov. Neka stara teta, Bog ji daj srečo, je imela šestdesetletnico. Ta teta je bogata, to lahko povem, toda te zgodbe ne bi smel povedati, če bi teta ne bila gluha na obe ušesi. Tudi njene šivanke nimajo ušes.

Za šestdesetletnico nam je darovala tri tisočake. Štirinajst dni smo se prepirali vsak dan, kaj naj kupimo za ta denar. Žena bi rada obleko in plašč in čevlje in abonement v gledališču. Prav za prav je ta stvar šla od abonementa na obleko in plašč in čevlje. Otroci bi bili radi imeli nove čevlje in fantek hlače in dekletci oblekco in kapo. Tudi nase sem mislil, toda samo enkrat. Od tistega dne sem vsak dan slišal, da nimam nobene ljubezni ne do žene, ne do abonementa, ne do fantkovih hlač. Gorje, če bi po tej besedi še kaj zinil. Vsi otroci bi planili pokoncu in bi zavpili:

»Ata, zdaj bo pa ponev!«

Ponve nisem nikoli izzval. Spravila jo je namreč žena.

To sem hotel povedati na kratko, da orišem vse, kar je potrebno za to-le pripovedovanje.

Tiste dni so otvorili v Ljubljani radio. Moja žena je začela sumljivo molčati o obleki in abonementu. Zapazil sem njene zamišljene oči in po vsej hiši so ležale številke »Slovenca«, odprte na tisti strani, kjer je bilo kaj o radiu. Na nočni omarici Finžgarjev govor, na vzglavju Mlakarjeve historije, na mizi kakor slučajno pod šipo program. Ne zamerite, jaz mislim počasi in nisem mogel stvari do dna. »Kuja se, kuja se zaradi obleke in hlač!« je bila moja misel. Toda pod vtisom vsega »slučajnega« branja se me je začela prijemat misel na radio. Bi, saj bi, če bi imel, toda zadnji zaostali ptič bo moral za druge stvari.

In je prišlo tako.

Začela je pri obedu, med obedom, med juho in krompirjem, med krompirjevo juho in krompirjevo prikuho. To povem natančno, da boste razumeli. Začela je kar brez uvoda, jaz nisem nobene rekel.

»Ti se motiš, jaz vem, kaj ti misliš, toda ti se motiš. Ti ne boš sebi kupoval ne suknje in ne klobuka. In če jaz pravim, da ne, pa ne in ne in ne!«

Pri zadnjem »ne« je treščila kozarec na tla in odšla.

In jaz tudi. Odšel seveda. Kozarcev jaz ne smem razbijati! Kuhalo me je. Kaj kuhalo, če je mogoče kuhanje po krompirjevi juhi? Zagrabila me je

sveta jeza, sveta, presveta jeza, z eno samo besedo junaška jeza. Sklenil sem, da uničim vzrok nemira naše hiše. Pograbil sem omot v omari, omot s tremi tisočaki in planil na cesto. Trdno sem bil sklenil, da jih vržem v vodo.

Dà, tak sklep je bil v moji duši.

In ko sem tako okrog divjal ter me noben prijatelj prej ni vprašal kam, sem divjal že po Miklošičevi cesti in vedel, da bo denar zletel na frančiškanskem mostu v vodo.

Tam na Miklošičevi cesti! O kraj presrečnega imena! Vila cement! Otemnil ni te časa beg, prej revščina, zdaj prelepa stvar!

Zagledal sem na deski nasproti znano reklamo o »radio pere sam«.

V meni se je porodila škodoželjna misel.

»Čakaj,« sem si dejal, »da se boš lahko jezila,«

In sem šel in kupil radio. Naročil sem, da ga smejo prinesiti in montirati šele drugi dan dopoldne, ko bom v pisarni. Plačal sem na račun tri tisočake, tri tetine tisočake.

Pri nas je bil tisti večer tihi večer in drugo jutro tiho jutro in začel se je običajni tihi teden. Niti ogenj se ni dal prižgati z vsem pihanjem in solznimi očmi.

»Zdaj morata, revčka, še vidva v šolo brez zajtrka!« je žena rezala otrokoma kruh.

Oprostite, jaz ne najdem vzročne zveze za te besede, beležim jih, kakor sem jih slišal in kar sem

slišal tisto jutro, ki je bilo začetek običajnega tihega tedna. V tistem tednu žena molči: ima duhovne vaje.

Običajno je bilo ob taki priliki, da sem tudi jaz šel brez zajtrka. V srcu sem že škodoželjno mislil na poldne, ko bo radio v hiši!

Namenil sem se, da opoldne pokukam samo skozi vrata in če bo prehudo, sploh ne vstopim.

Izposodil sem si od prijatelja kovača in ob enajstih stopil k Mraku na mali golaž in pivo. Za vsak primer, če — da, če bi ogenj tudi opoldne ne gorel!

Ob pol treh sem z utripajočim srcem stopal, recimo po pravici, drsal v četrto nadstropje. Po petem pollitru. (Hvalim Boga: videl sem, da imam kredit.) Žal mi je bilo, kajti zavedal sem se, da sem ženico razžalil, prav pobalinsko razžalil.

Pomislite, moje presenečenje! Ogenj je gorel v štedilniku in na njem se je cvrl dunajski zrezek. Dunajski zrezek, moja najljubša jed! Zraven pa je kipel ričet! Moja najslabša jed.

Pograbilo me je ogorčenje. To je njeno maščevanje. Zrezek sebi, meni ričet, ker ga ne maram!

Okrenil sem se, ko se je ozrla žena. Oblečena je bila bolje nego po navadi in tudi nakodrala se je bila.

Nič ne vem več, kako se je to zgodilo. Planila je proti meni, jaz dvignil roke, da se ubranim! Toda se mi je vrgla okoli vratu in začela cmokati po mojem neobritem licu.

»O moj mož, možiček, moj možiček radio, moj radio možiček, dà, moj srčni radio, moj predragi radio sploh!« —

»Toda, toda —« sem se branil, »saj je za tvoj denar, za tetin denar!«

Pričakoval sem, da trešči v hišo!

Ona pa me cmoka po neobritelem licu in jeclja od sreče in jeclja:

»O moj možiček radio, moj radio možiček, moj radio sploh!«

Ta »sploh« je pomenil višek njenih čuvstev in vidni izraz je bil dunajski zrezek. Dà, dunajski zrezek, namenjen meni!

»In ti modri možiček, kako si vse to preudarno rešil, vso tisto stvar!«

Tista stvar so bili oni tisočaki.

II.

Radio je prekucnil hišni red, radio je prekucnil misli, radio je prekucnil želje — radio sploh! Ta »sploh« je moja zadrega, kako naj opišem vse to.

Čez tri dni je dejala ženica:

»Priateljico bom povabila! To bo strmela in kuhala zavist!«

»Prav!« sem dejal.

»Toda obleke pa nimam nobene. Ali naj povem, da sem kupila radio namesto obleke? To bi ji bilo prav in raznesla nas bi po vsem mestu. Saj vem,

vem, da nimaš denarja, toda zdaj pa kupiva na obroke —«

In da rešim čast hiše, sem prikimal.

In žena je imela obleko, preden je prišla prijateljica. Ko jo je ugledala, da prihaja, si jo je hitela oblačiti. Preden je ona prisopihala v četrto nadstropje, je bila moja žena že pripravljena, kakor da odhaja.

»O, kako sem te vesela,« ji je hitela naproti. »K tebi sem hotela, prav k tebi, ker te ni bilo. Bala sem se, da si obolela!«

»Saj sem rekla, da pridem poslušat radio!«

»Kar dajva!«

In po ne kratkem piskanju in cviljenju in rohnenju in pokanju v aparatu, s katerim je hotela moja žena pokazati svojo radioamatersko zmožnost in glasbeno nadarjenost, se je oglasil ljubljanski radio.

»Zdaj bodo dajali kmalu baje tudi opero!« je menila prijateljica. »To se bo slišalo čudno. Jaz sem možu rekla, da imam rajši abonement.«

»Mi ga že imamo!« je drzno dejala moja žena in ni trenila z očmi.

Mene je oblila zona. Kajti vedel sem, kaj to pomeni. To je pomenilo abonement vsaj dveh parternih sedežev v prvih vrstah.

Ko je prijateljica odšla, trdeč, da je naš aparat krasen in da si ona tudi takega želi — sem vedel, da bo prodajalec prodal vsaj štiricevni aparat.

»Kako si mogla reči tisto o gledališču?« sem jo začudeno vprašal.

»Vidiš možička!« je dejala nedolžno. »Ali naj raznese, da zdaj ne moremo zaradi aparata?«

Dokaz je bil jasen in na dlani.

Drugi dan sem prosil šefa za predujem — zaradi abonementa.

III.

Bila sva povabljena na radiokonzert k prijateljici. Prejšnji dan je bila moja žena v mestu. Prinesla je domov par škotel. V mojo grozo je za njo prinesel sluga iz konfekcijske trgovine tudi nov plašč.

»Ali naj grem brez plašča k prijateljici!« je bil točen odgovor.

»Vem, vem,« sem dejal, »sicer bi mislila, da zaradi aparata —«

»O, ti moj možiček!« mi je padla okoli vratu, »kako si moder, ti moj radio!«

Meni je prihajalo slabo pri srcu.

Toda pod večer sva šla k radiokonzertu k prijateljici. Imela je petceveni aparat in okvirno anteno.

Ko je moja žena zmagoslavno slekla plašč in pokazala kakor slučajno nove čevlje in nov klobuk in stopila k aparatu, sta pobledeli obe.

Vem, moja žena zaradi petcevnega aparata, prijateljica zaradi plašča.

Tisti hip se mi je porodila srečna misel.

IV.

Vrnila sva se. Na pragu nas je že preplašena sprejela služkinja.

»Naj ne zamerijo, jaz nisem kriva, jaz nisem prav nič kriva!«

In preden sva izvedela od nje, kaj in kako, mi je udaril na nos strašen smrad po usnju in zažganem suknu. Fant in deklica sta se prestrašeno tiščala v kotu.

»Kaj je bilo?« sem planil nadnju.

»Radio sva napeljavala!« je jecljal fant.

»Dà, anteno!«

»Dà, Majda je stala na štedilniku in zabijala žebelj tamle,« je kazala dekla. »Stanko je sedel pred njim in zabijal žebelj tamle. Žerjavica mu je padla na kolena in zažgala hlače.«

»Novih bo treba!« je dejala žena enostavno.

»Nič ne bo novega!« sem bruhnil. »Nič ne bo novega! Samo to bo novo, da pošljem radio nazaj, da pošljem tvoj plašč nazaj, da pošljem tvoj klobuk nazaj, da pošljem tvoje čevlje nazaj. Fant bo dobil hlače iz mojih starih in Majda ima lanske čevlje!«

Čakal sem, kaj bo. Ali se bo vdrla zemlja ali ne?!

Žena me je gledala, gledala, gledala vsa začudena, nato planila v jok:

»Vse gre lahko nazaj, samo radio, radio pa ne! Ali rabim obleko ali rabim čevlje ali rabim klobuk

ali rabim gledališče? — Doma bomo, fantu bom naredila hlače iz tvojih in bom poslušala koncert in opero doma. Za Majdine čevlje pa bo že. In v obleki me je ona že videla in v plašču in v klobuku tudi. Zdaj sem lahko doma. Saj zdaj bomo lahko doma, samo radio naj ostane.«

In so mi še otroci padli okoli vratu in prosili:

»Samo radio naj ostane!«

Tako je radio ostal, vse drugo pa je romalo nazaj.

Žena je itak trdila, da si je dala poslati samo na ogled.

Od tistega časa se je vse prekucnilo v hiši. Moja žena sedi doma in trdi, da sploh ne mara nikamor, ker ima vse doma.

V.

Srečal me je prijatelj in se mi zaupal:

»V nedeljo imamo nekaj na Posavju pri Rogo-
vilci!«

Tisto nekaj sem poznal. Obstožalo je iz desetih litrov stavljenega in zapravljenega vina. Moj prijatelj je izgubil in hranil že tri mesece za to pijačo.

»No, in?«

»Ali ne bi povabil moje družine na radio-
koncert?«

»Drage volje, jaz itak govorim v radiu tisto popoldne in me ne bo motil obisk!«

»Ti si zlat fant!« mi je skoraj padel okoli vratu.

»Pripelji se za mano! Zdaj pa z menoj in povabi slučajno! Tako mimogrede. Ne daj se ostrašiti, če bom nejevoljen. Vztrajaj, vztrajaj, ljuba duša zlata!«

In sva šla. In smo govorili. Prijatelj je izrekel dvom, da bi radioaparati sploh mogli dati čist glas. In sem se jaz razvnel in trdil, da se pozna, kdo govori in da me lahko danes posluša. Njegova družina vsa na noge. Ali je res? In tako sem jih povabil. Prijatelj je mrko pogledal in dejal, da morajo z njim. Zakaj pa je nedelja? Nikoli nima za družino časa, zdaj pa mu jo zavajam. Skratka, bil je hud in sem mislil, da si je premislil.

»Prav žal mi je,« sem dejal.

Takrat mi je stopil na prste in zašepetal: »Vztrajaj, vztrajaj, duša zlata!«

In sem vztrajal. Vztrajali smo vsi in se je omehčal.

Družina je šla k meni domov, jaz na radio predavat, prijatelj k Rogovilci.

Ko sem zropotal v tisto belo škatlo svoje predavanje, sem jo mahnil za njim. Na Posavju, kaj bi —?! Ej, tam se pozabi, kje je človek doma. In smo res prišli šele po desetih domov.

»Kod si za božjo voljo hodil?« me je žena sprejela.

»Predaval sem v radio!« sem zinil nesrečnik. »Čakati sem moral, ker je imel defekt in so program spremenili!«

»Kako se lažeš!« je vzkliknila napol ogorčeno, napol zmagoslavno, »saj smo te vendar slišali — že ob petih!«

Zbral sem vse svoje moči in misli, kajti treba je bilo vseh sil in vse energije. Po Rogovilci je sploh treba moči in sil! Ta »sploh« je vinski sploh, ta sploh se je končal pri meni takole:

»Če bi ne smel za tisti honorar, ki sem ga prejel pri radiu — jaz ne maram kontrole — tu imaš honorar! Toda, toda jutri bo šel tudi aparat nazaj, dà, jutri bo šel tudi aparat nazaj. Aparat nazaj! Jaz ne maram kontrole, nobene kontrole sploh!«

»Saj nisem nič rekla! Ali sem kaj rekla? Sploh nisem nič rekla. Dà, sploh! Saj si zaslužil! V radio govoriti mora biti mučno. Saj si zaslužil razvedrila! In kako si govoril! In slišali smo te! Ampak aparat boš pustil. Saj ga boš pustil, ne —?! Otroci ga imajo tako radi in meni ni nič dolgčas, če imaš »sejo«. Sploh mi ni dolgčas!«

Ta »sploh« je pomenil predajo trdnjave.

»Si bom premislil!« sem dejal moško. To pre-mišljevanje traja; pri naši hiši je zlat mir, le radio včasih cvili in piska — moje »seje« zdaj nemoteno trajajo lahko do polnoči.

»Škoda,« pravi včasih žena, »da nisi prišel prej! V Rimu je bila »Traviata«. Ali: »Na Dunaju so bili dunajski kupleti.« Ali: »Kako čudovita je opera!«

»Res škoda!«, pravim. »Te strašne seje in še po seji me ljudje ne puste na miru!«

Oba sicer veva, kako je, toda zdaj je mir. Radio je prinesel mir in fantu hlače iz mojih starih hlač. — S predjemom sem sebi kupil suknjo.«

Tako mi je pripovedoval moj prijatelj pri neki taki »seji« pod Lipo, ko sem že razmišljal, kako se bom opravičil sam doma. Prijatelji, saj veste vsi, ko bi ne bilo pri nas poročenih tega in tihih juter in začetkov tihih tednov, bi ne menjali z nobenim samcem.

»Jaz še zmerom premišljam!« je važno pristavil.

Tako me je zavleklo in Miklavž je tudi naši hiši prinesel radio in ničesar drugega.

Otrokom sem prepovedal hoditi po štedilniku in ženi naročil, da mora trditi, če bo govor o gledališču, da ji škoduje slab zrak in jo bole oči pri gledanju na oder. Zato nima abonementa.

Toda stvar ni imela uspeha. Moja žena je šla sama v gledališče ter me poiskala po predstavi pod Lipo pri seji. Otroci niso hodili sicer po štedilniku, temveč po strehi in vsak dan prestavljati anteno ter si je nazadnje eden zlomil k sreči roko. K sreči pravim, ker bi si bil lahko obe!

Sonjica

1. Instruktorice.

Sonjica hodi v gimnazijo. V prvo gimnazijo. Zdrav, živ, pogumen deklič s široko odprtimi očmi in kuštravo glavo.

Zanjo se brigata dve teti. Olga in Gabrijela. Ima še starejšo sestro Rezko, ki pa nima gimnazije. Vse tri imajo poštno službo. Sonjica je njihov ponos: vse jo ljubijo in skrbijo zanjo. Vse: teta Olga, teta Gabrijela in Rezka.

Ne samo to. Vse tri jo učijo; z neko ljubosumno prizadevnostjo so si porazdelile učne predmete in jo izprašujejo in učijo. Deklica prehaja iz roke v roko kakor žoga. Samo latinščino so vzele z združenimi močmi ali »viribus umitis«, kakor pravi teta Olga. »Čudno«, zmaje pri tem z glavo, »da so ,združene moči' in ,umiti možje'¹ v latinščini enaki.«

Morate pomisliti, da Sonjica še nima tretje deklinacije, in obvlada »amare«² šele v sedanjiku.

¹ Teta Olga zamenjuje »vis, viris = sila, moč« z »vir, viri = mož«, in pravi »umitis« mesto »unitis«.

² amare = ljubiti.

Zato tudi teta še vsega ne ve, ker ima glagol že v preteklosti.

Z latinščino je mnogo skrbi in dela. Sonjica se bo pri njej napravila za samostojen in odločen značaj. Instruktorice živahno razpravljajo z deklico, še bolj živahno in ognjevito pa med seboj. Tako živahno in ognjevito, da bi se takšnemu pogovoru moglo reči tudi prepir, recimo, da ne bomo pretiravali, zelo ogorčen in ljut prepir.

Zadnjič se je bila razvnela teta Olga.

»Ali nisem rekla, da ni ‚plebs misera‘³ temveč ‚vulgus miser‘?« je tolkla s svinčnikom po mizi.

»Vulgus miser, vulgus miser, vulgus miser‘⁴.«

»Seveda,« je ugovarjala Gabrijela. »Ali ni ‚miser‘ srednjega spola neutralis⁵ in se pravi ‚populum miserum‘?⁶ Piši, Sonjica, piši in ne poslušaj drugih: ‚Populum miserum‘.«

»To ni prav, tetka,« se je branila Sonjica. »To zanesljivo vem, da je profesor to popravljaj. ‚Populus‘ je moškega spola.«

Deklica je odločno vztrajala pri svojem.

»Kaj pa ‚populus‘⁷ alta‘?« se je vmešala z vso

³ plebs misera = ubožno ljudstvo.

⁴ vulgus, prav miserum = ubogo ljudstvo. Teta Olga res ne zna vsega.

⁵ pravilno neutrum.

⁶ populum miserum mesto populus miser = ubogo ljudstvo.

⁷ Populus, ženskega spola = topol.

ognjevitostjo Rezka. »Ali ni tu v knjigi »*Populus alta ripam fluvii decorat*? Kaj ne? To pomeni: ,Visoko ljudstvo krasi rečno obrežje'. Glejte, Rimljani so bili veliki in so gotovo krasili obrežje z venci in lampijončki kakor kakšno beneško noč na Bledu ali za žegnanje ali sprejem škofa! Saj razumeš, Sonjica!«

Teti sta molčali poraženi. Ti dokazi so bili očitni, tehtni in na dlani.

Toda Sonjica se je branila. Ona mora imeti svoj prav in je res zelo trmasta.

»To ni prav; ti, Rezka, nič ne veš! Jaz vem za trdno, da to ni prav!«

»Pa napravi po svoje, če si že takšna trma. Če boš vlekla cvek, si pa sama sebi pripiši. Kar napravi! Na svojo odgovornost!«

Sonjica se je namrdnila in napela šobico.

Nič bolj ne žali tete Olge, kakor če Sonjica molči, trese z glavo, drži šobico in kuha rilec.

»Ti si nehvaležna, Sonjica! Glej, tako se trudimo s teboj, ti pa kar svojo ženeš. Starejše smo, več skušenj imamo in se ne spodobi. Nehvaležna si in trmasta in držiš šobico. Če sama bolje veš, prav, pa stori po svoje! Kar po svoje, šobica šobasta! Ti rilček kuhani!«

»Dà,« se je pridružila teta Gabrijela, »in tako ti pomagamo in si prizadevamo, da bi bila odličnjakinja, da bi lahko povsod rekli, kamor bi prišli: ,To pa je naša odličnjakinja!«

»Sonjica ne bo odličnjakinja nikoli!« je porogljivo dejala Rezka.

Kaj pa naj sledi takim besedam? Priznajmo: samo jok! O, pa ne samo jok, kar tuljenje! Na ves glas in iz vseh pljuč. Tako polno, kakor je polno mačkino zobovje. Tudi ta primera je iz teh instrukcij, kajti teta Gabrijela je naravoslovec. Komaj je stopila v hišo, je bilo njeno prvo vprašanje:

»Kakšno zobovje ima mačka, Sonjica?«

»Mačka ima polno zobovje!«

»Ali ima teta Olga tudi polno zobovje?«

»Ne, teta Olga ima zlato zobovje!«

»Sonjica!« je zakričala nad njo teta Olga. »Kako moreš biti tako neolikana!«

»Zakaj me pa vpraša!«

In se je Sonjica prav tako spustila v jok in tuljenje in nehvaležnost in trmo, da so jo komaj potolažili s kosom čokolade, kakor se je začela dreti zaradi »alta populus« in »vulgum miserum«.

»Sonjica, Sonjica!« so hitele instruktore. »Saj je vseeno, kako je, samo nikar ne jokaj. Če boš jokala, ne moreš k Čadu z nami. Kupile ti bomo smetano!«

»Dvakrat« je hlipala Sonjica, »za enkrat se niti ne izplača!«

In so Sonjici obrisale solze, jo zavile v plašček, ji obule čevlje in je šlo kakor namazano. K Čadu. Saj veste, k Čadu pod Rožnikom.

»Ampak,« pravi Sonjica skozi solze, preden so

šle, »samo, če ne boste izpraševale po poti! Na izprehodu ne trpim šole. Izprehod je moj prosti čas.«

»Ne bomo, ne bomo!«

Vrnile so se domov s silnim hruščem in truščem. Skregane in sprte. Teta Olga je pihala in že na vratih je trdo in rezko velevala:

»Daj sem knjigo. Jaz vem, da lev ne živi na Kitajskem! To pa zanesljivo vem. Če tam živi ris, prav, nič ne rečem, toda lev pa vem, da ne!«

Maščevanje zaradi umetnih zob se je razločno čutilo iz njenih besed.

»Daj sem knjigo, bomo videle!« je bliskala jezno teta Gabrijela, kajti naravoslovec je ona in je teta Olga segla v njeno področje. O, tega teta Gabrijela ne pusti!

»Papa,« se je oglasila Sonjica, »povej jim ti, kje živi lev! Niti na izprehodu nimam miru. Papa, nikoli več ne pojdem ž njimi k Čadu. Za tretjo smetano in rogljič sem morala ponavljati računstvo in francoščino in naravoslovje. Ali se to splača? Kje pa je moj prosti čas? In zdaj kljub vsemu ne vemo, ali živi lev na Kitajskem ali ne! Jaz vem, da ga v knjigi ni. Ko pa znam na drdro!«

Sonjica je vsa iz sebe zacepetala z nogami.

»Seveda živi! V cirkusu tudi in v menažeriji tudi!« je jezno zavpil gospod papa, ker ga je trušč in krik delal nervoznega. Prav takrat se je bril. »Med opicami živi, ti lev zdivjani!« je zavpil, da so se šipe stresle. »Dà, med opicami!«

»To je nezaslišano!«, se je zgrozila teta Olga. »Mučimo se z otrokom, pa nas zmerja z opicami. Me nismo nikakšne opice. Pa sam jo uči, če smo me opice. Kakšne opice pa smo?«

»Papa!« je zaklicala Rezka. »Če ne veš, kje živi lev, bi prav lahko molčal. Sonjica bo jutri vprašana in ne ve, kje živi lev!«

»Ali ne živi tudi v Benetkah?« se je vmešala mama, ki je hotela stvar poravnati. »Zakaj pa pravijo Markov lev v Benetkah in benečanski lev?«

»Dà,« je rohněl papa in se ni mogel pomiriti. »Dà, tudi v Benetkah in pri Hagenbecku v Hamburgu in v cirkusu Gleich in na velesejmu z zlomljeno hrbtenico. Zato jo ima v mavcu!«

Kar kuhalo ga je od jeze. Imel je desno lice že obrito in levo lepo namiljeno. Zdaj pa se mu je tresla roka od razburjenja, da mu je britev kar plesala po licu.

»Pa sam jo uči! Mesto bi bil hvaležen, da se tako zavzamemo za otroka, nas pitaš z opicami in podiš v cirkus. Tako!« sta si natikali rokavice. »Pa sam jo uči! Ali smo kakšne kamele, da naš podiš v cirkus?! Sam jo uči, da ne bo imela cvekov!«

»Čemu? Sonjica se bo že sama učila!« je bruhnil in vrgel britev na umivalnik. »Jaz sem se tudi!«

»Še to povrh!« se je besno zasukala Gabrijela. In sta res odšli. Jezni in užaljeni.

Teden dni bi imela Sonjica mir in svoj prosti čas.

Bi imela, seveda. Toda drugi dan je planila v sobo k očetu, ki je dremal po kosilu:

»Papa, papa, to je imenitno! Kako sta se prepirali teti. Za prazen nič. Levi so vendar v Bolgariji; toliko jih je, da jih imajo za denar!

»In požrejo naj te!« je zagrabil oče za copato. »Dà, požrejo, divjak divjaški!«

»Že grem, saj že grem! Le smrči, papa! In copato spravi, da ne boš nahoden!«

In je odvihrala kakor vrtavka.

Tet še ni in Sonjica ima prosti čas. Oče ne more spati, ker deklica vpije pod oknom, kakor bi se napadale indijanske vojske.

Oče ne more spati v tem hrušču.

»Pošlji po teti,« pravi ženi. »Sporoči jima, da si jih želi Sonjica in ne more živeti brez njih. Naj jo dresirajo, da bo krotka kot grlica, naj jo odpeljejo v Saharo med leve!«

2. K o n f e r e n c a.

Sonjica je prišla domov vsa upehana in zaripla.

»Mamica, drevi je roditeljski večer in morate iti. Izvedela boš rede in vse. Imenovana pa nisem in imam vse odlično!«

Mamici je srce kar zastalo. Da ni imenovana in ima vse odlično! Tu nekaj ni v redu. Vsaj francoščina ni odlična, ker je bila naloga zelo rdeča in samo dobra.

Pri kosilu je mama pogledala očeta.

Prav tisti hip sta vstopili teti.

»Sonjica ali si bila danes vprašana?«

»Nisem bila.«

Sonjica že ve: kar stegne roko in teta Olga ji da piškotek.

»Sonjica, ali si danes znala?«

»Sem, teta Gabrijela. Naravoslovje kakor na drdro! To je šlo. ‚Kar nehajte!‘ je dejal profesor, ‚da drugim tudi še kaj ostane!‘«

»In latinščino?« sta vprašali obe.

»Pa še kako!« odgovarja s polnimi usti. »Pa še kako!«

»Ne smeš govoriti, Sonjica, če imaš polna usta!«

»Saj jih nimam več!«

In sta sedli. Teti ne moreta živeti brez Sonje. Sonjica sedi pri mizi in napihne lica.

»Sonjica, sediš kakor pijanec!« jo kara teta Olga. Sonjica ne sliši in plane kakor iz topa.

»Kaj je to: roditeljski sestanek!«

»Sestanek staršev!« odgovarja mama.

»Potem pa teti ne moreta zraven!«

Teti sta malce užaljeni. Vse hočeta izvedeti in Sonjica pripoveduje in uživa ob tolikšni pozornosti.

»Če že nimaš časa,« se odkašlja teta Olga in pravi mami, »če nimaš časa, bi pa lahko šli mi dve!«

Sonjica v jok.

»Če je gospod razrednik dejal, da starši, morajo starši. Kaj si bodo mislili? Da imam dve mami!«

»To je res!« je menil oče.

»Pa pojdimo vse tri: mama, Olga in jaz!« je predlagala teta Gabrijela.

Pa so res šle.

»Ti boš vprašala za splošno, midve pa vsaka pri svojem profesorju!« je rekla teta Gabrijela mami.

Dež je lil in vrnile so se vse mokre in navdušene.

»Ali nisem dejala«, je hitela teta Olga, »ali nisem dejala? Sonjica je naravnost talent za matematiko. Skoraj prav dobro ima.«

»Imam prav dobro,« je ugovarjala Sonjica. »Videl sem, ko je napisal profesor v notes.«

»Sonjica, 'gospod' profesor se reče! Tako ljubezniv gospod. Da se vidi, da ji doma pomagamo in da se z njo trudimo, je rekel. Ta gospod profesor res zasluži, da mu rečeš gospod.«

»Pa imam prav dobro!«

»Dà, ampak pisano z malo začetnico!« je pristavila teta Gabrijela. »Naravoslovje pa z veliko začetnico. Da se tudi vidi, da ji pomagamo!«

»Čudno,« je menila mama, »čudno, meni pa je dejal gospod direktor, da ima v obeh dobro in da nima nobenega odličnega!«

»Če sem pa slišala,« je zatrjevala teta Olga.

»Če je pa sam gospod profesor dejal!«, je rekla teta Gabrijela.

»Kaj pa latinščina?« se je oglasil oče.

»Kaj latinščina!« je otresla teta Gabrijela. »Ali bo kdaj pela novo mašo? Saj ne bo pela nove maše!«

Nazadnje so ugotovile, da prav za prav ne vedo točno, kakšne rede ima Sonjica v posameznih predmetih in da mora iti vprašat sam papa. In je šel sam papa. Nerad, toda se je uklonil.

Sonjica ima v latinščini odlično.

Zato, ker ji pomagajo tri in dela po svoje.

Naš dijak

Veste, to pišem v opravičbo, če bi kaj slišali o naši hrani ali o naši hčerki ali zastavljalnici ali celo morda o našem pohištvu ali kar koli s komur koli kjer koli v kakršni koli zvezi. Namreč, če je kaj pripovedovala. Pa saj bom napisal, kako je ta stvar. Samo v opravičbo, če bi ona kaj govorila, ne hčerka, ampak ona, pa tudi ne moja žena, ampak ona. Saj boste videli.

Časi so težki. Veljaš, kolikor plačaš, ker je zdaj kreditno gospodarstvo v ospredju in ne moreš, kolikor bi hotel na kredit.

Prav kredit je kriv tega, kar bom opisal. Odpovedan kredit, ne kakšen dovoljen kredit. Skratka, kaj bi okoli vogla! Trgovec, ki nam je pred dvema letoma še vozil v hišo, sam osebno, in se pri tem prav sladko in ljubeznivo smehljajal: »Ali še kaj želite? Pa ne, da hodite h konkurenci, ki ima plesnive ribe in v kalodontu angleške pajke,« ta trgovec že davno več ne vozi in vajenec tudi nič več ne prinese. Prav nič več se ne briga, ali ima kdo plesnive ribe ali angleške pajke v kalodontu, ker zdaj že dobro ve, da ne kupujemo rib in tudi kalodonta ne več. Kalodont se potrebuje samo za umazane

zobe in umazane zobe imaš samo od pastet in francoskih salat in tistih stvari, ki jih ima jedilni list velike restavracije na prvi strani. Bajtar, ki tolče samo krompir v oblicah, bi bil celo vesel, če bi mu ostalo na zobeh kaj mesa. Bajtar je na boljšem od mene, kajti — kajti nam je naš stari prijatelj, ki nam je vozil drva in mleko in zelje in krompir in maslo in orehe in sem bil jaz sinovom za birmanskega botra in žena vsem za krstno botro, zadnje čase nekam ohromel in se prav redko pripelje v mesto. Da ga zelo trga po desni nogi, je zadnjič dejal, in s krompirjem da je bilo letos strašno slabo.

Da ne ve, kako bo preredil tistih par prašičev. Tistih par prešičev je pri njem res samo trideset repov. Ne verujte ljudem, ki trde, da petdeset. O, so ljudje nevoščljivi! Tako, zdaj vam je jasno, zakaj nam letos ni pripeljal krompirja. Resnici na ljubo, moram priznati, da res lanskega nisem plačal. Toda prosim vas, saj sem samo za birmanske ure toliko izdal, da znesejo obresti več kakor tisti krompir. In dobro vem, da bi pripeljal, če bi ga res imel več kakor »za tistih par repov«. Tudi to, da trgovec več ne pripelje, sem pripisoval, dobričina, kakršen sem, preveliki zaposlenosti. Povečal se mu je obrat in pomnožile trgovske zveze in še oženil se je.

Tako, zdaj imamo vse skupaj, kar potrebujemo: trgovca, kredit in ženo. V tem primeru pa gre za mojo ženo, za odpovedan kredit in neprijaznega

trgovca. Če bi hotel stvari še bolj označiti, bi moral reči: objokana žena, grob trgovec in tožena terjatev, pa ne gre, da bi razložil vse svoje križe in težave kakor starinar občinstvu na ogled.

Dà, moja žena poročena se je vrnila iz trgovine kot žena objokana, žena praznih rok.

»Ne da več in toži nas! Je rekel in če je rekel, je rekel. Pa pred vsemi babnicami je rekel, da on ni dobrodelna akcija in ne zimska pomoč. Jaz sem mu rekla, da čakam na tiste komisijske stroške.«

In je povabila oči revica.

»Saj smo jih že zapravili!« sem pripomnil.

»Vem, vem,« je povzela, »ampak ti ne veš, kako dobro dè, ako si vmišljaš, da pričakuješ še odnekod denarja. Laže spiš in laže vzameš kaj na dolg na tisto, kar pričakuješ!«

»Če pa ne dobiš; če veš, da ne dobiš!« sem postal jezen in nevoljen.

»Ti tega ne razumeš! Saj pravim, da ti tega ne razumeš. Človeku je laže in laže vzame, pa je. Kako pa naj uradniška žena in mati prenaša te skrbi, če ne bi trdno verjela, da bo še nekje nekdo nekoč od nekod prinesel vrečo denarja, da bo vse plačala! Vidiš, to je tisto. Ti tega ne razumeš!«

»To je sleparija,« sem dejal trdo. »Če pa vem, da ne bo od nikoder. Ko bi se lotili kakšnega postranskega zaslužka. Otroci so veliki in naj se lotijo instrukcij in ti se loti ročnih del in —«

»Kako naj se tega lotim, ko veš, da nimam de-

kle, ker je nisem mogla plačati in sama si že šivam obleke in —«

Zaloputnila je vrata in jaz sem ostal pri »in —«.

Takšen je bil položaj te stvari, ko me je na cesti ustavil moj sošolec, premožen trgovec in hotelir ter me vprašal po častitem zdravju.

Odgovoril sem mu, da se glede zdravja ne morem pritožiti. Sklenil sem, da ga napumpam in zato sem govoril tako v ugankah. Pričakoval sem, da bo vprašal, v čem pa bi se imel pritožiti, in bi mu koj povedal. Lisjak je lisjak. Zavohal je past in se lepo izmotal. Da ima skrbi. Sina je pripeljal v šolo: je to čisto nepokvarjen edinec in ne bi rad, da bi prišel v slabo družbo. Išče stanovanja in hrane pri pošteni, najrajši znani družini.

Meni je zavrelo v možganih. Kakor blisk. Videl sem sklep in dejanje in vse posledice. Šest sto. In če bi moj fant spal v kuhinji, bi lahko ta nadebudni edinček spal v njegovi čumnati. Šest sto. In fant bo imel še instrukcijo povrh!

»Ako ni preveč razvajen in pa ker si mi prijatelj in znanec, jaz bi ga vzel!« sem zinil korajžno in prvič v življenju po svoji poroki sem samostojno zaključil posel.

»Šest sto in fantu sto za instrukcijo!«

»Če je bo potreben!« je pristavil prijatelj in vneto nadaljeval. »Hrana navadna meščanska in popoldne za malico kava z maslom!«

Tako. Udarila sva. On je šel, jaz sem šel, on je

doma povedal soprogi in jaz svoji ženi. Za naju je bila stvar zaenkrat narejena.

Prišla je njegova soproga. Kaj bi pravil? Vsaka druga beseda naslovljena na mojo ženo je bila: »Ali sta Vaš in naš res sošolca? Ali ni imel kaj bolj pametnega začeti, da je študiral univerzo? Kakšna sreča za našega, da je padel. Tudi poba ne bomo preveč mučili. Ali mu je potreba? Toliko smo že pripravili, da bo živel! — Take zastore,« se je našobila proti oknu, »sem tudi jaz imela, pa sem jih darovala svoji dekli, ko se je omožila. Pomislite, novi so čisto ročno delo. Tri leta jih je delala, šest tisoč sem ji pa dala! Poceni, kajne. Kaj pa hoče, če nima kaj jesti! Šest tisoč je lep denar!«

Na ta način je šlo in to je bilo pri pohištvu in kaktejah, ki so tudi bile ročno delo.

Moja žena ni prišla do besede in ni mogla povedati, da je zastore delala lastnoročno. Da ima pohištvo starinsko vrednost in da je kakteje vzgojila sama.

Ko se je poslavljala, se je še s pritličja vrnila in dejala:

»Oprostite, da ne pozabim: maslo samo sveže od tistega dne. Ne pripravite ga, da bi jedel dva dni staro!«

Ni rekla »Zbogom!«, zasukala se je in sicer tako, da se ji je zablestel briljant na prstanu, in šla.

Sedela sva z ženo tisti večer pri mizi in mislila. Nič nisva govorila.

Potem je prišel dečko. Zavaljen, z napihnjenimi lici kakor angel v oltarju. Oče ga je potisnil skozi vrata in dejal:

»Zdaj nisi doma, glej, kako se boš obnašal!«

»Kakor doma bodi!« mu je rekla žena in ga hotela pogladiti po laseh.

Dečko pa je otresel glavo in dejal:

»Saj nisem ovca!«

Mislil sem, da to velja ženi, ampak po poznejših izkušnjah sodeč, je odgovarjal očetu.

Oče je plačal kar za tri mesece naprej. Osemnajst metuljev in še tisočak za potrebščine in pa dva ficka vsak dan za dopoldansko malico. Dečko je spal v čumnati mojega sina, sin pa v kuhinji. To bi še bilo. Ampak —

Zdaj pride ampak. Fant se nam je že drugi dan izmrdnil. Da takšne zanič hrane ne bo jedel. Kje pa je pečenka in dve prikuhi? On dobro ve, kaj je dobra meščanska hrana, saj so imeli letos tujski promet in letoviščarje. Za dobre letoviščarje po petdeset na dan, otroci polovico, in če nas zanima, da nam pokaže prospekt. Ali ga mislimo prepetnajstiti? Naj kar povemo, on bo sporočil očetu, kakor je naročil; bo koj mama tu.

In smo imeli vraga na krožniku.

»Te tri mesece moramo zdržati!« je dejala žena. »Denar sem že dala trgovcu in od onega tisočaka nekaj tudi mesarju in čevljarju! Kar je, je! Tudi ne moremo mi slabše jesti, da bi pobu kaj boljšega

skuhala. Saj veš, vse bo izblebetal materi in cela vas bo vedela, kako živimo.«

Denar je šel mesarju in čevljarju in trgovcu, imeli smo za mesec dni kredita in smo boljše jedli kakor prej.

Dečko ni bil odprte glave za učenje in kaže, da bo še kaj iz njega. Ovca tudi ni bil. O, kaj je vse vedel in znal. Kaj vse me je vprašala po pogovoru z njim moja hčerka, ali je res in kako je to in zakaj je to! Ne morete si predstavljati. V enem tednu je s čevlji raztrgal odejo, odlomil mizi nogo, razbil zrcalo, prekucnil kakteje in ubil dve šipi. To sem vse računal na tisti tisočak za potrebščine.

Moj fant je tožil, da dečko ne zna računati in ne sklanjatve in ne domačih nalog in da ga zmerom nadleguje z vprašanji.

»Pokaži in povej,« sem dejal, »to je instrukcija!«

»Za en stotak! Za en stotak se da kvečjemu po dve uri na teden, ne pa po štiri ure na dan!« je odvrnil.

»Bomo že!« sem modro dejal.

Ne bom pripovedoval, kako smo preživeli tiste tri mesece. Jedli smo res boljše in — poleg drugega — samo petkrat nam je mili gojenček vrgel maslo v pomije in samo šestkrat govedino na stranišče, češ, da ne bo jedel take packarije. Moja hčerka je imela zaradi tiste packarije solzne oči, ker je ni dobila. Jedli smo boljše, toda v zastavljalnici se nahaja moja zlata ura, spomin na mojo staro mater,

in se nahajajo uhani moje žene. Zdaj itak zlato ni več moderno in ne vem, ali ga bomo mogli kdaj rešiti.

Preživeli smo jih pa le. Mesece!

Pisal sem prijazno pismo sošolcu in znancu in mu sporočil, da žal bomo sobo potrebovali za neko teto, ki pride in tako dalje. Naj preskrbi sinku drugo stanovanje.

In je prišla mati.

Napravili smo obračun. Vsa divja je bila, da njen sin ni naredil toliko škode in zakaj mu nismo povedali, da ne sme obut v posteljo. Da je priča mož, da mu je moja žena rekla, naj bo kakor doma, da je bilo zrcalo slabo pritrjeno, in je pokazala, kakšen mora biti žebelj, je vzela kladivo in ga lastnoročno zabila v steno ter odkrušila kos ometa. Nato je natančno povedala, koliko kakšna stvar velja in odbila, ker je bilo vse že staro, pet in dvajset do petdeset odstotkov, ker se mora po bilanci itak inventar vsako leto odpisati. Da pa ni vedela, da ima opraviti s tako umazano »pijontarsko familio« in da so otroci otroci, kakteje pa so itak navaden »pofl«.

Po tem govoru sem ji predložil še fantov račun za instrukcije. Tri stotake. S pripombo, da je zelo poceni.

»Tega pa ne, tega pa ne!« je zrohnela. Da ona denarja ne krade. Dogovorjeno je bilo, da samo, če bo potreba. Te pa ni bilo, saj fant v konferenci še

imenovan ni bil. Kje je tu kakšna potreba? Vprašala je profesorja sama in ji je povedal, da ima fant dobre domače naloge in da tudi v šoli zna. Sicer pa je vseeno, ali izdela ali ne, saj mu ni potreba. V mestu je samo zaradi tega, da se nauči nekaj manir, ki pa da jih na žalost pri nas ne vidi. Je prav, če fant pride v kakšno boljšo hišo, ki ima ložo in ga pelje v teater in na koncert in »fajfe-kluk«.

Tistih treh stotakov ni dala in fantu, ki je škripal od jeze, sem obljubil, da mu jih dam jaz. On te obljube dobro pozna, a ni hud. Je dober dečko.

Pri obračunu bi bil moral vrniti še osem kovačev, pa jih nisem. Ne zaradi tega, ker nisem hotel, ampak ker jih nisem imel.

»Bomo pa tožili!«

Kaj hočem, tudi na tožbo moram biti pripravljen. Da jih nimam, ne morem povedati, kajti to bi bila poneverba. Ampak tako me je pa imelo, da bi jih ji vrgel v obraz. O, koliko želj ostane neizpolnjenih zaradi onemoglosti!

Nam manjkajo zrcalo in razbite šipe. Imamo s črnilom polit prt in raztrgano odejo, polomljeno mizo, zlomljene kakteje, ki jih je označila za »pofl« in v nepotrebnih stvareh zelo zelo poučeno hčerko, imamo zlato uro in uhane v zastavljalnici. Zlato ni več moderno, vse drugo pa je v modi.

Včeraj sem slišal, da se je hvalila:

»Presneti ,pijontar‘ zatrapani, pustil si je, da sem

mu zbila nad polovico škode in zdaj se celo boji, da ga bom tožila. In to je študiralo! No, saj za drugo rabo tako ni! Samo kako pride do tako dragocenega starinskega pohištva!»

Zaradi tega sem v svojo opravičbo — jaz Rastko Škorec — tole napisal.

Rubežen

Ko bi vedeli, kako je to prijetno. Moja najmlajša, tista, ki bo smela drugo leto, ne, letos jeseni v »usrano« šolo! (Naj se nihče ne zgraža nad izrazom. Slišal sem ga letos javno na cesti v Dolenjskih Toplicah. Vpil ga je o neki stvari resen mož v resnem pogovoru čez cesto, da so lahko slišala nežna ušesa in jim ni bilo slabo. Niti on, niti jaz nisva čutila potrebo, da bi stvar drugače imenovala. Če je packasto je packasto. Ne moreš reči, da je diamantno in rožnato. In če je šola taka, je pač taka. Nekoliko me je sicer pekla vest: Kaj če bi ne bila beseda slovenska? Saj veste Slovenci smo snažni ljudje. Toda Pleteršnik jo ima — imam ga v oknu, in naprodaj!) — Ne vem, zakaj bi besed ne rabili, če jih je Bog dal. (Morda bo katera brumnih dušic oporekala temu?)

Skoraj bi bil v ognju svete obrambe često zamolčane in zasramovane besede, ki jo je sam škof Wolf pustil tiskati Slovencem v spomin, pozabil, zakaj in čemu je moja najmlajša rekla, da je prijetno. O, še več! Rekla je: imenitno in krasno, luštkano in srčkano! To je vse! V njenih očeh. Dasi sem v njenih malih očeh bil že dosihdob

zelo velik, sem zdaj zrastel za dober meter in čez. Imenitno! Krasno! Samo prosim, pustite me po vrsti in ne vtikajte se v besede. Prvič to ni olikano, drugič mene motite, da pozabljam, kaj sem hotel reči.

Kaj sem hotel reči? Vidite, zdaj pa imate. Naj se spomnim!

Včasih si pomagam, kakor si tudi drugi — menda je najstarejši Milčinski to tudi — da naštevam — jemal iz Pleteršnika. Že, če bi ga imel pri roki. Pride misel, rad bi si zapomnil, pa je že ni več. Ali naj vlečem Pleteršnika tudi v gledališče in rečem, naj prižgo luči, ko se česa spomnim? Po čem bi bila solata, če — Tisti če! —

Poizkusil sem pisati v temi, a zgodilo se je, da sem zapisal »četrtek«, kar sem bral pri luči »ponedeljek«. In sem šel na večerjo v — ponedeljek. Toliko, da me niso vrgli iz hiše. Najprej sploh niso govorili z menoj, potem mi je dekla skrivaj povedala, da so me čakali v četrtek do enajstih zvečer. Je bilo res že vse mrzlo, ko so sedli k mizi. Da je gospod njej vrgel kokošje bedro v glavo, češ da bi bila že ona sama lahko kuhana, časa je bilo dovolj! A, — ona pa da je nesla nogo v kuhinjo in jo dvakrat zalučala kuharici v glavo. Drugič je bilo za obresti. In kuharica?! »Ubogi maček!« je vzdihnila punca. »Toda najhujše je bilo z gospo.«

Gospa pri zalučanjem bedru pokoncu. Da si prepoveduje — ne tako — da prepoveduje gospodu,

da bi bil preveč intimen s svojimi uslužbenci — niti »dekla« ni rekla — da se vidi, kako je, ko meče nogo za deklo.

Torej je bilo vse to nekaj dni prej in zaradi teh nekaj dni sem zdaj ob — prijatelja? — ne, ob večerjo. Dobro, da stanujemo v predmestju, kjer so dovoljeni na cesti razni glasovi. V sredi mesta bi me bili zaprli, tako mi je želodec krulil. »O, danes ste pa zelo zgodaj končali sejo,« je rekla moja žena. Ali in kako naj ji povem, da sem lačen in omahujem zaradi slabosti? Pa je spet zakrulilo. »Veš kaj, tja pojdi krulit, kjer si se nažrl, brezobzirnost taka!«

Jaz sem jo pogledal kot nedolžni janjček in skrivaj vtaknil suho skorjo v žep. In v posteljo. Vpihnila sva luč. Jaz skorjo v usta — tisti večer nisem snel zob — in začel zvečiti. Žena pa je zagrabila blazino in udri mene po glavi:

»Če si se tako nažrl, da moraš prežvekovati kot krava, vsaj nas pusti, da spimo.«

Oh, ko bi vam mogel vse nazorno in natančno povedati?!

Zdaj sem jo — skorjo — tiho držal v ustih in močil — s solzami, pravi nekdo — ne, s slino. Tri ure je trajalo, preden sem končal. Vse prav, toda drugo jutro jok iz kuhinje. In začelo se je neko iskanje. Celo na stranišču. Da je ni in ni. Da je bila, preden je šla spat, da jo je celo mama — mojo najmlajšo namreč — spodila iz postelje, ker ne mara

drobtin, da je gotovo ni mačka vzela, ker tako trde ne mara. Nazadnje sem se napravil jeznega. Da bi rad še spal. Kaj iščejo? Skorjo. Ali ne vedo, da se ne sme božji dar puščati okoli? Da je prav, če je ni! Da sem jo jaz vrgel v pomije. Zdaj šele je moja žena začela, da se to dobi samo na karte, da sem na ta način pripravil družino ob kruh. Grozno. Nikoli še nisem spravil koga ob kruh.

Nà, vidite, zakaj me ne pustite pri miru. Skoraj bi bil začel z drugo storijo.

Samo kaj je ono drugo, kar me tišči. Gumb? Ne! Žulj? Ne! Čevelj? Ne! In nimaš Pleteršnika pri roki! Oprostite! Copat? Ne! Deklica? Vidiš, ta mi je pa posvetila. Ona je hči financarja! Vidite, če si zna človek primerno urediti in pomagati. Saj bi se ne spomnil, če bi ne bila šla prav ta hip mimo. Dà, pa bo in hitro jo moram napisati, da ne pozabim. Ne deklice! Kaj bom jaz pozabljal z leti in sivo brado! Rubežen. Dà, rubežen! Če bi hotel pokazati in dokazati svoje veselje, bi moral napisati sedem vrstic samih rubežni: »rubežen, rubežen«..., a bi se urednik lepo zahvalil za rubežen. Čudno, ali ste že opazili? Rubežni se vsak boji, ki kaj ima. Meni ni ta beseda nikoli nič pomenila, ne odmenila in ne namenila. Če drugega ne bi bilo, bi jaz lahko od miru in brezskrbnosti večno spal.

Zarubili so me! Smejal sem se, ko sem izvedel. Koga od poštenih kristjanov še niso? Če te niso, pa pošten nisi! Samo tisti lahko zmerom plača vse

davke, ki ima. Ima pa samo oni, ki... Ne bom nadaljeval, kaj so naredili in česa niso. Pravde z onimi, ki imajo, ne morem začeti, ker nimam za kolke. Oprostite, saj ne vem. Ali moram jaz tožiti, če koga razžalim, ali kako? Če pa je le kdo med vami in pošten, pa ga niso rubili, naj se javi. Rad bi ga videl. Pa bi se dalo tudi zaslužiti.

»Tu je človek, ki je pošten in ga niso rubili. Vstop dve liri: ena za poštenost, ena za nezarubljenost! Abonenti popust! Kdor gre trikrat v kajuto, dobi zlato uro.« — (Morate tudi vedeti, da se spremeni vsa mēd v zlato pred »predstavo« in vse zlato v mēd po »predstavi«.) — Pa nikjer ni takega moža in jaz bom ostal revež! Če pa kje je, naj se javi. Bova delila! On lahko vso poštenost, jaz vso vstopnino, da bo pošteno! Kar pa se tiče rubežni, so bili bogati ljudje bolj in večkrat rubljeni ko drugi. Reveži da so in da njih otroci nimajo kaj dati v usta. Res, to je pa res. Otrok nimajo, za to je to res! Mene so pa le rubili, mene, in niso hoteli seči po otrocih! Ali naj povem? Seveda, povedal bom, kako je to bilo! O to je bilo prijazno. Zelo prijazno! Ne, mislim reči: oni gospod financar je bil prijazen, bolje rečeno: radoveden in prijazen. — Če mi kaj ne pride vmes, bom pri rubežni ostal! — Še nisem videl človeka, ki bi hotel v svoji prijaznosti toliko vedeti. Ali je kopalna kad votla? Otroci so zagnali vrišč. Da ni, če ne, bi se ne mogli kopati. Hišni gospodar je bil takrat hud, ko so

samo nekoliko pustili vode čez. Ne bom pripovedoval, kako je bilo. Samo toliko vemo, da se je takrat gospodarjev sinko nadebudni naučil plavati.

Prijazni mož pa koj papir in pisati.

»Vidiš, mama!« so zavpili soglasno v večjem zboru: »Tvoja kopalna kad mu je všeč!«

»Kaj, kako?« se je zdrznil možakar. »Kaj ni vaša?«

»Prav za prav ni nič mojega pri hiši!« sem zamrmral. Res, po pravici sem vse povedal. Čemu bi si lastil tuje blago? In še sedma božja prepoveduje posebej. Ne želi tujega blaga! Zapoved sem si zapomnil, ker smo pri kovaču Sedeju v letih prvih hlačk morali držati ukradene vroče žeblice v žepu. Res, samo tri mehurje sem imel, a ti so bili za celo stegno. Oh, kaj bi! Sedmo sem si pa zapomnil.

»Nič? Kako nič? Ali ste ali niste gospodar v hiši?«

»Gospodar!? Sem in nisem?«

»Zdaj bo že dovolj. Ali veste, da je tak in tak paragraf, ki ima v mislih take, ki ovirajo rubežen?«

»Zelo lepo, da imate tudi tak paragraf,« sem dejal.

Da bi videli moževo prijaznost od druge, zahrbtne plati!

»Jaz sem uradna oseba! Pri meni je dà ali ne! Vmes ni nič, prav nič! Dà ali ne!«

»In vendar, če in kadar boste presodili, sem in nisem gospodar!«

»Zdaj pa je že višek predrznosti!«

»No, pa premislite in potem me lahko vklenete, če treba. Blagor jim, ki zavoljo resnice in po nedolžnem pomanjkanje trpe!«

»Oh, če bi te slišal naš katehet!« je nekdo hotel nekaj pripomniti. »Najmanj, kar bi bilo, bi bil cvek!«

»Tak dajte no mir,« sem zavpil, otroci pa v smeh.

»Škodilo ti bo, ne razburjaj se!«

»Zdaj vidim!« je dejal mož in ponudil roke. »Moje sotrpinsko sožalje!«

»Gospodar sem, če je kaj pri hiši treba, drugače —«

»Drugače — kaj bi! — Moje dvakratno sotrpinsko sožalje. Za to pa nimamo paragrafa. Kdor je delal zakon, se je bal povedati resnico!«

Toda možakar se kljub mojemu nazornemu pouku ni dal prestrašiti in odgnati.

»Dà, zdaj! Vidim, da res ne more biti nič Vašega. Od zdaj! Imate pa morda še kaj iz časov, ko ste bili samec?«

Ta mož je bil modrijan med možmi.

Vedel sem, da moram povedati vse po resnici in pravici, ker grozi tudi za take primere kriva prisega in zeleni vragec avtomobilski.

»Iz tistih dni, dà, iz tistih dni...« Iskal sem po možganih iz tistih dni. Kaj bi bilo iz tistih dni mojega samčevanja? Oh, če bi človek res imel vsaj

možgane tistih dni!! »Res, res,« sem si domislil, »iz tistih dni imam, dà, iz tistih dni imam skriven muzej!«

»Muzej? — Ali imate morda volka? Nagačenega volka, ali vsaj kuno ali slike? Ali kakšne dragocene preproge?« je dodajal, ko sem mu samo majal z glavo. »Morda kaj —«

»I, kje gospod iblajtar finančni, kje pa? Kako pa naj ubog branjevec pride do kakšnih takih dragocenih stvari? Jaz imam drugačen muzej: imam...«

Mož pa spet v besedo: »Kaj bova izgubljala na času. Potem imate leva, tigra ali pa celo zebro? Vidite, gospod, zebra ima bodočnost, zebra je žival, ki ima očitno in odkrito bodočnost. Je bela, je črna, pa se ji nič ne pozna, da bi se spremenila. Za moje svrhe — rekel je: svrhe — bo zebra dovolj. Ali jo imate v sobi ali v hlevu.«

»Saj je nimam. Ne morem imeti. Kje naj bi pa bila? Dajte presoditi nekoliko. Če gre samo za barve, imamo pri nas vse vrste nogavic. Rekli boste: Ne gre za barve, rekel bom: zebre pa nimam. Moj muzej ni v zebri, moj muzej je v starih klobukih, gospod, v starih klobukih. Za klobuke Vam pa ni, kajneda Vam ni?«

»Kako da ne? Prav za stare klobuke mi je. Kje imate stare klobuke?«

In izvlekel sem stare klobuke in dal, da jih je zarubil. Naj jih lepo pustimo pri miru. Gorje mu, ki bi zlomil pečat! Mojim otrokom je zabičal, da

morajo hoditi v velikem krogu okoli. Veste, da zdaj ne morejo iti spat. Postlali smo jim v kuhinji in ono sobo, kjer so klobuki, zaprli in zaklenili.

Tako čakamo moža že štirinajst dni. Ni ga, da bi jih odnesel, nimam denarja, da bi odkupil stare klobuke. Revež, zdaj niti zaresnih copat ne bom imel. Če kdo, ki ima denar, želi poveržiti, si jih lahko ogleda. V ulici toliko in toliko — na vratih morska noga, reklama v oknu: škatla za kavni nadomestek, ki ga pa jaz ne prodajam več. Cene solidne! — pa ne bo zgrešil. Pride naj ob dveh, ko moja žena spi od težke prebave in ker nima prave kave — pa se bova skihala in zglihala. Naj pride narahlo, sicer bom še ob ta zaklad.

Včeraj pa moja najmlajša — o, ta bo še vredna reklame! — stoji na vrtni ograji prav na vrhu in vpije: »Nas so pa rubili, nas so pa rubili, trajlali-lalalo, nas so zarubili, naše copate, naše copate po vodi so šle, trajlalila, trajlalila, trajlalilalalo.«

Ljudje so se zbirali. Videl sem skozi reže: Naš ugled je zrastel. Mislim, da bom moral kupiti novo kravato! In čevlje bom dal podoplati. Če mi kdo plača, bom kupil v cerkvi sedež. Tega ne bo nihče zarubil.

DRUŽINA PRELOG IN POTOMCI

Svakinje

Imeli smo v prvi šoli sinčka Boruta. In ga še imamo. Prav za prav: imajo. Dà: Tri tete, botra, dve moji hčeri, žena. Jaz ne štejem. Imamo šolski sosvet. Tri tete, botra, dve moji hčeri, žena in Borut. Jaz ne štejem. Sinčka sem dobil, ko sem eno hčer že omožil. Omožila se je precej mlada, da ne boste rekli kako in kaj. Ta sosvet je »vzel v roko« vzgojo mojega sinčka. Sosvet se drži gesla: šola in dom. Vojskujoča se in učeča cerkev. Vojskujoča se so tete, botra, dve moji hčerki, od teh ena neporočena. Vanda! To je važno, da poudarim, kakor boste videli pozneje, in moja žena; jaz sem plačujoča in trpeča cerkev, ki pa ne spada v sosvet. Glede gesla »šola in dom« moram omeniti, da so ga razširili tudi na sinčka.

In sinček je bil opomnjen iz težkega predmeta in še česa. Meni niso hoteli doma povedati, iz katerega predmeta in iz kolikih. Da je precej, sem sklepal iz dnevnega poudarjanja sosveta, da je deček nervozen in da profesorji nimajo smisla za nervozno deco modernega časa, posebno če ima nervoznega očeta. Pod tem so najbrž mislile mene. Kajti sinko je imel boben, ki ga je kupila najstarejša teta, in

z njim je bil vsak večer od devetih do desetih. Stanujemo namreč v hiši dotične tete. Ta je človekoljubna in ni »prinesla čez svoje srce«, da bi stranki pod nami odpovedala, ker je imela otroke. Stranka, ne teta. Stanovanje bi pa rada spraznila za mojo drugo hčer, ko se bo poročila. Trdi, da se mi ne poroči in nima ženina, ker nima stanovanja. Kakor vidite, ta teta živi in mrje za moje otroke in je človekoljubna. Druga teta je fantu kupila trobento. Pa kakšno trobento! Odkar sem bral v njegovi prirodopisni knjigi, da imamo srednje uho zvezano po Evstahijeви cevki ali čem z grlom, sem hodil zmerom z odprtimi usti po hiši in tudi spal po desetih zvečer do šestih zjutraj z odprtimi usti. So trdili, da smrčim. Ob šestih zjutraj je sinko vstajal in bil v kuhinji žogo. Veliko usnjato žogo. To mu je kupila tretja teta, da se fant razgiblje, ker je nervozen in revček ne more nič za to, če ima nervoznega očeta. Menda so mislile mene. Veste, da se je fant še meni smilil in sem mu kupil mehke copate, da bi mehko hodil.

»To je za stare babnice!« mi je dejal. »Ali naj si v copatah razbijem palce na nogah, ko bijem žogo? Kupi mi gojzerje!«

In je s tako mirno in sigurno roko zadel moj nos s frnikulo, da sem mu nevoščljiv. Nervozen dečko, kakopa!

Jaz sem stvar preslišal, toda gojzerje mu je kupila žena. In od takrat sem hodil dremat po ko-

silu v kavarno. Zato sem prosil plačilnega, Pepco pri kasi, natakarjo in svoje drage prijatelje, naj to upoštevajo in mi je plačilni rezerviral udobnejši sedež, me Pepca ni klicala k telefonu in gospodje natakarji so mi prinašali široke dnevnike, da sem se skril zanje. Prijatelji pa so rahlo govorili, da se niso drugi gostje zgledovali nad menoj. »Lepo prosim. Nervozen oče sem nervoznega dečka in naj me nihče ne budi.« To je bilo samo pozimi, spomladi bom itak hodil v kašeljске grape.

Vidite, takšna je bila stvar. Dečko je bil opominjan. Za svojo osebo se nisem nič prestrašil, toda vojskujoča se cerkev je bila vznemirjena. Kaj takega še ni bilo v naši, ne, hočem reči, v tetini hiši. Vse, kar je bilo prej s tem imenom kakor koli v zvezi, tudi moje hčere spadajo v to zvezo, je bila sama odlika. Prva teta odlika, druga odlika, vse do moje žene. Moja žena tudi. Opomine da ima po očetu. Vsaj to ima po očetu in nagnjenje za vnetje slepiča in potne noge. Tako je pač, človek da otroku kar pač more.

Naj pridem k stvari.

Ženina svoji drugi hčeri Vandi še nisem našel.

Da ne spada to sem? Pa še kako! Jaz tudi nisem vedel, ampak to je vedela naša najstarejša teta hišna posestnica.

Tisti težki predmet in še kaj poučuje neporočeni profesor! Kdo bo vprašal, kako in kaj? Ali je treba instruktora in kako bi se stvar poboljšala? To

mora prevzeti prva teta in moja neporočena hčerka, ki pa še nima dvajset let. Tako so sklenili.

»Vidiš,« so dejale, »kako bi ti prav prišlo, če bi bil kaj javnega ali kulturnega delavca ali senator ali vsaj ubožni oče našega okraja in bi pobiral milodare, da bi te ljudje poznali. Tako pa si nič in nepoznan. Kdo pa ve, da si namestnik bančnega blagajnika in kdo bo verjel, da si nervozen? In obnašati se ne znaš, kakor se je treba pred profesorji! Profesorji niso menice!«

In sta šli in je bil gospod profesor zelo ljubezniv. Neporočen in prijazen, celo inteligenčen in je povedal, da se mora fant dobro poprijeti, če hoče dobro končati. Bili sta z odgovorom in s profesorjem zelo zadovoljni in teta je ugotovila, da je nekoliko kratkoviden, da stiska palec in kazalec in da se je moji hčerki nasmehnil.

To bi bilo vse; vsaj meni se je zdelo, da je vse in da ni mnogo. Ženske pa vse iz sebe nad uspehom. Ugotovile so dalje, da se je izjavil, da sam sicer ne more prevzeti instrukcije, toda da bi svetoval nekoga, če se za to odločijo. Da sta pri tem odgovorili, da morata vprašati mene kot očeta. Kajti pri naši hiši da se vse vrši po mojem ukazu.

»Da ne bo vedel, kako je, in mislil, da si kakšna šlapa!«

Sosvet ni nič vprašal, temveč drugi dan je šla sporočit moja neporočena hčerka, da sem dovolil inštruktorja. In je bil prijeten osmošolec, ki je pri-

hajal v hišo in mu je sosvet vsak dan ponudil kave, da so govorile z njim. In ob sobotah kozarec vina in šarklja.

In je pripovedoval, da hodi s profesorjem k istim plesnim vajam.

Vsega ne vem, samo to so mi čez nekaj tednov sporočile, da moja neporočena hčerka hodi k plesnim vajam. Stara je dovolj in da jo teta spremlja.

Tudi tega bi mi ne bili povedali, če bi ne bilo potreba nove obleke in klobuka in čevljev. Moral sem vzeti predujem.

Stvar je šla po svojem in fant je sicer prinesel o božiču svojemu znanju primerno spričevalo, toda iz tistega težkega predmeta in še česa je imel dobro. Instruktorju sem dal dvojno nagrado.

Po božiču mi je žena zašepetala, da je gospod profesor pisal moji Vandi. Pomežiknila mi je. Nekaj se je moralo zgoditi, to sem sklepal iz večjega ropota, ki ga je moj sinko delal v stanovanju z žogo, trobento, bobnom. O božiču je dobil še cel vlak. Vlak mu je kupila Vanda za moj denar. Jaz sem prihajal domov, če sem vedel, da ni mojega sinka doma, ampak nikoli pred enajsto uro zvečer, če je bil doma. Da se moram zvečer sprehajati, ker potrebujem gibanja.

»Ali je pisal zaradi fanta?« sem vprašal.

»Kakopa!« mi je rekla zaničljivo nad mojim sklepom. »Fant se uči!«

V maju se je stranka pod nami izselila, prav za

prav: ženo so odpeljali v norišnico, otroke so dali stari materi, mož pa je šel v ječo, ker je napadel našo staro teto, ki je hišna posestnica.

In v maju so rekli, da bo gospod profesor prišel snubit Vando. Naj si oblečem primerno obleko, boljšo kravato in rečem: dà.

Prišel je in sem mu dal hčerko Vando, sem mu dejal, da je čisto spodoben fant, rekel dà in mu povedal, da je hči vsa nora na nove klobuke. Moj sinček je bil grozansko vesel in se je pri zaročni večerji tako najedel, da je drugi dan ležal in mu je bilo slabo. Pokazali smo mu tudi bodoče stanovanje in so rekli, da bodo koj oklici (ker da se prav za prav ženi zaradi stanovanja). To je povedal nam po tihem Borut.

Bili so oklici in konec šolskega leta in poroka.

Zdaj se je začelo drugo šolsko leto in dečko moj hodi v copatah in žoga ima luknjo.

Instruktorja letos nismo vzeli, ker imamo zeta, ki ve, kaj se jemlje v prvi šoli in je poučevanje njegov dosmrtni poklic.

Toda zet moj ne uči svojega svaka, ker da razrednik prvega razreda ni prijatelj mojega zeta.

Moja najmlajša svakinja se je vpisala v društvo za prav posebne namene. V tem društvu je Borutov razrednik predsednik.

Poroke ne bo, ker je razrednik že poročen, toda svakinja je v društvu tajnica in je z mojim drugim zetom sprta.

Moje svakinje so požrtvovalne dame. Kaj bi brez njih moj sin, sin nervoznega očeta, ki nima znanega imena! In mora zaradi tega ponavljati prvo.

Da se dečko sprehodi, ne smem več v kavarno, temveč se greva na Rožniku cross-country — »čez drn in strn« — in naju je zadnjič zapisal čuvaj.

Borut in Miklavž

Saj že vsi veste: imam sina Boruta in jaz sem njegov oče Prelog. Fant hodi v prvo gimnazijo kot repetent. Do tu vam je že vse znano in da hodi po rožniških tokavah tudi, toda ne veste, kaj se pogovarjava in kaj vse že fant ve.

Zadnjič se vstopi — ne: stopi — pri kapeli pri Čadu slovesno predme: njegov obraz je razodeval važnost in zgodovinsko odločilnost in odločnost. Odločen je bil bolj on ko trenutek! Da sem vedel: Zdaj gre za življenje in smrt ali pa čokolado na Rožniku.

Stal je kot Aleksander ali kdo v bitki pri Kanah.

»Papa, zdaj mi povej, zakaj praznujemo svetega Miklavža?«

Kakor sem rekel: Iz vprašanja sem čutil, da gre za čokolado ali življenje in smrt.

»Zato,« sem odgovoril prav tako slovesno in odločilno in odločno in s poudarkom; sem vedel, da stopam s tem v novo zgodovinsko dobo, kakor se je zavedal Kolumb, da stopa z barke kar naravnost iz srednjega v novi vek. Stopil je na zemljo, postavil jajce pokoncu in dejal:

»Srednji vek fuč, živili novi vek!«

To je dejal Kolumb. »Živili« je povzel po pokojnem Krapežu.

Jaz pa sem rekel:

»Zato!«

In sem živo čutil, da je počil prelom dveh dob.

»Prav,« je dejal sinko, »prav. Zdaj pa veva. Zdaj greva na čokolado, ki si mi jo obljubil!«

Torej je le šlo za čokolado.

In sva šla na čokolado. Za Boruta se je šele po tisti čokoladi začela nova doba.

Nič več ni izpraševal ne o Miklavžu ne o štoklji in ne o parkljih in o ničemer. Mene ni izpraševal. Toda kakšen pa je bil s teto! Bože mili! Jaz nisem mogel verjeti in zdelo se mi je že prehudo.

»Teta, tetka Mana, tetica Manica, danes sem pisal Miklavžu!« je zaupljivo in naivno sklepal roke. »Dà, celo dolgo pismo in sem ga dal na okno in ga je ponoči vzel. Tetica Manica, ta zaresni Miklavž!«

»Tetica Manica« je hišna posestnica in v njeni hiši stanujemo, kakor veste.

»Kaj misliš, tetka, ali mi bo Miklavž prinesel ali ne? Koliko sem napisal!«

»Kaj si napisal?«

»Ali veruješ, tetka, da sam ne vem več? Pozabil sem. Saj za to me pa še bolj ima firbec, ali bo Miklavž prinesel ali ne! Kaj misliš, ali bo?«

In je res tako otroško dvignil roke in ploskal z njimi, da je mene prevzelo. Otrok! Blažena leta trdne in neomajne vere v Miklavža! In ta poba,

repetent, in mu skoraj že poganjajo dlačice pod nosom, pa veruje v Miklavža. Še do včeraj sem bil prepričan, da je on povzročil usodni prelom dveh dob! Veste, da sem se sam pomladil ob tej otroški zaupljivosti. Nekaj je namreč počilo. Ali ne trdim zmerom, da otroka svet ne more pokvariti, če ima dobro vzgojo?! In Borut ima dobro vzgojo; vzgajajo ga drugi in ne jaz. Da ne bo kdo kaj mislil! Jaz sem samo spremljevalec in ne smem ničesar novega z njim razpravljati, o čemer se nista že točno porazgovorila »šola in doma« ter mi določila taktiko in zadržanje in odgovore. Dà, točno: taktiko in odgovore. Vse določi hišni svet in pa teta Mana. Zdaj razumete, zakaj sem fantu odgovoril samo: »Zato«. Ker o tem še nisem prejel navodil! Upamo namreč, da nam bo teta Mana zapustila hišo, ker bo prej umrla. To vse upamo.

»Komu vendar naj bi zapustila hišo?!«

Borut, sinko moj naivček, je bil v šoli. Teta pa znaša iz prodajalen vse, kar je Borut prosil od Miklavža. Samo topa ne!

Dà, fant je pisal Miklavžu po top!

»Kaj bo s topom? Kako naj se izmaknemo zaradi topa?« Teta Mana je vila roke vsa obupana. »Če dečko ne dobi topa, bo vse njegove vere konec! Ali ni škoda? Tak nedolžen in neveden angelček! Kdo mu je to ubil v glavo? Gotovo ti!« se je zagnala proti meni. »Čemu trobiš fantu tako višjo matematiko v glavo, da mora koj misliti na top! Tebi bi se

morala vzgoja lastnega otroka odvzeti. Ali je tak otrok že za višjo matematiko?»

Jaz sem molčal skesano in ponižno, ker upam, da bo teta Mana prej umrla in nam bo zapustila hišo.

»Dà, tak otrok! Zdaj pa kar top! Le glej, da stvar prav urediš in ne blamiraš Miklavža!«

Vidite, stvar je zmerom ista: če se kaj ponesreči, ali se kdo blamira, sem zmerom jaz.

Tu sem pa sklenil, da bom poizkusil svetega Miklavža obvarovati sramote. Stopil sem na policijo in prosil za orožni list za top.

»Oprostite,« so mi dejali, »ali se vam meša?«

»Ne,« pravim, »za vsako orožje je treba orožnega lista in tem bolj, mislim, za top!«

In so mi obrazložili in so dejali, da se imam samo svojemu bedastemu obrazu zahvaliti, da me ne zapro. Toda rekli so, da niti svetemu Miklavžu ne morejo zaupati topa.

Zdaj sem imel iz krajcarja drobiž.

S sinkom sva šla spet na Rožnik.

»Borut,« pravim, počasi in oprezno, da ne bi zdrknilo kaj nežnega v njegovi duši, »ali si že kdaj pomislil, zakaj nihče nima topa?«

»Kako naj ga pa nosi? Ali je pištola?«

»Res,« pravim, »tudi smeš ga ne! To je prepovedano. Z zakonom! Niti sveti Miklavž ga ne sme nositi!«

»Papa!« se je fant vzpel in zdaj sem čutil, da je

za nama razdobje svetovne vojne, da se prelom ni zlimal in da se je prav za res začela že nova doba. (To sem videl tudi na koledarju. Odtrgal sem bil namreč list in za njim je bila nova doba. Točna zareza in sonce drugače sveti. Tudi fantu so oči drugače mežikale.) »Papa, ali me res imaš še za takšnega omejenca? Kdo pa še veruje danes v Miklavža?! V času nove stvarnosti? Mi smo novo pokolenje!«

Prav to mi je fant brknil pod nos.

»Toda, toda,« sem zajeceljal pred novim pokolenjem, »čemu pa te komedije s teto Mano?«

»Glej,« pravi fant, »ali naj kvarim teti veselje? Pomisli, kako je židane volje in ljubka v svoji veri. Kdo bi bil tako brezsrčen, da bi ji rušil to njeno prepričanje? Ali bi ti to mogel? Naj bo novo pokolenje še tako razvpito, kruto pa ni, nàk, kruto pa ni!«

Tako mi je fant dejal.

»Prav!« sem se vznevoljil. »Čemu pa top? Da sem moral na policijo. Po top! Ne, po orožni list za top!«

»Kar se topa tiče, to mi mladi že vsi vemo, da ga ne smeš imeti. Zato ni treba na policijo!«

»Prav. Kaj pa teta? Zakaj jo s tem begaš. Jaz sem zaradi nje šel na policijo. Ker bi utegnila vprašati!«

»Teta naj ima skrbi. Itak nima drugega dela in četudi ga ima nekaj več, naj ga ima. Bo pa prej umrla in dobimo hišo! Kajti hišo bo zapustila meni.«

Takšno je novo stvarno pokolenje.

Teti sem predlagal, naj napiše v pismo, da je pri nas po paragrafu toliko in toliko prepovedano nositi top s seboj.

Nimam toliko moči, da bi obrazložil pravo mišljenje novega pokolenja. Na svojih sencih sem opazil tri sive lase in v spodnji čeljusti se mi je začel majati zob.

Pension Kondor

Priprava za počitnice in začetne okoliščine.

»Tetica Manica?«

»Pazi, da se ne prehladiš, malček!«

Naš Borut je dovršil letos prvič prvi razred. On je bil namreč repetent. »Šola in dom« imata počitnice in sta pusta; hotela sta na deželo. Teta Mana, ki ima hišo in pri njej stanujemo, je že konec marca bila vrgla moji ženi čez mizo: »Ko bi človek mogel letos kam na počitnice. In Boruta bo šola čisto zdelala. Kar blede od študij!«

Presneti paglavec! Bledel je, bledel, toda od cigaret in pretepanja. Tepel se je s sošolci kakor kak mehikanski petelin. Meni se vsaj zdi, da se mehikanski petelini najbolj tepo. Pa kadi že. Kakor kakšna filmska diva. »Dila« pravi naša teta Mana, ki stiska in skopari, da bomo nekoč nekaj imeli. V začetku aprila pa je vrgla čez ponev in na krožnik, (zadnji bi se bil skoraj ubil): »Možinov zet, ki stanuje pri tašči zastonj, ji bo letos plačal za priznanja voljo letovišče. V Dalmacijo jo bo vzel s seboj!«

Tudi to mi je povedala žena na glas, a nisem razumel. Sploh ne »razumem«. Sredi aprila me je

končno teta Mana povabila zvečer na svoj balkon. Njen balkon je v resnici prijazen in vljuden balkon; raz njega stepamo vsi spodnji stranki prah in bolhe v mleko. Ima ga namreč na oknu. Spodnja stranka ima stanovanje zastonj in je hišnik. Vrtnariti mora in voziti gnojnico od sosedu, rediti naše bolhe in biti vljuden. S tega balkona žarijo planine, zrak je bogat na vitaminih in dišavah iz sosednje usnjarne.

Teta Mana je sedela v kotu na balkonu. Imela je eno roko na očeh in strmela v daljavo. Kakor Feuerbachova Ifigenija. Na njenem obrazu je bilo živo koprnenje. To je rekla moja hčerka, Vanda, tista, ki ima profesorja in ga je teta Mana že odvadila tiščati palec in kazalec. Moj Bog, za stanovanje bi se človek še kaj navadil, ne pa samo odvadil!

Teta Mana je dvignila oči in pokazala s zasanjano roko na planine, ki so žarele v daljavi. V očeh je bil zasanjan blesk s tetinega belega prsta: »Krasno! Ne bi marala v Dalmacijo, toda tja pod gore. V sveži zrak, ali! —«

Zalesketala se ji je solza v očeh.

»Jaz tudi, teta predraga!« se je priliznil Borut. Presneti paglavec! Že samo zaradi tega bi bilo dobro, če bi teta umrla. Da bi ga lahko tepel. Zdaj teta ne pusti, ker da je fantek šibak — skoraj večji in težji je od mene in blede od cigaret. In je rekla z zasanjanim pogledom, da ne more otročiček za to, če ima nervoznega očeta. »Dobro bi bilo, če bi te

papa poslal kam na letovišče! Ti bi mu bil gotovo hvaležen, ko je hvaležnost tako redka!«

Vzdignila je glavo ter me pogledala kakor trpeča grlica; pokazala je spet na gore: »Kar srce tržejo iz duše!«

Zaigrale so ji solze v očeh. Borut pa s svojim žepnim robcem k njej. Na kolena. Ali ji ni brisal slanelega potoka iz oči?

»Tetica, nič ne maraj, tetica! Ko bom velik, te popeljem jaz, prav tja pod goro!«

»Oh, tega ne doživim. Jaz bom prej umrla, saj bom prej umrla!« Tisti večer je bilo zabave konec in se nam je razgled užalostil. Teta je jokala in smo šli narazen. Toda teta Mana ni šla narazen. Morali smo jo spremiti. In jokala je.

»Zdaj vidiš? Ali razumeš?« je dejala žena.

»Kaj razumeš? Nič ne razumem,« sem odvrnil nervozno.

»O, ti moj Bog! Zdaj vsaj vem, od koga ima Borut svoj težki domislek in napredek. Tako počasi misliš. Ali naj pustimo zvoniti pri fari zjutraj, da se ti pamet odpre zvečer? Teta vendar hoče, da gremo na počitnice. Moraš jo povabiti!«

»Nimam denarja!«

»Pa ne bomo plačali v štacuni! Tako pridobimo en mesec. Iti pa moramo, ko nam teta daje zastonj stanovanje!«

Jaz sem že vedel, kako bo. Lahko bi se kar vnaprej vdal. Žena hoče, Borut hoče, teta hoče. Hotel

sem vprašati še Vando. Z Vando je sedaj tako tako in pričakuje. To je tetin izraz pred Borutom. V Vando sem upal. Ona bo gotovo želela ostati v mestu! Vprašal sem jo drugi dan. Vanda, o ti moj Bog, Vanda! Prav Vanda je rekla, da ona tudi pojde in pod vsakim pogojem. Samo babica da mora biti kje v bližini in zdravnik. »In če bi bilo potreba, telefon in taksi.« Tako! Bilo bi predolgo opisovati, kako smo se pripravljali in kaj smo vse pozabili. Mi smo povabili teto Mano in še ono teto svakinjo, tajnico v društvu za posebne namene, teta Mana je povabila Vando in moža in še ono drugo mojo poročeno hčerko Maro, moža in tri njene otroke Branka, Tilko in Sašo. Toda moja zeta sta zelo obžalovala, da ne moreta zraven in da ima Vandin profesor strašne korekture vseh zvezkov letošnjih nalog, ki jih mora pregledati, preden jih odda ravnatelju v kvalifikacijo. In Marin mož? Da ne dobi dopusta, ker je namestnik generalnega, generalni pa je že šel na počitnice in pride šele septembra. Nemogoče! »Prav res obžalujem! Za drugo leto, če bo le količkaj mogoče.«

Poljubil je teti Mani roko in je rekla s strašnim pogledom name:

»Ta tvoj zet pa je res edinstveni kavalir!«

Tako smo bili: teta Mana in še ena teta, moja žena, hči, Vanda in Marija in naš up, narodova nada, Borut in trije moji vnuki. Reči bi moral še: in jaz! Jaz pa tako ne štejem.

Uspешen oglas in njega posledica.

Brali smo oglas. Glasil se je, da soliden pension sprejme prijetno, solidno stranko pod svojo streho. Ima okolico okoli in okoli, tekočo vodo in svojo streho, w. c. na vodo, elektriko v vasi, podnevi mir. Brivec v hiši in eksotični ptič. Ako se vzamejo sobe z enojnim oknom, toliko in toliko na mesec, za dvojna okna z razgledom na prijetno ozračje s petindvajset procentnim popustom. Vse pripeljati s seboj. Telefon pri hiši. Pravi se Pension Kondor. In zelo redka prilika za lov! Opozarjamo! Pisali smo si in pisali z odličnim spoštovanjem in povedali, da rabimo dve sobi in kuhinjo. Sporočili so nam z odličnim spoštovanjem, da sobi še imajo, in sicer eno z enojnim oknom, druga pa s popustom na prijetnem ozračju. Kuhinja da bi bila prosta samo pet dni v tednu, dva dni jo potrebujejo za svoj obrat. Da pa se souporabljati.

Teta Mana je od radosti skakala po eni nogi. In smo naložili: vse, kar potrebujemo. Omare in posteljnake in, kar smo pozabili, smo pa le pustili doma. Da bomo gotovo tam dobili kavalete za postelje in kakšne zaboje. Samo da bomo imeli počitnice. Če ne, pa na tleh!

»Še ti jih potrebuješ,« je rekla teta Mana meni in mislila na počitnice. »Nervozen se zdiš. In prav zaupno povedano,« je šepnila: »Bolje bo zate. Ne boš dremal po kavarnah in popival zvečer. Kaj pa

imate dedci, da krokate! Mi pa bomo uvedli strog hišni red in ti bo dobro storil. Čisto prerodil se boš!»

Dà! Tako smo se zgovorili in odločili. Ko je prišel tisti dan, so naložile na voz; pa je bil eden premalo. Hitro so morale najeti še špediterja s tovor-
nim avtomobilom in nazadnje smo morali nesti še vsak sam svoj nahrbtnik in svojo odejo.

P r i h o d v v a s i n v p r a š a n j e.

V vasi smo vprašali, kje je Pension Kondor, a ni vedel nihče. Penzionista da v vasi ni nobenega. Eden da je bil in da je lani umrl, še preden je dočakal zavarovanje. Bili so jako nevoljni. Kako pa naj živi pri tistih groših, še za knofe ni imel in jih je prosil! Nato smo pa kar naravnost in odkrito povedali, da smo letoviščarji. Pa so dejali, da se nam ni treba bati, dokler ne prosimo, da tudi oni kontrabantijo »caharin« in cigaretni papir. Kar naprej naj gremo, prodajati pa ne smemo, da se ne zamerimo ljudem zaradi konference. »Konkurence!« je popravila teta Mana. Toda so ji razložili, da se ne sme vtikati v besedo. Nekdo se je vtikal orožnikom, pa so ga zamehurili, četudi je bil brezposeln. Kar se pa orožnikov tiče. Orožniki imajo danes svojo mašo v cerkvi; po stranski poti lahko uidete. »Samo hitro, ker gospod kaplan so z mašo nagli.« Potem sem pa le moral stopiti naprej in vprašati,

katera hiša v vasi ima stranišče na vodo. »O, to pa to! Pa se piše Kantor in ni penzionist. Pravimo mu Žužnav! Pokaži, fant!«

U s p e h p o v p r a š e v a n j a i n s p r e j e m.

Fant se je zasukal na peti in pokazal z roko na hišo kraj vasi. Vsi so že čakali na pragu; gospodinja pa je dejala, da so že stavili, da smo se skesali.

»O, tega pa ne,« sem dejal. »Tožili bi nas lahko.«

»Oh, kaj vam naj pa vzamemo, če ne bi prišli!«

Potem je teta Mana vrgla odejo z rame, sedla nanjo pod hruško, Borut na svoj nahbrtnik in vsi zraven. Tudi jaz? Ne! Jaz sem moral na križpotje, da obrnem avto in povem vozniku, kam naj pelje. Med tem so oni sedeli pod hruško. Saša in Tilka sta se povaljala po mokri travi in smrdela po gnojnici. Tudi tetina odeja je smrdela. Tisto odejo so zvečer dali meni. Tudi sobo z razgledom na lepo ozračje s popustom smo dobili jaz, Mara, njeni otroci in žena. Borut pa lahko spi pri tetah in Vandi.

»Ko kaj bo, bodo Boruta že prinesli k nam,« je zašepetala teta Mana. Dojenčka majhnega!

Tako smo štiri družine iz stanovanj po štiri sobe spravili v dve sobi in je ostalo prostora še za dve. Dekli naj bi spali v kuhinji. Gospodinja je zmajala z glavo in rekla, da to ne pojde, ker bi se pujski budili.

»Kdo? Pujski?«

»Dà, komaj osem dni so stari in lahko bi jih zlo-
mil krč!« Hlapec da poleti ne spi pri konjih in da
bi lahko spale tam!

»Čudovito!« je vzkliknila teta. »Kako je še ta
rod naraven!« Vendar je dopovedovala, da to ne gre.
Dekli da morata v kuhinjo! »Tisto izgovorjeno in
dogovorjeno kuhinjo,« smo pripomnili.

»Prav, dobro!« Izgovorjena samo petkrat na
teden, dvakrat pa da kuhajo prašičem. To da je
prav lepa kuhinja za prašiče. V vasi nima nihče
takšne, kajti v vasi nima nihče smisla za napredek
in tudi ne tečaja za serviranje.

»Tisti tečaj stoji tam pod sklednikom in je prav
lep in težak aparat! Toda mleko po njem je kakor
puh. Prav lahko ga dobite!«

»To pa je sterilizator!« je rekla Vanda. »Za ste-
riliziranje!«

»Kakšne neokusne izraze imate mladi ljudje! Mi
tega v vaših letih nismo poznali,« je rekla teta
Mana.

»Dà, dà, za serviranje!« je potrdila gospodinja.
Med tem sem pripeljal jaz avto in je avto zlo-
mil plot. Kaj sem hotel? Rekel sem, naj napravijo
račun. Potem so nas peljali v sobe: soba je gledala
na gnojišče in je imela popust in razgled. Enojnost
in dvojnost oken se je štela po krilih. Sobi sta imeli
le po eno okno. Vse je bilo imenitno in naravno.

»Ta naravni vonj ozračja!« je širila nosnice teta
Mana.

»Ta azurni razgled do neba in do obzorja in še čez!« je dodala druga svakinja.

Vanda pa je sedela na starem zaboju, vzdihovala in prosila, naj ugotovim, kje je babica.

T u s e g o v o r i o b a b i c i i n o t r o c i h.

»O, te pa ni, ta ima zdaj šolo v mestu. Da je zdaj preveč ljudi, so pisali listi,« je hitela gospodinja. »Najbrž so zato klicali babice v šolo v mesto. »Nič ne veš! Eh! — Če bi kaj bilo, se mora zdaj babica poklicati iz sosednje fare. Pa je rekla, da ima vse v koledarju in da ta mesec nič ne bo. Nà, pa ji padete v njen koledar!«

»Papa, kaj bo?« me je obupno pogledala žena.

»Fant!« sem dejal jaz. »Fant bo.«

»Oh, kakšen si! Brezsrčen in nič usmiljenja ni-maš z revico!« je rekla žena.

»Saj je sama tiščala v to in ve vse! O zakonu, mislim! Ali ni naravno in prav? Nekoliko mora pa le občutiti novega človeka!«

»Oh, da bi mogla napraviti, da bi ga tudi ti čutil!« je besno pogledala Vanda. Moja Vanda! Dà, moj zlati otrok! Kletev otrok, ljudje božji, je hujša od kletve staršev. Ta se izpolni šele na sinovem pragu, po geslu: ti očeta do praga, sin tebe čez prag, toda ona kletev, kletev otrok, pa se izpolni vsaj tiste počitnice. In se je! Sem čutil. Vse bom še povedal.

Poselsko vprašanje in zračna lopa in vrv.

In nato smo bili na počitnicah. Nič zato, če smo morali prej urediti še poselsko vprašanje. Kaj ne? Kje bosta spali dekli, in sicer Marina dekla in tete Mane kuharica? Tu se je spet oglasila gospodinja in je povedala, da njih posli spe na kozolcu. Na slami. Mali in veliki hlapec. Toliko, da ni kuharica omedlela, teta Mana pa je pogledala mojo ženo in moja žena mene. Koj sem vedel, kaj moram reči.

»Krasno, Borut,« sem dejal. »Imenitno. Midva pojdeva na slamo! Na zraku bova! In lepote noči in nočnega tajnega skrivnostnega tkanja in snovanja in nočnih moči in...«

Teta Mana je sicer obžalovaje zmajala z glavo in hlinila skrb, ko me je prekinila:

»Da se fantek ne prehladi! Zate bo pa res bolje, ker si nervozen in bi te otroci motili. Samo dobro se pokrijta in ne kadita, da ne zažgeta!«

Vidite, to vprašanje smo na mah presekali in ni bilo treba meča in vozla. Vse smo napravili brez vrvi. Toda še tisti imenitni angleški ali čegav kralj Aleksander Veliki ni mogel nič brez vrvi in brez vozla. Jaz pa, sem mislil. Tako! Tako sem mislil in tako si mislite, ki ne veste in še niste bili na počitnicah na deželi. Povem vam: Vozel že gre brez vrvi, a ne brez vrvi počitnice! — Počakajte, vse bom povedal. Tudi tu namreč ni šlo brez vrvi.

Koj se je oglasila hčerka Vanda:

»Moj Bog, teta, kdo pa pojde po babico in kako bomo poklicali papana, ko kaj bo!«

Oglasila se je mlajša svakinja, ki uživa sloves krasne in iznajdljive tajnice in ga res brezplačno zasluži, pa je to pravičen sloves za častno službo. Naj se na vrv obesí zvonec! Saj imajo kravji zvonec! Za ta zvonec bodo povlekli, če bo treba klicati... Zvonec da imajo, toda z zvoncem ne bo nič, ker je zvonec velik in bi zbudili vso vas in velikega hlapca, ki je že hud, če ga kdo budi podnevi. Ponoči bi celo mislil, da bije plat zvona. Gasilci bi morali krpiti svoje cevi in bi se lahko zgodilo, da bi pridrveli s svojo trobento prav v zajtrk. Morali bi jim dati žganja; s tem bi bili stroški in zajtrk mrzel. Če bi se mi vrv privezala na nogo, bi zvonec odpadel.

In tako je zvonec odpadel, ne da bi se ubil ali vobče zaropotal. Gasilcev ni budil. Lahko imajo počene cevi in zajtrk ne bo mrzel. Samo jaz sem bil ob razgled s popustom in mi je bila določena za spanje zračna lopa. Bojim se, da mi ne zaračunajo zdraviliške takse za pljučne bolezni. Ne rečem, če bi imel pljučno bolezen, naj bi bila taksa, ta je že vredna pljunka, toda —

P r i l i k e z a s p a n j e.

Zdaj sem moral pomagati urediti prilike za spanje. Tisti sobi sta bili zelo ozki in kratki. Lani so sušili v njih pšenico in slanino. Vonjali sta še na-

ravno po miših in žaltavem špehu. Teta Mana je navdušena širila nosnice in trdila, da je božansko, naravno in da ima polna pljuča.

V sobo z dvojnimi okni — gospodinja je poudarila, da stane vsaka šipa pol kovača, da jih je osem, da jih je preštela in da so vse cele. Naj pogledamo! In smo pogledali. Ona je še pomenljivo pogledala Marine otroke in rekla, da pridejo na vsakega po tri šipe. V to sobo so se spravljale štiri ženske in trije otroci. Za otroke, je rekla gospodinja, ima težko skrinjo za pšenico, ki ima luknje ob straneh z mrežico. Skrinja je zračna, kajti lansko zimo so bile miši v njej zaprte vso zimo in so imele celo še tri gnezda mladičev. Nobena miška se ni zadušila. V to skrinjo naj gredo otroci spat. Na skrinjo lahko leže mati, to je moja hči Mara, pa jih bo imela vse tri pod svojim srcem. Skrinja ima tudi na dnu mrežico in otrokom ne bo treba ponoči nič — vstajati. Škoda se na koncu obračuni kot razno. Da ne bo zgledovanja.

Kuharica in dekla naj spita na tleh, teta Mana pa na starih saneh, ki jih nimajo kam dati. Ročice imajo še. Nihče ne bo padel na tla.

»Krasno, imenitno! Kakšne izredne prilike za spanje!« je tleskala teta Mana. »Do smrti ti bom hvaležna, da si me povabil s seboj! Kako sem si vse želela in za koliko je vse lepše!«

Tudi drugo sobo smo uredili, prav imenitno uredili. In je moja žena dejala, da mora biti pri Vandi,

ker se ne ve ne ure ne dneva. Mlajša svakinja še ni imela otrok in ne ve, kako je kamiličen čaj dober za vse.

W. C. na vodo s kopalnico.

Tistikrat je pritekel Saša v sobo in vpil, da je Branko padel v stranišče. Kako? Saj je na vodo! Dà! Da je! Dvignil je pokrov, dilca se je poveznila in padel je v vodo.

»Saj ne bo hudega!« je Maro naglo tolažila gospodinja. »Potok je komaj 20 centimetrov globok. Da se bo že izkobacal.«

Mara je sedela od strahu na skrinji, samo zvonila z nogama in kričala.

»Rešite ga, rešite ga!«

In sem planil okoli hiše na levo stran in Borut okoli druge na desno. Segla sva v potoku pod leseno steno in potegnili poba iz vode. Moker je bil res, udaril se pa ni bogve kaj, ker je bilo 00 v nizkem pritličju — bi dejal! — in na vodo. Ne sicer angleško, ko imaš vodo nad glavo, ki moči steno. Po navadi ni vode, ko jo rabiš. To je bilo pravo najmoderneje 00, ko je sveža voda — v potočji strugi — mirno žuborela pod odprtino in ni bilo nobenega neprijetnega vonja. Če bi jaz oglašal, bi napisal »W. C. s kopalnico« in ne bi lagal. To sem na glas povedal. Prav je, če si to zapomnite. Poba se je imenitno okopal. Še Saša je hotel oberoč za njim. Toliko, da sem ga ujel za nogo.

Ženske so poba preoblekle. Teta Mana se je smejala do solz in rekla, da bo umrla od smeha. Pomagal se ji je smejati Borut. Vse ženske so se smejale in je nazadnje Vanda začela prositi, naj nehajo, in se prijemala, kakor bi se preobjedla. Žena me je s poudarkom pogledala. Tako j sem šel iskat v domačo šaro kamilice. Med škatlami nisem ničesar našel kakor dermatol. Vrgel sem ga v vodo. Ko so skuhali čaj, je Vanda vse izpljunila. Da ima ostuden okus. Žena je še bolj pomenljivo pogledala mene in še Maro ter dejala s poudarkom in pomembno zavila oči. Da moramo biti v kratkem pripravljeni in je najbolje, če bi spal kar obut.

Tema in votle buče, avtarkija in cirkularka.

Zvečer je nastala tema. Tudi v letovišču pod gorami nastane zvečer tema. Za to temo je najbolje, da luč vzameš s seboj. Ali ni elektrike v vasi? Saj je tako stalo v oglasu. V vasi da je. Da jo ima žaga. Tako je zgovorjeno, da mora zaradi tega žagati vso noč, da gori elektrika na dveh križpotjih, še na občinski poti, v žagi sami in v cerkvi pri polnočnici. To je gospodar dal zato, da sme žagati tudi ponoči s cirkularko. Vsi so se že privadili temu. To je edina nočna zabava v vasi. Drugače pa si svetijo, kakor kdo more. Sveče so predrage in petrolej smrdi. Najboljša je še leščerba, ker imajo buče

doma. Votle buče jim prav dobro služijo. Veter jih ne ugasi in bučno olje gori dobro.

Mene je prijemala kap! Počasi je lezla name; samo teta Mana se je smejala kakor otrok. Kako so ljudje praktični pa varčni! Semkaj naj bi se prišli učiti vsi, ki se trudijo z narodnim gospodarstvom. Tu bi se lahko naučili, kako se varčuje. Kako se lahko otreseš kapitalizma in kartelov, razrednega boja in tujega uvoza. Kako je delo edini vir luči. Samo zaradi stenja jo je še skrbelo. Kako je s stenjem? Ali ga kupujejo? Da ne? Kako? Stenj iz domačega prediva, domače predivo iz domačega lanu, domači lan iz domačega semena in na domači njivi otrt z domačo trlico. Nič žarnice, nič kratkega stika, nobenega grobega inkasanta. In kar je glavno — luč na zalogi. Za koliko? Za dve zimi? »Moj Bog, za dve zimi luči na zalogi!« Kjer je luč, je resnica. Koliko najnavadnejših resnic nimaš doma; toda je tako rekoč delo edini vir resnice! Že samo to spoznanje človeku poplača vse stroške na letovišču!

R a z n e z n a m e n i t o s t i.

Če bi opisoval še vse podrobnosti, ne končam do jutri. Tu smo imeli priliko videti kravo, ki pri gobcu molze. Rekli so, da je to teliček. Mleko mu je še teklo na obeh straneh iz gobca. Tu smo videli pasjo zvestobo in bi bil Borut kmalu ob palec zaradi nje. Uro, ki gre s kokošmi spat. Nismo mogli

naravnati svoje ponoči, ker je bila sončna. Tilka je spoznala mačko, ki spredaj grize in na obeh koncih praska. Tisto kost, ki spre dva najboljša pasja prijatelja. Konja, ki mu niso gledali na zobe. Bil je brez njih in plomb. Ko je padel, so ga dvigali s koli. Pustil ga je bil cigan za star klobuk. Videli smo mesečno kuro — jajce znese namreč samo po eno na mesec. Sosed je imel redkega »ekso-tičnega« ptiča. Pravijo mu pav. Da ga bomo videli, ko bo sonce. In tudi redko priliko za lov. Domači zajec, ki pa se je bal psa in nočil na njivi. »Treba ga bo ustreliti!« Rezervirano za mile goste!

Večerjo smo skuhali v izgovorjeni kuhinji, ker ni bilo v hiši »obrata«. Kajti nedelja je bila in je delo počivalo. Hlapec pa ni počival, hlapec, je bil šel s kolesom. Da se ne ve, kdaj se vrne, kajti kolo je kolo. Nikoli se nanj ne moreš zanesti.

Zračna lopa v delovanju, neizvršeno povelje in zvesto kolo.

Šli smo spat. Ne, tako je bilo: Borutu so drugi dali odejo, teta Mana pa še debelo ruto. Meni odejo in vrv. Pokazali so, kako in kam naj spustimo vrv, da je ne bodo iskali. Luči ni treba, ker je noč svetla. Če še ni meseca, bo gotovo čez dober teden. Teta Mana je pogledala v koledar in dejala, da bo drugi teden šele mlaj in je žena to ponovila, pogledala zelo pomenljivo Maro. Prebodla z očmi

Vando in mene ter mi naročila še posebej, naj pazim, da bom spal obut. Nihče ne ve, kaj prineso prihodnje noči.

»Fanta prineso,« sem dejal.

Toda teta Mana je položila prst na usta in z očmi pokazala na Boruta. Koj sem bil tih.

Spravila sva se spat na slamo. Legel sem obut in okoli čevlja navezal vrv. Mlaj je mlaj in ima svoje muhe. Nikoli prav ne veš, kdaj bo in ali koledar ne laže. Vse bi bilo dobro, če bi mogel spati obut. Zdaj sem se že odvadil in kurje oko me je peklo. Mislil sem si, da je le najboljše, če čevelj sezujem. Sezul sem ga in zanj privezal vrv. Že sem dremal, ko je začela hreščati cirkularka. Najprej zmerno in preudarno, potem vedno bolj prešerno in izzivalno. Rinil sem v slamo, da mi je silila v usta; pomečkal sem kobilico, ki je lezla po nosu.

Kolo je kolo in je redko zvesto. To, ki ga mislim, je bilo vzor zvestobe. Pa je le prigugalo in privijugalo hlapca domov, ko sem že pozabil, da štejem zvezde. Kar streslo je dremuc od mene. Prilomastil je — hlapec, ne dremuc — se zapletel v vrv in padel. Kakor se je zapletel, je že spal.

Ekso ti čni ptič in div je grožnje.

Spet sem bil buden in spet sem štel skozi odpr-tino zvezde in poslušal cirkularko. — Moj križani Bog! Toliko, da nisem pozabil na sapo! V noč se je

namreč razlegel strašen krik, kakor bi koga davili. Mislil sem že, da sem priča, ko nekdo komu jemlje življenje, mislil, da bom videl, kako ga bo ugasil. Še to majhno lučko v tej svetli noči, ki bo kmalu že imela mesec, če bo jasno. Pa spet, pa spet! Krik se je ponavljal in ponavljal. Hlapec je zaklel in dejal:

»Ti prokleti pav! Jutri ti zavijem vrat!«

Oddahnil sem si. Stvar je bila jasna in ob življenje bo pav šele jutri. Zato lahko mirno spim, saj se še hlapec ni več menil za eksotičnega ptiča.

N a p a d I n d i j a n c e v, r e z a n j e v r a t o v i n n e u g o t o v l j e n a s r e č k a.

In sem spal, res pravično spanje pravičnega brez vsake zahrbtne misli in naravnost. Mirno so potekale moje minute. Minute, pravim. Prosim, da na te minute pazite. Najbrž je vplival name vonj sena in slame in svežega zraka, ki je jadrno pihal skozi kozolec. Sanjal sem, sanjal sem prijetne in sladke sanje mladosti: smo se šli Indijance. Plazil sem se skozi visoko rž in mravlje so me grizle. Že sem hotel napasti sovražnika, z bojno sekiro izkopanega sovražnika ter mu odvesti blede skvô, ko so udarili name iz zasede sovražniki. Bojni krik je bil urnebes in urnobes. Slišal sem vse klice naših skvô, ki so bile ostale v taboru in mlele žito, pa krike groznega sovražnika, vsega namazanega

z bojnimi barvami, ki so me grabile za moj skalp. Rečem vam, strašno! In sem vedel, da spim in sanjam. Kako rad bi bil vprašal Indijanca za številko in koliko je star, da bi kupil srečko, pa se nisem mogel priklicati iz spanja v resničnost. Skalp me je čim bolj bolel. Zdelo se je, da ima oni skrhan nož ali kaj. Hotel sem vprašati, kolikokrat je že potegnil z nožem, namreč Indijanec ali njegova izkopana sekira ali bojne barve. Nenadoma se je stresla zemlja, tudi Indijanec se je zgrozil ter se pogreznil v brezno. Takrat sem se zbudil in sem slišal, kako vpije pod kozolcem moja žena in kako rohni hlapec, ki so mu zmanjkale deske pod nogami. Na komolcih je visel in mojih laseh. Spodaj so ga vlekli za vrv, ki si jo je bil omotal okoli nog. Vpil je kot čič in dva jesiharja, da bo vsem vratove porezal. Lepa reč! Brez skalpa lahko živiš, saj je Dolgi nož živel še sedem let po smrti, ga je Winnetou že trikrat prej prestrelil kakor ribniško rešeto. Old Shatterhand je na lastne oči videl, kako je zgorel v Petrolejski vasi. In nekaj posebnega — lastno ogorelo vretence je nosil pri svoji uri kot amulet. Brez skalpa torej še živiš, pravim, toda brez vratu! Če ti odreže vrat! Winnetou ni rezal vratov. Poizkusite živeti brez vratu! In sem se grožnje prav zatrdno zbal in pohlevno vprašal, kaj je in čemu bo rabil moje lase. Dejali so in kričali nad menoj, da spim kot klada in da Vanda stoka.

»Potem vpijte nad njo, mene ne moti!«

Izgubljen čevelj in knajpanje in kontrabant.

Oh, kako so me pogledali grdo. Hitro sem začel popravljati. Pa sem rekel: »Balzam ji daj na sladkor. Tri kapljice in ne več, rajši večkrat pa natančno preberi navodilo!« Glas spodaj je dejal, da sem zverina. To je potrdil tudi hlapec. Tema je bila kakor v rogu, toda sem ga le slišal, ko je klel, da bo vsem škricem vratove porezal.

Spodaj je glas ponovil, da moram hiteti, da Vanda zares stoka. Dejal sem, da moram poiskati čevlje. Pri priči sem se ugriznil v jezik, vendar so slišale in uganile, da nisem obut. To Vam je bilo krega in očitanja, potem je še hlapec povedal, da je imel čevelj pod glavo in da ga je nekam vrgel. Žena je spodaj vpila, da enega ima. Ta je privezan in ji je treščil na bučo. Pa ne na tisto iz zaloge za luči. Potem smo iskali čevelj: prišli sta obe svakinji in žena in Mara in smo drsali po rosni travi. Bile so samo v srajci. Ali se ni teta Mana domislila, da se bo vsako jutro knajpala? Rekel sem ji, da se lahko, toda kontrabant in naj molči, ker je zdravi-liška taksa za Rükli-metodo višja. Za to takso se mora uživati dnevno še zdravnika. Pa smo se knajpali do zore in iskali čevelj; onega drugega smo pa privezali h kozolcu, da ga nismo izgubili. Ko smo se zdanili, smo našli čevelj v gnojnici. Teta Mana je imela nahod in je morala koj na sani. Pili smo

vsi čaj in čevlja nisem mogel obuti. Vanda je milo stokala. Jaz sem dobil osmi sivi las in začutil sem, kako mi vleče skozi škrbino. Majeta se pa že tudi v gornji čeljusti dva zoba.

Brezuspešna ekspedicija in Ambrožev krompir.

Sem vprašal, kje je babica v sosednji vasi. Pokazali so pot in rekli, da v tisti hiši, ki je imela lani slamnato streho in so jo letos pokrili z opeko s stare cerkve. Da ima na vrtni strani na malih vratih napis, ker so ji prejšnjega od pocestne strani fantje že trikrat odnesli. Pa hudega psa da ima zdaj tik pod tablo, zaradi tega se mora trkati na tretjem oknu s pocestne strani. Tisti pes je zelo nevaren in zalaja šele, ko drži tatu za grlo. Zdaj da vem vse in bom prav lahko našel. Če se pa poslužim bližnjice, lahko pridem prej, samo paziti moram, da zavijem pri Ambroževi njivi skozi krompir na drugo pot. Bližnjica je in bom koj tam. Vprašal sem, ali ne bi hotel mali hlapec z menoj. Ta je pljunil in dejal, da niti za kovača ne, ker ne bo hodil on klicat babice. Vsa vas bi izvedela. Moral sem iti sam in sem obul svoje sandale. Naročili so, da moram podvizati, kajti Vanda neusmiljeno stoka in naj se poslužim bližnjice, ker krompir pač poznam. Šel sem in sem prišel do krompirjeve njive. Zdelo se mi je, da je to Ambrožev

krompir, zato sem šel čez in na ozko pot in po tisti poti naprej in zašel v rž in po rži naprej in čez obronek in sem bil pri potoku. Nà, pa prav tam je bil spet krompir. Šel sem še čez tistega, nato je bilo vsake poti konec. Zdaj sem vedel, da sem za trdno zašel. In sem hodil po krompirju gor in dol, iskal poti in hodil in hodil, da je posvetilo sonce. Ko je posvetilo, sem dobro videl, da sem nekje izgubil sandale in da hodim v nogavicah, okovanih z zemljo. Bile so kakor opanke.

Domačin taksi in brezupni sandali.

Morda bom drugič bolj podrobno opisal, kako sem prišel domov in lagal, da imam mokre sandale. Ko sem nogavice vrgel v stranišče na vodo, sem rekel, da sem babico dobil, da pa ne utegne, ker mora v hribe tri ure daleč. »Prav tja gor! Ne bo je dva dni nazaj!«

Kako to? Potem nisi dobil prave. Saj je bila tu! Mimo je šla, jagode je ponujala, povedala, da je včeraj videla Vando, da se priporoča vdano in z odličnim spoštovanjem. Tu postrežba točna in galantna. Uspeh zagotovljen! Če treba, jajca in maslo na razpolago. Roke čiste, predpasnik svež.

Vandi je rekla, da bo najbrže proti večeru, naj kar počaka in ne hodi v mesto. Vse da pride ob svojem času in kdor živi, vse pričaka. To pa še prav posebno. Ne uide. Vanda pa da noče počakati

in da moram takoj po oglašeni taksi. »Kje je tisti oglašeni taksi?« sem nabodel gospodinjo. Taksi sicer da je in sicer domačin, pa da je zdaj na Bledu, toda pride, če se piše ponj. »Pozimi pa je večkrat doma. Kar tam v hlevu čez.«

Žena me je pogledala in dejala, da moram telefonirati po taksi. Kje je telefon? O, telefon je na pošti. Dobro uro daleč. »Napeljan pa je kar tam čez njivo in na našem slemenu je drog. Tam je najbližji. Pošta pa odpre ob osmih.« »Moraš na pošto!«

Modro sem šel v hišo in počakal. Nato sem se ježno pridrl iz hiše, kje so moji sandali in da jih je gotovo kateri paglavec vrgel v vodo. Prevrgli so potok in vse kamenčke ter našli moje blatne nogavice. Sandalov pa ne.

»Gotovo jih je ukradel kakšen potepuh!«

Jaz pa hud, da morajo paziti, če ne jim bo kakšen potepuh odnesel še glave, pameti da jim ne more. Pa me je teta Mana trdo prijela za besedo in vila in ni spustila. Vsa zadeva z vsemi okoliščinami je postajala zelo razburljiva. Slednjič sem dejal, da se pri takšni množini možganov vendar ukradena peščica prav nič ne pozna, posebno, če se glava trdno drži. Teto Mano sem nazadnje potolažil. In ko sem začel bos skakati pred njo, se je začela smejati. Je pristavila, da sem kakor kakšen petelin. Samo obriti se moram, preden pojdem na pošto.

Brivec v hiši, štibale za dva in tuji taksi.

Stopil sem spet k tisti šari med škatle in dermatol. Tam je bilo vse: milo, čopič, krasen aparat, samo kline pa ne. Klino da so vrgli stran, ker je bila že rjava. Ali si nisem kupil nove kline? Da nisem. Da bi slišali očitke! Grozno. Pa se je Mara spomnila, da je brivec v hiši. Kdo je brivec v hiši? Hlapec. Tisti na kozolcu? Dà, tisti! Veliki hlapec. On da se brije vsako soboto in malega hlapca na tri tedne, da se vadi. Gospodar je nekaj časa držal, zdaj pa rajši nosi brado. Da me bo z veseljem.

Bom še videl in malo počakal. Videl sem hlapca, da je vzel koso in šel na njivo. Tako! Ko sem si oddahnil, sem potisnil uro naprej in pokazal, da bo kmalu pol osmih. Zdaj so me vse, naj vendar grem na pošto. Še teta Mana je dejala, da se v telefonski celici nič ne vidi in da je poštarica v teh hribih vajena kosmatinov. Oni na koncu telefona pa itak nič ne vidi. Mislim, da lahko preskočim vse razne okoliščine s pošto, samo tistega pa ne, da nisem imel čevljev. Usmilil se me je gospodar in mi dal svoje »štibalce«. Po pravici: bili so pravi očetje naših kanonov in bi prav lahko dva hodila v njih. Telefoniral sem in je bila poštarica prav srčkano dekle ter se mi nasmehnila. Ali v takih škornjih tudi spim? Preden sem bil nazaj, je taksi že čakal. Toda ni bil domačin in je moral dati

fantu, ki mu je pokazal pot, kovača, ki naj ga koj dam, da ne pozabimo. Pa smo naložili v taksi Vando in štibalce.

In je šlo. Ob desetih smo bili že v bolnišnici. Vando so gospodje koj vprašali, ali in kako in kaj. Potem so dejali, čemu sva prišla in so — uzrši štibale — popravili: »Čemu ste prišli?« Rekli so, da Vanda lahko ostane, če hoče dober teden počakati. Da so njene bolečine šele daljna priprava. Lahko pa da gre domov na svoje mestno stanovanje in pride, ko bo prišla njena ura. Odločila se je, da pojde domov, zapregla sva spet taksi in domov.

Z a d r e g a , č a k a n j e š o f e r j e v o i n b o ž j a s t n i t i č .

Pogledal sem med potjo, ali imam kaj denarja pri sebi, pa sem videl, da je bila vse spravila žena, da se ne izgubi v krmi in slami. Zato sem šoferju dejal, naj počaka. In je dejal, da mu je prav, saj števec itak teče. Pomagal sem Vandi v stanovanje in sva zvonila, zvonila in zvonila. Nazadnje je zvonilo že tudi v cerkvah poldne, ko je prišel k vratom zet. Zaspan in v pižami. Vanda je rekla: »Oh!« In jaz sem rekel: »O!«. Zet se je naglo opravičil, da je do rane zore popravljajal zvezke, da je zdaj zaspal in da ga boli glava. Rahlo sem Vando potisnil v spalnico, toda moja hčerka je opazovalni talent. Skozi odprta vrata je koj videla v jedilnico

in na mizo, na njej prevrnjene kozarce in po tleh čike in pepel, na pol prazne steklenice likerjev, škatlo sode in v naslanjaču spečega neznanega moškega. Zakričala je in hotela omedleti, toda zet se je že znašel in položil prst na usta in dejal: »Pst! Tega zaostalega tiča lomi božjast! Če se naglo zbudi, ga bo lomila celo uro in ti — v tem stanju! Pomisli na otroka!«

N e k a j z e l o i z r e d n e g a i n p o u č n e g a
z a m l a d e ž e n e .

Rahlo in prijazno in ljubeznivo jo je prijel pod pazduho in jo peljal v spalnico. Naj sede, da odpre okno, da bi ji ne škodoval težki zrak. Potem ji je odgrnil posteljo in rekel, da ji pomaga sezuti čevlje in nogavice. Naj kar lepo sede. Da mu je bilo strašno dolgčas po nji; če ne bi bila prišla, bi bil sam prišel ponjo. »Tako sem ti hvaležen, papa!« Pa me je res falot prijel za komolec in pomežiknil, vščipnil me in vprašal, ali avto še čaka. Da sem krasen v štibalah. Koliko stanejo? Pa je spet skočil k Vandi ter ji odpel moderček in jo vprašal, kako se je vozila in ali jo je treslo. In ali si ni kaj napravila? Hvala Bogu, da ne, kajti zdaj šele ve, kako mu je bilo dolgčas po njej. Spet me je pocuknil in vščipnil in vprašal, ali avto še čaka. Pogledal sem in je še čakal. Naj spravim onega pijanca domov. Stanuje tam in tam. Naj ga zavlečem kar

pred vrata in pozvonim. Čakati ni treba, ker je gospa itak doma. Oprostil se je pri Vandi in sva dedca zavlekla v taksi. Kakor blisk je šlo z nama okoli vogla. Dedca sem res postavil pred vrata in pozvonil, a nisem čakal. Prepozno. Preden sem s svojimi štibalami stopil v taksi, me je gospa videla skozi okno in kriknila: »Lepa reč, gospod Prelog! Sram bodi Vaših sivih las in pleše, da zapeljujete nedolžne zakonske može!«

Takšen sem bil, da sem ji pokazal jezik in je še bolj kričala. Da bo tožila zaradi jezika!

»Babnica, mesto bi bila hvaležna!«

Kako je bilo z voznino in teščo mlado ženo in znamenito vožnjo štibalov.

Vrnil sem se in spet naročil taksiju, naj čaka. Zet me je sprejel neprijazno. Kaj si mislim, da puščam mlado neizkušeno mater do opoldne tešč? Da sem tudi jaz še tešč! Da je on tudi, toda moški smo drugače ustvarjeni in da bomo še odgovorni za vse posledice, če se njegovi sladki ženici kaj pripeti. Celo v zadnjem tednu. Rekel sem mu, da se ne bo in da sta celo vožnja in post dobra. To sem tako mirno rekel zaradi tega, ker nisem imel za taksi. Pa sem še to pristavil. Je dejal, da nima. Da ni on taksija najel in po železnici bi bili prav tako prišli. Pa še takšna škatla! Da je Vando tako vso pretresla, da se po njenih besedah utegne za-

vleči še cel teden. Bog ve, če se ni kaj preobrnilo v njej. Potem je uprl oči v moje štibalce in je dejal, naj se sezujem. In sem se sezul. Moral sem mu povedati, čigavi so. Dejal je:

»Prav.« In je zletel po stopnicah z njimi. Nato je taksi oddirjal. Pa mu vendar ni dal štibalcev? »Ne. Nazaj sem jih poslal. Ti, papa, pa stopi zdaj k Petru in mu povej, kako je; naj ti posodi za taksi in pa še zame par kovačev. Pa bova plačala taksi. Tešč ne moreš nazaj in bom skuhal čaja; imam še masla in slanikov. Vanda, ali boš tudi ti par slanikov?«

In jo je presunljivo pogledal:

»Golobičica!«

»Dà,« je rekla, »še prav čudno poželjenje imam po njih. Zelo ljubezniv. Samo to boš moral povedati, kako je s tistimi zvezki. Vse po pravici in ti že naprej vse odpuščam, če bo res vse, vse po pravici in zabavno.«

Pa je povedal, da so snoči sedeli »pri Kaplanu« in potem v kavarni. Peljal jih je na dom in ob petih zjutraj so že vsi odšli. Samo oni, ki ga je videla, se je zbal žene. Preden so šli, so bili pijani. Dal jim je laškega olja, pa ga niso spoznali in so sveto trdili, da takšnega likerja še nikoli niso imeli v ustih. Vanda je srebala čaj v postelji ter se smejala do solz. Ko je popila, ga je povlekla k sebi ter ga potegnila za uhelj: »O, ti moj poredni lumppek ti!«

Tisočaki, števec in širokopoteznost.

Medtem sem jaz poiskal svoje čevlje v stanovanju in stopil k brivcu. Bila je že dve, ko sem stopil k Petru. Pa sem mu tudi povedal vse po pravici in resnici. Smejal se je, potrepljal me po rami in dejal, da mu šele zdaj res prav ugajam. Dal mi je dva tisočaka. »Zato, ker sem rešil sina iz stranišča na vodo.« Dostavil je, da pošlje slugo iz banke k ženi in drugim, da sem nekoliko nahoden in da pridem jutri. »Tako!« je dejal. »Drevi pa pojdeva midva!«

In sem naglo šel. Šofer je že čakal in povedal, da znaša števec entisočtristo in šestindvajset in kovača za fanta, ki je kazal pot. »Saj smo vrnili!« Že prav, toda on ga je dal prej! »Tisti štibali sami pa znašajo petstotrinajst!« je pomenljivo pristavil. »Dragoceni so. — In gospa Mana je dejala, da ji zaradi nenavadne širokopoteznosti ugajate in mi je dala še dva!«

Nočno potovanje in jutranja zaobljuba.

Zvečer sva šla s Petrom in obredla tri gostilne, dve kavarni in nazadnje veslala z avtom na Posavje. Plačal je vse on; imenitno sva se imela. Na Posavju je ob sončnem vzhodu ustavil na mostu avto, stopil na kup grušča in mi posvetil s tole pridigo:

»Počitnice so za to, da počivaš, in dopust, da vse pustiš. Kaj ti pomaga, papa preljubi, če greš z vsemi skrbmi in vso okolico v drugačno okolico. Nič. Saj ne vidiš druge okolice zaradi svoje okolice in se tvoja okolica tepe z drugo okolico. In ženska je takšna, dragi moj papa, da se seli z vsem, tudi s strgano nogavico, ki ji je izgubila par. Kaj vraga se jim podajaš? Samo, da je na letovišču! Kar pusti jih! Stopi k šefu in reci, naj ti preloži dopust na jesen. Jeseni pojdeva midva, zato pojdeva, da bodo profesorju tekle sline in bo delal pokoro zaradi vožnje štibalov. Pomisli: petsto trinajst knofov! Dva nova para. Naj dela pokoro! Velja, papa! Midva sama, oni naj pa ziblje!«

Že pogledal me je tako, da se mu nisem mogel upreti. Spominjam se: tudi — takrat še moja hči — Mara je priznala, da ni bilo mogoče. In ga je morala vzeti. Priliznjeno! Če bi Borut ne bil moj, bi bil lahko, kar se tega tiče, njegov. No, ali bi mu privoščil cepca!

Udaril sem mu v roko in gromki »Velja!«

»Tako. Pustiva jih zdaj lepo na deželi, da se nama ohladijo ušesa, potem pa jeseni: »Velja«.

In gromki »Velja« mu je bil v odgovor.

»Dobro. Da nama ne bo dolgčas, bova zdaj vsak večer skupaj večerjala in potem: »Velja!«

Spet sem mu moral seči v roko, dvignil me je od tal in gromki »Velja!« mu je bil v odgovor. In me je slovesno poljubil na čelo.

Nepričakovan zaplet in temni oblaki.

Večerjala sva skupaj samo trikrat, četrti dan opoldne je stal pred hišo lojtrnik in na njem teta Mana in druga svakinja in žena in Mara in Borut in trije vnuki. Žena je imela rdečeužaljene in objokane oči, teta Mana je pihala, Mara je skrivaj mahala z roko, naj ne hodim blizu. Pa sem se res skril, po ovinkih šel in počakal, da je prišla Mara.

»O, takšen tič si, papa!« se je smejala. »Da zapeljuješ nedolžne zakonske može? In to s svojo plešo? Papa, papa!«

In je požugala s prstom.

Sem že hotel ziniti: »Kaj zato, če krokam s svojim zetom!«, pa sem se ugriznil v jezik ter dejal: »Ne razumem.«

»O, saj je gospa Petriček pisala mami! Takšen nahod si torej imel! — O, ti krotki papaček! Ali si ga res moral pijanega postaviti pred vrata? Vsaj počakal bi bil, da bi se bil streznil. Pa so imeli prav takrat obiske in — grozno!«

Zdaj se mi je posvetilo. Da ne smem ovaditi zeta, sem koj vedel.

»Vidiš, tebi povem: našel sem takšnega na cesti in sem ga peljal domov. To je vse. Saj imam priče! Le povej mami in teti, da imam priče.« Pa sem šel k Vandi in je obljubila, da bo pričala. Saj zdaj že pri sodnji krivo pričajo, pa ne bi smeli teti Mani.

In tudi moj zet, njen mož, je vse potrdil, kdaj je bilo in kje je bilo in kako. Smo ga kar spravili s ceste domov! Bog ve, kje se je nadelal, revež, ki ga tako malo nese.

»Krivico sem ti delala,« je dejala žena. »Borutu si bil v strašno slab zgled! Toda po svoj nahrbtnik moraš le sam in prinesi hkratu še Vande nahrbtnik in obe odeji!«

Zelo mnogo graje, oglas in napredek.

Teta Mana pa je le majala z glavo in trdila, da nekaj ne bo v redu. Kakor da ni bilo z letoviščem prav nič v redu, tako tudi tu nekaj ne bo v redu. In kam sem jih peljal! Vsaj pogledal bi bil prej. Peter, o, Peter! — Peter je moj ljubi, dragi, dragi zet. — Ta bi bil vse drugače uredil! Zakaj sem vabil? Pa ne bi bil vabil. Če že vabim, potem bi moralo biti v redu, ne pa da je morala spati na saneh. Stanovanje je sicer odpovedala, toda gospodar je dejal, da je bilo zgovorjeno za dva meseca, da ne da nič nazaj in da nima z njo ničesar. On ima samo z gospodom! Neotesani robavs! »Ali si mu povedal, da sem zastonj in povabljen?« Da ne! Da ona plača vse! Dà, plača! Mari je položil račun za pokvarjeno skrinjo in ne za razno. Plot je žena plačala. Pa še vse bi bilo, če bi imel jaz dopust, tako pa, da ni moškega pri hiši in nimajo nikogar, da bi hodil na pošto ali po babico ali kamor koli.

Tako. Če pojdem jeseni na dopust, da jo moram vzeti s seboj, zase da bo že plačala. Samo Borut se ji smili, revček, ki nima dovolj zraka. V tisto vas pa da ne pojde več, tako da se ji ni zlepa še kaj zamerilo. In še pomisli — zadnji dan so ji dali mleko, ki je ostalo teličku.

Toda v tisti vasi so morali imeti človeka, ki je bil ves navdušen za tujski promet. Ta je moral pisati oglase za svojo vas. Čez par dni sem bral spet oglas o Pensionu Kondorju. Da je to soliden pension, ki sprejema živčno oslabele na svojo divno okolico okoli in okoli. Uspeh že v treh dneh. — Vrag ga pocifraj! — Kakor kažejo zadnji uspehi. W. C. na vodo s kopalnico. Soba z enojnim in dvojnim oknom z razgledom in zračno lopo. Telefon, taksi, zračne in sončne kopeli in knajpanje posebe, nočna zabava, mir podnevi, eksotičen tič, brivec v hiši, kuhinja z dvodnevno souporabo, ki se da čez par dni uporabiti za spalnico, brezplačni sprehodi, senčnat gozd, svetle noči in elektrika v vasi.

Tako je stalo v oglasu.

Zanimal sem se, zakaj ni oglašen razgled s popustom in lov na zajce. Sem sam videl, da so gnoj porabili za repo, zajca pa je le pes razceftral.

Drugače je bil vsepovsod stari napredek. Borut, ki je šel z menoj po nahrbtnike in odeje, pa je sedel pod lipo na klop in pokazal na petindvajsetletno sosedovo Tono, ki je plela v vrtu, zaobrnil oči, kakor bi ga vilo, in dejal:

»Zdaj sem svet spoznal. Tam, tam je moja mladost. Nikoli več se ne vrne. In papa, še časa nisem imel, da bi ji povedal. Uu!«

In se je s temi besedami bridko razjokal in stopil v najnovejšo dobo našega mladinskega vprašanja. Smilil se mi je ubogi fant in sem ga poprosil za cigareto.

Nekaj trenutkov pred rojstvom in pozneje

Morda je kdo kriv, da je bil rojen. Saj je bil pri tem dogodku osebno navzočen. Morda, ker ne vem za vse skrivnosti, a tisto vem, da jaz nisem bil kriv. Prav nič kriv, če rečem. Umijem in operem si lahko roke. Zato naj se nihče ne pohujša nad menoj, če in da sem se rodil. Morda bi kdo očital, da sem mami nagajal že na Sv. gori, ker je komaj in vsa v krčih pritavala domov? To je res, a nihče mi ne more očitati, da se nisem rodil. Kajti rodil sem se pošteno, pod pošteno, takrat sicer še slamnato streho, l. 1891., rodil kot prvorojeni pob Bevkovega Naceta.

Z vsakim velikim zgodovinskim dogodkom so združene nevšečnosti, zato ni nikogar vznemirjalo, če je stari Brus zagodrnjal, ko je izvedel, da ima Nace poba. Takoj je začel ograjati njivo z bodečo žico. Oh, kako je imel prav! Toda ne zaradi pšenice, ki je je imel komaj toliko, da so jo lahko povaljale in obkavsale kokoši, temveč je imel prav zaradi svoje velike češnje črnice. Vsako leto smo ji polomili nekaj vej, ker nismo mogli do češenj. Uničili je pa nismo, ker še danes stoji.

Oprostite, zdi se mi, da sem preveč in prezgodaj to povedal. Preveč, ker še nisem poravnal škode, prehitro, ker posegam v stvar, ki se niso godile takoj pri mojem rojstvu. Predstavljajte si novorojenčka, ki pleza po češnji in ga babica ne more ujeti. Lepa reč! Zato moram povedati najprej po vrsti, povedati, da so me krstili. Dà, hitro krstili. Moji starši niso trpeli v hiši, pod svojo krščansko streho, ajda, zato je oče s klobukom pod pazduho — taka je navada za to priložnost — prosil nunce. Takrat nismo imeli poklicne babice, temveč dobro »nunco« z Bajte, ki nas je mnogo znesla iz Lednice! »Nunc« pa je bil vsak, ki je imel kaj opraviti z otrokom do krsta. Revica je vedela, da ne bomo vsi pošteni, zato je kar stoje spala, da bi lahko stekla za nami, če bi nepoštenjakoviči zbežali. Nas ni nesla h krstu babica, temveč lastno-ročno krstna botra. To treba vedeti za pozneje.

Ali se morda kdo čudi, če vse to ve, da so me krstili koj drugi dan? Mislím pa, da vendar ne bo kdo trdil, da sem bil jaz kriv, ker in če je bil drugi dan sv. Primož. Zato lahko po vseh znanstvenih metodah in če drugače ne po krstnem listu ugotovim, da sem bil rojen 8. junija. Milčinski je nekje napisal otrokom, da se jim ni treba učiti letnice njegovega rojstva na pamet, jaz pa pravim, naj se je, če jih stvar srbi. Saj se bodo naučili samo še ene odvišne in nepotrebne stvari več.

Pri krstu pa so se botri na dolgi poti užejali,

zavili v krčmo in se napili. Kako je to bilo, sem že opisal. Dà, in vse in natančno povedal. Pozabili so, kaj jim je naročila mama zaradi mojega bodočega patrona. Niti ne morem opisati, kako sem prišel do tega svojega imena, do imena, ki se je že zdel temu in onemu psevdonim, drugemu slikal napačno predstavo o meni. Tudi nisem kriv in sem celo ponosen, da je moj patron zaščitnik razbojnikov in babic. Bog ve, kdaj je vse to prav prišlo in kdaj še prav pride?

Razbojnike in babice!

Ne rečem in priznam, da sem marsikaj napekel v življenju, toda iz do zdaj povedanega lahko razvidite, da nisem bil jaz kriv, če je mama šele pri cepljenju izvedela, da pestuje nekoga drugega in ne mene. Ni čuda, da sem se drl in nisem bil vesel, ko so odkrili moj psevdonim in inkognito. Oh, saj pravim, kako bi bilo lepo, če bi s psevdonimom rojen bil, živel in umrl, pa bi ljudje šele pozneje ugotovili — morda kdo, ki bi slučajno na to nalletel in potem pisal disertacijo: »Kuriozum iz naših krstnih matic« — ugotovili, da nisem bil to, kar sem bil. Nimam prostora, da bi zapisal, kako sem že popravil v matici, da nekdo ni bil rojen 31. aprila. Tudi več drugih takih stvari imam. Zato ugotavljam, če iščem koga rojstvo, ali je mogoče, da ni bil rojen. Recimo, če ima kdo samo očeta, a matere ne moreš najti. Ali ima samo mater. Sumljivo je! Pravijo, da moreš brez krstnega lista plačati samo

davek. Še to ne drži. Poizkusi plačati vojnico! Če pa ne moreš dokazati, da si bil rojen!

Skoraj bi bil zašel, a povedati le moram, ne samo, da nisem bil vesel, ko so ugotovili, da sem skrito in tihotapsko in inkognito živel do koz, temveč da sem zdravnika grdo pogledal in ga počil po nosu. Ne pozna se mu več, ker je dobri dr. Fink že umrl. Zasitnari je nekaj okoli mene in nekaj tako grdega rekel o mojem imenu, da ne morem napisati, ker se je že slišalo grdo. Vendar sem do danes ostal to, kar je napisano. Mami niti to ni bilo prav vseč, zato me je klicala po svoje. To se me je prijelo. Vidite, tako sem že takrat v rosnosti razočaral ljudi. In te navade nisem opustil. Zgodaj kaže, kdo bo kopriva! Če je to res, velja tudi zame.

Vendar pa bi rekel — seveda če smem — rajši, da sem imel v življenju smolo. Na lepem in pri stvarih, za katere so me ljudje zavidali. Recimo: vsi so mi zavidali imenitnega birmanskega nunca. Bil je gostilničar, ključar in župan. Več časti ni bilo pri nas združljivih, kajti žandar takrat ni mogel biti župan! Kot ključar je moral v farovž na kosilo, kot župan se vendar ni mogel ukvarjati z Nacetovim pobom. Brat Guste mi je pred cerkvijo skrivaj stisnil nekaj svojih »kolačev«. Nunc me je napotil, naj rečem v njegovi gostilni, da mi dajo jesti. No, zdaj naj kdo premisli, če mi ni grozila zapuščenost in lakota? Zjokal bi se danes, če bi bil

takrat dobro premislil, vi se pa smejete. Na birme dan v gostilni vendar niso mogli gledati na poba, ki jim je bil napoti in so me nekajkrat zapodili izpred praga. Enkrat bi bil skoraj tepen, ker je natakarica izlila pivo iz vrča. Naglo je dolila starih pen, da se ni poznalo. K sreči je prišel tudi moj oče s svojimi birmanci v to gostilno še ob pravem času, da sem nekoliko dobil jesti. Od vsakega birmanca. Bili so štirje, zato se jim ni poznalo. Zame naročiti bi pa pomenilo zamero. Vidite, tako sem na birmo kosil s štirih krožnikov. Ali ni to smola, kaj?

Pa me je čakala še druga in prav temeljita! V gostilni so birmancem pekli tudi kolače. Mati županja je to znala — videl sem skrivaj svojega viseti na steni! Moram napisati klicaj! Dva!! Tako ves prepleten je bil s kiticami in venčki, vmes so gnezdili ptički in kačice so jih gledale in rože — toliko, da niso zacvetele. Rečem vam, krasota! In ta veliki birmanski kolač je visel na steni v oni sobici, kjer sem prejšnjo zimo na nekem svatovanju pil iz steklenice pištolice žganje in se opil. Spet nisem bil sam kriv, temveč godec, ki je trdil, da je to žganje dobro in se spodobi, da na svatovščini piješ. Tam je visel kolač. Skoraj bi trdil, da so ptički in kačice živele in da so rožice cvetele. Samo čakal sem, da mi ga dado.

Zdaj si lahko predstavljam duše v vicah. Na steno jim obesijo kolač in pred njim čakajo duše,

da bi ga dobile. Preteklo je nekaj ur, ko so kolač sneli. Pisani trakovi so frfotali, da mi je bilo skoraj slabo. Toda ne od trakov, temveč od piva, ki so mi ga za očetovim hrbtom nalivali dobri sosedje. Svojim birmancem so trdili, da nisi bil pri birmi, če se nekoliko ne opotekaš.

Dà, kolač so sneli in videl sem ga na mizi. Že sem segel po njem, ko so ga prodali nekomu, ki za svojega birmanca ni imel vezila. Meni so rekli, da ga dobim pozneje. Kaj? Ne rečem, da ga čez teden dni nisem res nesel, takega, da so mi morali pomagati, a kolač le ni bil. Kolač ni bil in amen pa gnil oreh. No, če rečem, da ni bil. Boter je sicer prišel od kosila in mi je dal takrat nečuveno birmansko darilo — petačo, dà srebrno petačo, ko je sicer bilo običajno dve srebrni kroni, — a kolača ni bilo, ga nikoli ni bilo in ga danes ni. Birmanski kolač je samo za birmo, potem je kruh. Mislim, da ne bo nobeden trdil, da sem bil sam kriv, ker ga nisem dobil.

In potem! Ali sem jaz kriv, če so me pobje napadli s kamenjem, ko sem šel od prve spovedi in sem nekomu izbil zobe, a? Povhovemu sem oddrsnil kožo na čelu, da se je vlila kri in je tulil, da bo mrtev. Pa recite, ali bi bil jaz morilec? Pa naj povem še to! Pri prvem svetem obhajilu. Ali mislite, da si je naš dobri župni upravitelj Mežnarič delal skrbi, ko nas je pobe spravljal k prvemu obhajilu? Take kozle! Zbral nas je, nekoliko nas je učil v

svoji ozki sobici na Otlici, ker takrat še ni bilo šole, zagodrnjal nad nami pri spovedi in tako »obrisal angelce«. Bila nas je za izpoved cela vrsta, zato je bilo onim, ki so že opravili, dolg čas. Tudi tisto smo pri izpovedi povedali, da smo mu hruške kradli, a jih nismo več mogli dati nazaj, ker smo jih pojedli.

»Te bom zlasal pa za kaj drugega!« — Onim, ki so opravili, je bil kakor rečeno, naravnost vzgleden dolg čas. Zato smo sedli pred cerkvijo na trhlo ranto. O, tudi če bi bila sveža, ne bi zdržala! Saj nismo samo sedeli. Zlomili smo jo. Mežnar ni imel nobenega razumevanja za naše vratolomne vaje in nas je pošteno za ušesa. Še danes imam rdeča. Toda ni ujel vseh. Večji so zbežali, jaz sem že tako in tako majhen, a zraven me je takrat pripustil Mežnarič k sv. obhajilu — nezaslišano — v desetem letu. Morda bo vendar kdo razumel, zakaj me je mežnar ujel, mi pošteno pokazal Benetke in še čez. Prav do Rima. Zmerom sem imel sočutje z majhnimi ljudmi in zato se ne čudite, ko veste vzrok, da imam še danes posebno rad otroke. Zdaj veste: Od tega pride!

V šolo sem šel rad. Saj doma nisem bil za rabo. Ne bojte se, ne bom vsega opisoval, samo to bi pa moral omeniti, da sem šel iz nečimurnosti in zavisti, ker so bili v mestnih šolah že Bratenčkovi in Plesničarjevi in so prišumeli o počitnicah mimo nas pobov pred oltar v klop nadučitelja Čibeja in cer-

kvenih ključarjev. Če bi imel prostor, bi opisal naše cerkvene ključarje. Onega posebno, ki je mazal ob nedeljah svoje brke s salom, da so mu strčali kakor mačku. Vidite, da sem res postal čisto navadna žrtev kmečke bahavosti in to tem večje, ker je mama imela posestvo, oče gozdarsko službo in mamina mama pokojnino po dedu gozdarju. Bahali smo se! Žrtev sem postal jaz, sicer prostovoljna žrtev, ki sem se takrat prvič peljal z železnico.

Zaradi nemščine sem se moral vpisati pri »profesorju« Orešcu na pripravnici, ki je bil zame »čuden« mož, kakor sem takrat pisal domov. Kdo je vedel, da je zlata duša. Meni — dečku iz Trnovskega gozda — se je zdel njegov štajerski glas smešen. Zato sem se smejal. Ves užaljen je mojemu očetu dejal, da bi bilo, če bi bilo, in da je lahko, če bi se »mož« vedno ne smejal. Da pa je lahko, če se poženem, a da še ni. Bodi resen, če vidiš, kako se nekdo nebogljenostno trudi, da bi bil dostojanstven, a je zaradi tega še bolj smešen in neroden! Oprostite moji zgovornosti, a naj se javi oni, ki bi se mu ne zdelo smešno, če se nekdo drži, kakor bi nosil vrat na žrdi, in molči, da je pameten. Ali pa išče, zakaj je cesta vijugasta. Nekoč n. pr. nisem imel črnila. Popravil sem svojo računsko nalogo z rdečilom. Trepetal sem, kdaj bo Orešec zapazil. In je opazil, opazil kljub mojemu krčevitemu skrivanju. Strepetal sem in se bal, da bo zagrmelo in da pridem v Oreščevo »črno knjigo«. Do smrti te

je spremljala opazka v njej in ob vsaki priložnosti si slišal njen pogubni vpliv. Orešec pa me je poklical k tabli, pokazal zvezek po razredu in dvignil roko. Zdaj sem pričakoval uničujoče besede in grozne obsodbe svoje zanikrnosti.

Orešec pa je s svečanim glasom pohvalil moje dejanje: »Vidi se, kako mu je stvar pri srcu. Z rdečilom si je popravljal, da si je napake bolj vtisnil v spomin. Vidi se, da si bo vsako napako zapomnil.«

Res, to je zadel, vsako napako sem si zapomnil, a zagrešil takoj drugo.

Naj reče kdo, da sem tega jaz kriv! Nisem in nisem. Orešec je kriv, ker me je pohvalil zaradi rdečila. »Takšen je zgled marljivega učenca« je dejal. Moral sem pustiti, da so me ogledali, Grbčev Ciril me je še vščipnil in zraven prav nedolžno vprašal, ali je dobro tudi plavilo. Takrat sem spoznal, da marsikdo marsikaj marsikdaj različno sodi. Niti sedaj me ne razburi, če kdo voha zvijačo za najboljšo mojo namero. Naj bo, izblebetal bom še neko skrivnost, ki se je že večkrat pokazala pri naših prijateljih in znancih za najbolj uspešno. Največja zvijača jim je in najbolj jih zmedeš, če govoriš odkritosrčno in naravnost. Očitaj jim napake, a beži!

Tako je šlo moje življenje, polno smole in razočaranja. Nisem tega zakrivil, res ne, a posledice nosim kljub temu. Naj navedem za primer samo

dejstvo, da nikoli nisem mislil postati jurist. Naj bo: kakršen pravnik sem, sem marsikomu za pokoro. Recimo kar naravnost, da bi marsikaj bilo drugače, da nisem stikal za starimi paragrafi. Res, jaz nisem hotel postati pravnik, toda naneslo je, da je prav takrat bil oče premeščen na Mljet. Zaradi tega sem zamudil vpis. Namenjen sem bil na višjo zemljedelsko šolo. V dunajski »Danici« sem naletel na nekoga, ki je zdaj sodnik nekje v Italiji. Oh, če bi delal pokoro!

Morda bi me kdo le hotel vprašati, zakaj nisem vstopil v semenišče. Res, to je bilo ne sicer prvo, a vendar eno največjih razočaranj, ki sem jih napekel svoji dobri mami, dasi mi ni nikoli nič očitala. Hotel sem postati gozdni inženir, a sami vidite, kaj je postalo iz mene in iz vseh mojih gimnazijskih odlik. Oni v »Danici« me je po tehtnem premišljanju in ob upoštevanju vseh olajševalnih in obtežilnih okoliščin, med katere je spadalo tudi vprašanje, ali sem zadostno prištevit, ker hočem v tako poznem času in — risati nisem nikoli znal — s tako nezadostnimi sredstvi postati inženir. O, če bi videli tisto razsodbo, bi tudi sami šli na dekanat pravne fakultete in prosili, naj me vzamejo. Tistikrat sem še mislil, da drži, kar je napisano, a po razgovoru s pedelom, ko sem se že vpisal, sem ugotovil, da držijo bolj ročni dokazi trdne in neomajne volje. Kdo je tistikrat vedel, da ima tudi levica svojo nalogo v življenju? Ker ne sme in ne more vedeti,

kaj dela desnica, je prav, če kar z desnico posežeš »in medias res«. Prestavi se lahko tudi z žepom.

Jurist sem pa le postal. Izpraševali so me pri izpitih o zaroki, o dejanjih, iz katerih sklepaš, da je nekdo pristal na pogoje in vse drugo, kar mi je med življenjem prišlo v nadlego in breme, kajti pri vsaki sodbi in obsodbi so sodniki rekli: »To bi pa vsaj kot jurist morali vedeti, da so to dejanja, iz katerih sklepaš, da je stranka sprejela pogoje!«

Naj vas morim še s tem, kako sem postal upravni uradnik in ne sodnik. Vsak jurist ima pravico umoriti stranko. Tako ali tako. Najbolj človeški so oni juristi, ki obsodijo na vislice. Te obrti ne morem vršiti. Nisem jaz kriv, če je ne. Kriv je rajni dr. Verstovšek. Pred ljubljanskim »Unionom« me je srečal kot poverjenik. Izvlekel je iz mene, da nesem prošnjo za sprejem na sodišče. Vzel mi je prošnjo iz rok in postal sem »tisti ta mali od prosvete.«

Zato oprostite, če sem kdaj zapisal, da mora šola za učencem, če ne gre učenec v šolo. Nikoli nisem pedagogike študiral in zdaj je tako in tako spet nova metoda. Jaz sem namreč bil zmerom zoper metode, meneč, da ima otrok z metodami zelo malo stika. Manj ko s šibo. Navajal sem, kako so nas naučili črko i. Zapisali so jo in rekli, da je i, drugi dan so me vprašali, kaj je črka i. »Ona s piko.« Kdor ni vedel, so mu nekaj narisali s šibo nekam pod hrbet. Kdo bi vse razkladal! Toda kako izgleda

črka i, vem še danes. Naučili so nas brez vseh metod, zdaj pa moraš vedeti prej, komu je črka i stric, komu je teta, kako konj rezgeče, koliko je ura, kako vlak piska, potem šele izveš, kaj je črka i. Oni učenec, ki je bil nadarjen v razredu, je baje dejal, da vlak piska i, krava muka u, ovca bleje e, da pa se niso še učili, kako se piše. Ko sem mu s težavo dopovedal, da imamo tudi male črke, mi je rekel, da se učijo najprej velike, ker je najprej treba imeti mater, potem šele si preskrbiš otroke, da pa so ljudje prav gotovo prej tiskali, ko pisali in govorili. O, o metodi računanja niti govoriti ne morem, ker ne velja več seštevanje in ne množenje, temveč vrag vedi, kaj, da po temeljitem in dolgem preudarjanju ugotoviš, da je pet krat pet dvajset. Naš način nam je celo pri algebri pokazal nekaj drugega, a ne gre, da bi spreminjali novi red metod. Zakaj ne? Zato, ker so mi že pri delovni šoli očiteli, da ne razumem, kako more učitelj sedeti med učenci in se pustiti izpraševati od otrok. Ah, kaj bi pripovedoval vse težave, če ti pa otrok reče, da ne znaš povedati, čeprav so v šoli naročili, da jih moraš naučiti? To je namreč šola in dom. »Bodo že doma razložili!«

Iz vsega tega lahko razvidite, da nisem kriv, če vihtim »prosvete bridki meč«, ker po sodbi odličnih in nove metode zagovarjajočih pedagogov ne bi spadal zraven. Če se ima kdo kaj pritožiti, naj mi oprostí, ker me je Verstovšek privlekel.

Moj Bog, koliko drugih stvari se je še prigodilo, a bojim se, da vam škodujem na zdravju, če bi vse opisal. Meni ni za drugo, hotel bi samo povedati, da glavnih stvari nisem kriv. Prišlo je brez moje krivde in upam, da se bo vse dobro steklo brez moje krivde. Kajti mnogo dobrega sem doživel brez svoje krivde, a še žive ljudje in bi jim bilo neprijetno, če bi jaz klepetal o njih.

Saj vidim, kako vzdihujete: »Ali še ne bo konca?« Dà, da ni še vsega konec, spet nisem sam kriv. Javno in glasno moram povedati, da nisem jaz kriv, če sem dočakal Abrahama.

Morda kdo še ve, da sem sklenil svoj tekoči račun že leta 1934. Končal je ta račun s pasivnim saldonom, to je res, a upal sem, da bo božje usmiljenje črtalo dolgove. Moja družina, dr. Breclj, dr. Ortynski in drugi ljudje pa niso pustili računa skleniti. Da moram še živeti! Nekateri so zavihali rokave in se lotili mrliča, drugi izprosili pri Bogu in podaljšali moje dneve. Naj mi kdo veruje ali ne, res je sicer, da ni prijetno, če delaš obračun, a zelo neprijetno je, če te kdo zmoti v računanju in ti prečrta postavke. Zdaj moraš paziti na nove postavke, na nove številke, nove obresti.

Lenuhu je res delo neprijetno, a res je tudi, da sem že leta 1934. umrl in vse to, kar je še živega, je po moji smrti. Prej sem pisal z desnico, zdaj moram z levico, zato se marsikaj zdi ljudem narobe. Vendar ne more nihče razumeti, da sem moral začeti

ново življenje, ki ima s starim toliko podobnosti in skupnosti kot moja leva pisava z desno.

Marsikaj se je menjalo v mojem življenju, marsikaj sem pridobil in zapravil, ene stvari pa nisem mogel pridobiti, dasi sem se trudil. Resnosti! Dà, resen nisem še danes. Še danes mi je smešno videti človeka, ki spreminja barve, tudi če ni v zadregi, še danes se smejem človeški nebogljenosti, ki ti trdi, da je prav primeren nizek šoln, dasi je včeraj hvalil kveder ali škorenj. Ne morem biti resen, če vidim človeka, ki misli, da ima samo on hlače. To je vse. Tega nisem kriv sam. Zmerom mi še lebdi pred očmi Orešec z mojimi rdečimi packami. Ne moreš nič zato, če vidiš temu ali onemu v možgane, če vidiš, da ljudje laže verujejo bedasti novici kakor resnemu preudarku. Ker je Kasandra videla bodočnost, je bila žalostna, a če bi videla samo sedanjost, bi morala biti vesela, ker se toliko vesellega vidi. Dà, bila bi najbolj vesela deklica na svetu.

Prav imate, če rečete, da je zgrešila poklic. To je beseda. Tudi jaz sem ga zgrešil. Biti bi moral rentnik in presti in plesti čas. Samo petdeset let bi bilo zame predolgo. Čisto gotovo bi se bil med tem časom navadil plesti koše.

Morda se jih bom lotil sedaj.

Amen in gnil oreh.

Kazalo

	Stran
Najlepša kavarna	5
Kresnica	18
Naša Minka	22
Zmrzli deček	27
Cigan Miško	33
Zgodba o radiu	39
Sonjica	
1. Instruktorice	51
2. Konferenca	57
Naš dijak	61
Rubežen	71
Družina Prelog in potomci	
Svakinje	81
Borut in Miklavž	88
Pension Kondor	94
Nekaj trenutkov pred rojstvom in pozneje .	128

Kazalo

1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	16
17	17
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	27
28	28
29	29
30	30
31	31
32	32
33	33
34	34
35	35
36	36
37	37
38	38
39	39
40	40
41	41
42	42
43	43
44	44
45	45
46	46
47	47
48	48
49	49
50	50
51	51
52	52
53	53
54	54
55	55
56	56
57	57
58	58
59	59
60	60
61	61
62	62
63	63
64	64
65	65
66	66
67	67
68	68
69	69
70	70
71	71
72	72
73	73
74	74
75	75
76	76
77	77
78	78
79	79
80	80
81	81
82	82
83	83
84	84
85	85
86	86
87	87
88	88
89	89
90	90
91	91
92	92
93	93
94	94
95	95
96	96
97	97
98	98
99	99
100	100

Lir 27.—

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000290106

12. II. 1947

